

สรุปสาระสำคัญ

รายงานผลการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

5 ปี แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559)

กรกฎาคม 2560

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ระยะปานกลาง ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย และได้ให้น้อมนำ “หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ ภายใต้แนวคิด “คนเป็นศูนย์กลางการ พัฒนา” เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม กำหนดวิสัยทัศน์มุ่งสู่ “สังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” นำไปสู่การพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของคนและสังคมไทย

การติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นภารกิจหลักของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ ให้สาธารณชนได้รับรู้ในการประชุมประจำปีของสำนักงานฯ ทุกปี สำหรับในปี 2560 การดำเนินงานภายใต้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้สิ้นสุดลง และเป็นปีแรกของการพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 สำนักงานฯ จึงได้จัดทำ “สรุปสาระสำคัญ รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11” เพื่อรายงานผลการดำเนินงานประกอบด้วย การติดตาม ประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประเมินผลกระทบการพัฒนาด้วยดัชนีความ อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย การประเมินผลสำเร็จของยุทธศาสตร์ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ และแนวทางการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสาร “สรุปสาระสำคัญ รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11” ฉบับนี้ จะสร้างความรู้ ความเข้าใจในการติดตามประเมินผลการ พัฒนาประเทศ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนของสังคม มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศมีความมั่นคง และมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

สรุปลงานสำคัญ

รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

1 บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2554 เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะปานกลาง กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” และได้เน้นนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ และยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและบริหารการพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เพื่อนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยและความยั่งยืนของการพัฒนา โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายประการ อาทิ ผลกระทบจากวิกฤติน้ำท่วมใหญ่ในปีแรกของแผนฯ การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจคู่ค้า ภัยพิบัติทางธรรมชาติทั้งภัยแล้งและน้ำท่วม ขณะที่ ในช่วงกลางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ต้องเผชิญกับความไม่เสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ การใช้จ่ายภาคครัวเรือนและการลงทุนภาคเอกชนชะลอตัว อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายแผนฯ รัฐบาลได้พยายามวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี มีการเร่งลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ ส่งผลให้เศรษฐกิจค่อยๆ ฟื้นตัวดีขึ้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ

ในปี 2559 การพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้สิ้นสุดลงแล้ว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้จัดทำรายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ขึ้น ที่สะท้อนถึงความสำเร็จของการพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงกัน 3 ระดับ ประกอบด้วย การติดตามประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสะท้อนถึงความสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ทั้งในการ

ดำรงชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศตามแนวทางการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 การประเมินผลกระทบในภาพรวม จากการพัฒนาตามแผนฯ ที่ส่งผลต่อระดับการเปลี่ยนแปลงของความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย และการประเมินผลสำเร็จระดับยุทธศาสตร์ เพื่อประเมินการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผลการพัฒนาและผลการดำเนินงานภายใต้แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ดังนี้

2 การพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

2.1 การติดตามประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งภายใน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากภายนอก สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของประเทศ เพื่อให้อยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมที่ผันผวน ตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 เป็นต้นมา ประกอบกับได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 รวมทั้งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังถูกระบุไว้ในวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งใช้เป็นกรอบวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้วยว่าประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีความก้าวหน้าดังนี้

2.1.1 ภาพรวมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ผลจากการสำรวจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วง 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด รู้จักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มตัวอย่างที่ประเมินตนเองว่าไม่รู้จักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีสัดส่วนน้อยและแนวโน้มลดลง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่า มีการรับรู้และเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง และรองลงมาที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับรับรู้และเข้าใจมาก ขณะที่ ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการตอบแบบทดสอบ ระบุว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ทั้งในภาพรวมและในทุกภาค มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับรับรู้และเข้าใจน้อย แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ประเมินว่าตนเองเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางหรือมากนั้น ในความเป็นจริง ส่วนใหญ่กลับมีความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยเท่านั้น ดังนั้น ความเข้าใจของผู้ที่ประเมินตนเองว่ามีความเข้าใจมาก อาจยังเป็นการเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน หรือเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 1-5 ครั้ง มีสัดส่วนมากที่สุด และผู้ที่ไม่เคยได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเลยมีสัดส่วนสูงเป็นอันดับ 2 ขณะที่การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเรียนรู้จากสื่อต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต มากที่สุด และสำหรับวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ผล

มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่า ควรใช้วิธีการยกตัวอย่างจากกรณีที่เกิดขึ้นจริงให้เห็นเป็นรูปธรรมว่านำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไรมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ประยุกต์ใช้ ซึ่งสาเหตุสำคัญของการไม่ประยุกต์ใช้คือ การไม่รู้วิธีนำไปประยุกต์ใช้ ส่วนใหญ่เริ่มประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555) ซึ่งผู้ที่ประยุกต์ใช้เกินครึ่ง ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำจนเป็นวิถีชีวิต หรือเป็นการประยุกต์ใช้ในระดั “เข้าถึง” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง¹ โดยประยุกต์ใช้กับวิถีปฏิบัติในการทำงานมากที่สุด และมีวัตถุประสงค์หลักของการประยุกต์ใช้คือ เพื่อการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และการพึ่งตนเองได้มากขึ้น เมื่อประยุกต์ใช้แล้ว ส่วนใหญ่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หลักที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหา/อุปสรรคของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ การขาดความรู้ในการประยุกต์ใช้ ขณะที่ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งปัญหาทัศนคติ ค่านิยมของคนในองค์กร/คนรอบข้างที่ไม่เห็นด้วยกับการประยุกต์ใช้ ซึ่งอาจเกิดจากความเข้าใจผิดในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สะท้อนได้จากผลการประเมินตนเองในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเทียบกับคำตอบทดสอบยังชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ประเมินว่าตนเองเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางหรือมากขึ้น ในความเป็นจริง ส่วนใหญ่กลับมีความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเข้าใจของผู้ที่ประเมินตนเองว่ามีความเข้าใจมาก อาจยังเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สุดของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงคือ การมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

2.1.2 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคีการพัฒนา

1) ภาครัฐมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย สูงที่สุด และเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากภาครัฐด้วยกันมากกว่าภาคอื่นๆ ผลสำรวจพบว่า บุคลากร/องค์กรภาครัฐในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่า มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง ขณะที่ผลการประเมินจากการตอบแบบทดสอบระบุว่า ภาครัฐมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ผลสำรวจกลุ่มภาครัฐส่วนใหญ่เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐด้วยตนเองมากที่สุด สำหรับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างภาครัฐมีสัดส่วนผู้ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าทุกภาคี โดยประยุกต์ใช้กับวิถีปฏิบัติในการทำงานมากที่สุด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด ส่วนใหญ่ประยุกต์ใช้ในระดับเป็นประจำจนเป็นวิถีชีวิต (ระดับเข้าถึง) และเมื่อประยุกต์ใช้แล้วได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง และมีความยั่งยืน เช่นเดียวกับภาคีอื่นๆ สำหรับปัญหา/อุปสรรคของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างภาครัฐ ที่สำคัญที่สุดคือ การขาดความรู้ในการประยุกต์ใช้ สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือ การมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

¹ ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน แบ่งระดับความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) “เข้าข่าย” เป็นขั้นเริ่มต้นมีวิธีการที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองได้ 2) “เข้าใจ” เป็นขั้นที่เข้าใจแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว และเริ่มประยุกต์ใช้หลักการของความพอประมาณ และ 3) “เข้าถึง” เป็นขั้นที่เข้าใจเหตุผล และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมดมาประยุกต์ใช้จนเป็นวิถีชีวิต อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน, “เหลียวหลังเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า (2556-2565)”

กรณีตัวอย่างภาครัฐ : อุทยานแห่งชาติทับลาน

อุทยานแห่งชาติทับลาน เป็นอุทยานที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอปักธงชัย อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี อุทยานแห่งชาติทับลาน ได้ผนวกรวมกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ รวมเรียกว่าพื้นที่ "ดงพญาเย็น-เขาใหญ่" ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ จากองค์การยูเนสโก เมื่อปี พ.ศ.2548 สภาพป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานมีลักษณะเป็นป่าลานที่ขึ้นตามธรรมชาติแหล่งสุดท้ายของประเทศไทย ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งพรรณพืชและพันธุ์สัตว์ โดยเฉพาะต้นพะยุงในป่าทับลาน ถือเป็นป่าพะยุงที่สมบูรณ์ผืนสุดท้ายของประเทศไทยที่เหลืออยู่กว่า 10,000 ต้น อีกทั้งยังมีไม้เนื้อแข็งมีค่าอื่นๆ เช่น ไม้ชิงชัน ไม้แดง ไม้มะค่า เป็นต้น ดังนั้น ผืนป่าดังกล่าวจึงกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่มขบวนการลักลอบค้าและตัดไม้พะยุงตามคำสั่งซื้อจากกลุ่มนายทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ การทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทับลาน จึงไม่เพียงแต่เป็นการดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์และระบบนิเวศของผืนป่าเท่านั้น แต่ยังต้องเน้นไปในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้มีค่าเหล่านี้ด้วย ซึ่งนับเป็นงานหนักที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงอันตราย ขณะที่งบประมาณที่ได้รับตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อุทยานฯ จึงพยายามแก้ปัญหาโดยการแสวงหาเครือข่ายเพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ ในเรื่องการดูแลสัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติฯ ร่วมกับมูลนิธิฟรีแลนซ์ และมูลนิธิ Panthera ทำการสำรวจประชากรเสือโคร่งในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ด้วยการติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพสัตว์ป่า จำนวน 158 ตัว ไว้ในบริเวณที่เป็นถิ่นอาศัยและแหล่งอาหารที่สำคัญของเสือโคร่ง สำหรับในเรื่องการป้องกันและปราบปราม อุทยานแห่งชาติทับลาน เป็นอุทยานแห่งแรกที่ได้เริ่มดำเนินการทดลองใช้มาตรการเชิงรุกโดยได้รับการสนับสนุนจากสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (Wildlife Conservation Society: WCS) ประเทศไทย คือ การใช้เทคโนโลยีเรียลไทม์ ระบบ NCAPS ในการจับคนร้ายด้วยการติดตั้งกล้องวงจรปิดที่ใช้สัญญาณดาวเทียมติดไว้รอบผืนป่าจำนวนมาก ทำให้สามารถบันทึกภาพผู้ต้องสงสัยก่อนจะเข้าไปตัดไม้พะยุงและสามารถสกัดจับหลังมีการลักลอบตัดไม้ได้เร็วขึ้น และที่สำคัญคือ ช่วยลดความสูญเสียของชีวิตเจ้าหน้าที่และเพิ่มความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ชุดลาดตระเวนในพื้นที่ ทำให้สามารถสกัดกั้นผู้กระทำความผิดได้ทันทีและมีหลักฐานชัดเจน ซึ่งผลการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถจับคนร้ายได้เป็นจำนวนมาก จึงมีแผนเตรียมที่จะขยายไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ต่อไป

นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติทับลานยังได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ด้วย เนื่องจากอุทยานประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณในการบริหารจัดการ รวมทั้งเงินเดือนประจำที่เจ้าหน้าที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ประกอบกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว จึงได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้บนพื้นฐานข้อจำกัดที่มีอยู่ ด้วยการสร้างบ้านเพื่ออยู่อาศัยขึ้นเองจากวัสดุเหลือใช้ ปลูกผัก เลี้ยงเป็ด เลี้ยงปลา เลี้ยงกิ้งในพื้นทีรอบๆ บ้านพัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายในด้านอาหาร เป็นการใช้พื้นที่ที่มีอยู่อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า อดทน พึ่งพาตนเอง ประหยัด และดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง

2) ภาคเอกชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด และมีผู้ไม่ได้รับการศึกษาดูงานเลยมากที่สุด ผลสำรวจบ่งชี้ว่า บุคลากร/องค์กรในกลุ่มตัวอย่างภาคเอกชนส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง และผลการประเมินจากการตอบแบบทดสอบระบุว่า ภาคเอกชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ทั้งนี้ ภาคเอกชนมีสัดส่วนการไม่เคยศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงเลยสูงกว่าทุกภาคี โดยการเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้จากสื่อต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/อินเทอร์เน็ต มากที่สุด วิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ผลมากที่สุดคือ การยกตัวอย่างจากกรณีที่เกิดขึ้นจริงให้เห็นเป็นรูปธรรมว่านำไปใช้ในชีวิตจริงอย่างไร เหมือนกับภาคอื่นๆ ภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญกับสื่อโซเชียลมีเดียเป็นอันดับสอง เช่นเดียวกับภาครัฐ และเห็นว่าควรประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น อาทิ Facebook Youtube Instagram Twitter และ Line สำหรับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาคเอกชนมีสัดส่วนการไม่ประยุกต์ใช้สูงกว่าภาคีอื่นๆ สาเหตุที่ไม่ประยุกต์ใช้ที่สำคัญที่สุดคือ มีความจำเป็นต้องแข่งขัน อาทิ ทำยอดขาย เพิ่มกำไรให้ถึงเป้าหมาย สำหรับผู้ที่ประยุกต์ใช้ มีการประยุกต์ใช้ในเรื่องการบริหารองค์กรในฐานะเป็นผู้บริหารมากที่สุด วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดคือ เพื่อการสร้างความมั่นคงในชีวิต ภาคเอกชนประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำจนเป็นวิถีชีวิต (ระดับเข้าถึง) มากที่สุด เมื่อประยุกต์ใช้แล้วจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในระดับมาก และผลที่ได้มีความยั่งยืน สำหรับปัญหา/อุปสรรคของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างภาคเอกชนส่วนใหญ่คือ การขาดความรู้ในการประยุกต์ใช้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือ การมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

กรณีตัวอย่างภาคเอกชน : Once Again Hostel

Once Again Hostel เริ่มเปิดกิจการเมื่อเดือนธันวาคม 2559 ตั้งอยู่ในซอยสำราญราษฎร์ ถนนมหาไชย เขต พระนคร กรุงเทพมหานคร ที่แวดล้อมไปด้วยชุมชนโบราณ อาทิ ชุมชนบ้านบาตร ประกอบอาชีพทำบาตรมาหลายยุคหลายสมัย ชุมชนบ้านตีทอง แหล่งตีทองคำเปลวที่สำคัญ ชุมชนวังกรมพระสมมตอมรพันธ์ สถานที่ทำสังฆภัณฑ์ จิวเวอรี่ และชุมชนป้อมมหากาฬ ที่มีบ้านไม้โบราณ ต้นไม้ใหญ่ ฯลฯ ซึ่งเป็น “เสน่ห์ของเมืองเก่า” เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่รักการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญของเมืองและการเติบโตในเชิงพาณิชย์ของธุรกิจท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเก่าแก่ในพื้นที่หลายแห่งถูกมองว่าล้าสมัย และหลายชุมชนไม่สามารถอยู่รอดได้ ต้องสูญหายไปพร้อมกับวัฒนธรรมอันดีและสถาปัตยกรรมที่งดงามของชุมชนเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ คุณภัททกร ธนสารอักษร ซึ่งมีความชอบในธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ได้ร่วมกับคุณศานนท์ หวังสร้างบุญ ซึ่งเป็นสถาปนิก และเป็นคนในพื้นที่ จึงได้ตัดสินใจพลิกฟื้นโรงพิมพ์เก่าให้เป็นโฮสเทลขนาด 2 ชั้น 102 เตียง เพื่อเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนเก่าแก่และวัฒนธรรมโบราณในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว กับโลกใหม่ในปัจจุบัน เพื่อรักษา “เสน่ห์” ของพื้นที่แห่งนี้ไว้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวที่อยากเห็นความเป็นไทยแท้ๆ และมุ่งเน้นที่การดึงคนในพื้นที่เข้ามาร่วมงานกับโฮสเทล อาทิ การจ้างร้านซักรีดใกล้โฮสเทลแทนการจ้างบริษัทใหญ่ๆ การจ้างแผงพวงมาลัยเล็กๆ จัดดอกไม้ในโฮสเทล การจ้างร้านขนมโบราณใกล้โฮสเทลจัดอาหารเช้า การนำคณะนักท่องเที่ยวเดินชมชุมชนเก่าแก่ใกล้โฮสเทลโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โมเดลธุรกิจนี้เป็นการทำธุรกิจแบบเกื้อกูล โดยทุกจุดในการทำธุรกิจจะต้องเกื้อกูลถึงทุกคนตลอดทั้งกระบวนการ (Value Chain) เพื่อให้มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefit) ซึ่งจะทำให้ธุรกิจและชุมชนสามารถพัฒนาไปพร้อมกันได้ดียิ่งขึ้น

ในช่วงของการบุกเบิก ปัญหาสำคัญได้แก่การเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับชุมชน เนื่องจากชุมชนเมืองมักจะมีประสบการณ์ในเรื่องการถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนที่เข้ามาทำธุรกิจเพื่อหาผลประโยชน์กับชุมชนค่อนข้างมาก ทำให้เกิดความระแวงและไม่เข้าใจ ซึ่งทางโฮสเทลได้แก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติต่อคนในชุมชนอย่างจริงใจ ให้เกียรติ และให้ความเคารพแก่คนในชุมชนอย่างมาก โดยจะเข้าไปช่วยต่อเมื่อชุมชนต้องการให้ช่วยเท่านั้น และช่วยเพื่อทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น มากกว่าที่จะมุ่งหาผลประโยชน์ จนกระทั่งเกิดเป็นความไว้วางใจในที่สุด ซึ่งในปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในหลายด้าน อาทิ ร้านค้าต่างๆ ในละแวกโฮสเทลเริ่มมีการปรับปรุงร้านให้ทันสมัย พร้อมรับนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้น เมนูอาหารเป็นภาษาอังกฤษเกือบทุกร้าน รายได้ของคนในชุมชนดีขึ้น คนในชุมชนรู้จักมากขึ้น สามารถสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนที่เคยมีในอดีตให้เกิดขึ้นได้อีกครั้ง ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเก่าแก่เหล่านี้ได้อย่างมั่นคงต่อไป

3) ภาคประชาสังคมมีสัดส่วนการศึกษาดูงานเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูง และมีสัดส่วนการประยุกต์ใช้สูง ผลสำรวจระบุว่า บุคลากร/องค์กรในกลุ่มตัวอย่างภาคประชาสังคมส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง และมีสัดส่วนผู้รับรู้และเข้าใจในระดับมาก สูงกว่าทุกภาคี ขณะที่ผลการประเมินจากการตอบแบบทดสอบกลับระบุว่า ภาคประชาสังคมมีสัดส่วนผู้รับรู้และเข้าใจในระดับมาก ต่ำกว่าทุกภาคี นอกจากนี้ ภาคประชาสังคมมีสัดส่วนของผู้ที่เคยฝึกอบรม/ศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า 20 ครั้ง สูงกว่าภาคีอื่นๆ ขณะที่มีสัดส่วนการประยุกต์ใช้สูง โดยมีสัดส่วนการไม่ประยุกต์ใช้ต่ำกว่าภาคีอื่นๆ โดยมีการประยุกต์ใช้ในเรื่องวิธีปฏิบัติในการทำงาน และการลดรายจ่าย/เพิ่มรายได้มากที่สุด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตมากที่สุด ภาคประชาสังคมประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำจนเป็นวิถีชีวิต (ระดับเข้าถึง) มากที่สุด มีสัดส่วนสูงกว่าทุกภาคี เมื่อประยุกต์ใช้แล้วได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักที่ตั้งไว้ในระดับ

มากเช่นเดียวกับภาคเอกชน และผลที่ได้มีความยั่งยืน สำหรับปัญหา/อุปสรรคของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างภาคประชาสังคมที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องทัศนคติ ค่านิยมของคนในองค์กร/คนรอบข้างที่ไม่เห็นด้วยกับการประยุกต์ใช้มากที่สุด ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ประยุกต์ใช้มีความตั้งใจจริง มีคุณธรรม จริยธรรม

กรณีตัวอย่างภาคประชาสังคม : มูลนิธิวนเกษตรเพื่อสังคม

มูลนิธิวนเกษตรเพื่อสังคม ตั้งอยู่ในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งก่อตั้งโดยผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม อดีตผู้ใหญ่บ้านห้วยหิน ต.ลาดกระทิง อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา โดยประวัติการก่อตั้งและที่มาของศูนย์ฯ เริ่มต้นจากแนวคิดการพึ่งตนเองโดยใช้วิถีเกษตรอันเป็นรากเหง้าของคนไทยมาเป็นหนทางในการหลุดพ้นความยากจนสู่การมีอยู่มีกินแบบยั่งยืน ซึ่งหากย้อนกลับไปในอดีตเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีแนวทางในการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยเน้นการปลูกพืชเศรษฐกิจ อาทิ มันสำปะหลัง ซึ่งผู้ใหญ่วิบูลย์ฯ ก็ได้ทำเกษตรเชิงธุรกิจ ที่ใช้ทั้งการลงทุน การจ้างงานและใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อเร่งผลผลิต และปลูกพืชเชิงเดี่ยวคือมันสำปะหลังบนพื้นที่กว่า 300 ไร่ แต่กลับต้องมีหนี้สินล้นพ้นตัวจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2524 ต้องขายที่ดินเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ ทำให้เหลือที่ดินเพียง 10 ไร่เท่านั้น และตั้งคำถามที่ว่า “ถ้าไม่ถึงทางตัน ไม่มีทางไป ก็ยังไม่เปลี่ยน” จากเหตุการณ์ที่นำมาสู่ทางตันในครั้งนั้น ทำให้ผู้ใหญ่วิบูลย์ฯ เปลี่ยนแนวคิด หันมายึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ชีวิตแบบเกษตรพึ่งพาตัวเอง บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจทรัพยากรรอบตัว ใช้สิ่งรอบข้างเป็นครู และนำความรู้เรื่องพืชสมุนไพรที่ได้จากบิดาของผู้ใหญ่วิบูลย์ฯ ซึ่งเป็นหมอบ้านมาปรับใช้ในการปลูกพืช จนทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

คุณครรชิต เข็มเฉลิม บุตรชายของผู้ใหญ่วิบูลย์ฯ กล่าวว่าคุณพ่อได้เปลี่ยนจากเกษตรธุรกิจมาเป็นเกษตรแบบพึ่งตนเอง คือทำเพื่อกินอยู่ในครอบครัวก่อน หากมีเหลือแล้วค่อยขาย ส่งผลให้ชีวิตจะเป็นอิสระจากระบบการตลาดและอิทธิพลของเงิน ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ชีวิตดีขึ้น ร่างกายแข็งแรงมากขึ้น มีกินมีใช้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้ใหญ่วิบูลย์ฯ ได้คิดหาวิธีทำงานให้น้อยลง ขณะที่ยังมีกินมีใช้เหมือนเดิม นั่นคือการทำ “วนเกษตร” (Agroforestry Farming) เป็นเกษตรกรรมที่นำเอาหลักการความยั่งยืนถาวรของระบบป่าธรรมชาติ มาเป็นแนวทางในการทำเกษตร โดยใช้หลักการปลูกไม้ 7 ระดับ ไล่กันไปได้แก่ 1) ไม้ยืนต้น ระดับสูงสุด 2) ไม้ยืนต้นพุ่มเตี้ยและไม้ 3) พืชกึ่งตอม 4) พืชผิวดิน 5) พืชลงหัว 6) พืชน้ำ และ 7) พืชเกาะเกี่ยว ส่วนประโยชน์ 5 อย่าง ได้แก่ 1) อาหาร 2) พืชสมุนไพรเป็นยา 3) ได้เงิน เมื่อปลูกไว้มากเกินก็ขายได้ 4) ได้ไม้ใช้สอย นำมาสร้างบ้าน เฟอร์นิเจอร์ และ 5) เกิดระบบนิเวศที่ดี ได้พื้นที่สีเขียว วิธีนี้ทำให้มีอยู่มีกินจากต้นไม้ที่ปลูกเพียงครั้งเดียวแต่มีกินตลอดอย่างยั่งยืน เช่น ไม้ผลหรือผักพื้นบ้านที่แตกยอดใหม่ให้เก็บกินได้เรื่อยๆ สมุนไพรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและยา รวมทั้งไม้ที่ปลูกไว้ทำบ้านเรือนที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังมีหลักประกันจากไม้ใหญ่ที่ปลูกไว้เป็นทุนสะสมใช้ในยามฉุกเฉิน หรือเมื่อมีอายุมากขึ้นจนทำงานไม่ไหว ซึ่งหากเริ่มปลูกวันนี้ ต้นไม้จะกลายเป็นบ้านให้นานาญและมรดกของชีวิตทันที นอกจากนี้ ยังได้สร้าง “เครือข่ายวนเกษตร” ที่เปิดพื้นที่ให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการทำวนเกษตร การคัดลอกตำรายาสมุนไพรและทดลองทำ รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของใช้จำเป็น เช่น สบู่ แชมพู เมื่อเหลือใช้ก็นำไปจำหน่าย เป็นต้น

คุณครรชิตเห็นว่า สิ่งสำคัญที่จะให้ภาคเกษตรมีความมั่นคง ยั่งยืน คือ “ต้องเปลี่ยนวิธีคิดของคน” โดย 1) คิดพึ่งตนเองให้ได้ คือพึ่งตนเองบนพื้นฐานทรัพยากรที่มีอยู่ และเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับระบบทุนในปัจจุบัน และ 2) มีการเรียนรู้อยู่เสมอ คือ การนำปัญหาที่มีอยู่มาบริหารจัดการและแก้ไข โดยใช้องค์ความรู้เดิมที่มีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ร่วมกัน

4) ภาคการศึกษาที่มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าที่ตนเองคิด แต่มีสัดส่วนการประยุกต์ใช้ต่ำ ผลสำรวจระบุว่า บุคลากร/องค์กรในกลุ่มตัวอย่างภาคการศึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง ขณะที่ผลการประเมินจากการตอบแบบทดสอบระบุว่า มีผู้มีความรู้ ความเข้าใจในระดับมาก สูงที่สุดเมื่อเทียบกับทุกภาคี นอกจากนี้ ภาคการศึกษามีสัดส่วนการไม่ประยุกต์ใช้สูงและมีสัดส่วนการประยุกต์ใช้จนถึงปัจจุบันต่ำเป็นอันดับสองรองจากภาคเอกชน ผู้ที่ประยุกต์ใช้ในภาคการศึกษาส่วนใหญ่ประยุกต์ใช้ในเรื่องวิธีปฏิบัติในการทำงานมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างภาคการศึกษาเป็นภาคีเดียวที่มีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงบ่อยแต่ไม่สม่ำเสมอมากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต เมื่อประยุกต์ใช้แล้วส่วนใหญ่ได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง และผลที่ได้มีความยั่งยืน แต่มีสัดส่วนต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับภาคีอื่นๆ สำหรับปัญหา/อุปสรรคของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างภาคการศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ การขาดความรู้ในการประยุกต์ใช้ สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สุดของการประยุกต์ใช้ของกลุ่มตัวอย่างภาคการศึกษาคือ การมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

กรณีตัวอย่างภาคการศึกษา : โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์

โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร แยกจากโรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2548 กำหนดเปิดเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ปัจจุบันการเรียนการสอนแบ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) สุขศึกษา และพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) งานอาชีพ และเทคโนโลยี และ 8) ภาษาต่างประเทศ

โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ โดยคุณครูวีระพงษ์ พิมพ์สาร (ครูวี) ครูชำนาญการ ได้มีแนวคิดที่จะน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการและการเรียนการสอน และได้เริ่มต้นอย่างเป็นรูปธรรมจากเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปลายปี 2554 ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อชุมชนอย่างมาก คุณครูจึงมีแนวคิดที่จะให้นักเรียนบริการช่วยเหลือชุมชน ด้วยหลักการ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากโครงการเพื่อสังคม (CSR) ของบริษัทเอกชนใกล้โรงเรียนอีกด้วย แต่ก็ยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจน ต่อมาในปี 2556 ครูวีได้รับทราบข่าวเรื่องโครงการ Eco-School หรือโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นโครงการที่จะพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจอันเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริง และพร้อมที่จะเข้าไปมีบทบาทในการป้องกัน ฟื้นฟู รักษา และใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ครูวีเห็นความสำคัญของโครงการ จึงได้ขอความช่วยเหลือจากนักวิชาการหลายฝ่าย เพื่อเข้าร่วมโครงการดังกล่าว และกำหนดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 หน่วยกิต

การเรียนวิชา Eco-school ใช้เวลาเรียนนอกตารางเรียนปกติ โดยเริ่มเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเรียนต่อไปทุกเทอม โดยโครงการในแต่ละเทอมจะเป็นเรื่องที่ต่อยอดจากโครงการในเทอมที่ผ่านมา จนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องใดก็ได้ตามที่สนใจ โดยอาจดำเนินการภายในโรงเรียน บริเวณบ้าน หรือท้องถิ่นใกล้เคียง และเป็นการบูรณาการร่วมกับวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยนักเรียนจะแบ่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 2-3 คน แต่ละกลุ่มสามารถเลือกครูที่ปรึกษาตามความรู้ความถนัดของโครงการที่ท่านก็ได้ ครูแต่ละท่านก็สามารถเป็นที่ปรึกษาให้กลุ่มก็ได้เช่นกัน โดยจะมีการประชุมครูที่ปรึกษาโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบูรณาการที่แท้จริง รวมทั้งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ซึ่งทางโรงเรียนจะมอบประกาศนียบัตรให้ผู้ปกครองเมื่อจบโครงการ

ในปีแรกก็นำโครงการ Eco-school มาใช้ เกิดปัญหามากมาย ทั้งในเรื่องการไม่ได้รับความสนใจ และเกิดแรงต่อต้านจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครอง ทำให้ต้องอาศัยความอดทน ความเพียรในการเรียนรู้จากการลองผิดลองถูก จนกระทั่งหลายโครงการของนักเรียนเกิดผลสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับ และได้ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยการเรียนรู้ภายในโรงเรียนอย่างไม่เคยมีมาก่อน จนกระทั่งในปัจจุบัน โครงการ Eco-school ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายทั้งจากนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป โรงเรียนได้รับรางวัลมากมาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ รางวัลชนะเลิศโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 2 ระดับมัธยมศึกษา จากการประกวดที่ประเทศเมียนมาร์ รางวัลชนะเลิศการประกวดพืชน้ำอนุรักษ์น้ำตามแนวพระราชดำริ พ.ศ. 2558 ของมูลนิธิอุทกพัฒนาฯ รวมทั้งมีสื่อต่างๆ เข้ามานำเสนอเรื่องราวความสำเร็จสู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนสามารถเป็นต้นแบบขยายผลออกไปยังสถานศึกษาอื่นๆ ได้เป็นจำนวนมาก

2.1.3 ข้อเสนอแนะ

1) ส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ถูกต้อง และการประยุกต์ใช้ ให้ทั่วถึงทุกกลุ่มมากยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไขประเด็นที่เข้าใจผิดในทุกกลุ่ม จากผลการสำรวจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ปัญหาที่สำคัญที่สุดของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาฯ คือการขาดความรู้ในการประยุกต์ใช้ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคนรอบข้างมีทัศนคติหรือค่านิยมที่ไม่เห็นด้วยกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็ได้ให้เหตุผลที่สำคัญที่สุดคือ ไม่รู้วิธีการนำไปประยุกต์ใช้ และมีความจำเป็นต้องแข่งขัน อาทิ ทำยอดขายเพิ่มกำไรให้ถึงเป้าหมาย แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ประเมินว่าตนเองเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางหรือมากขึ้น ในความเป็นจริง ส่วนใหญ่กลับมีความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจของผู้ที่ประเมินตนเองว่ามีความเข้าใจมาก อาจยังเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น และเน้นในเรื่องการแก้ไขประเด็นที่มักเข้าใจผิดในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถทำกำไรหรือแข่งขันได้ เป็นเรื่องของการเกษตรเท่านั้น เป็นต้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกสภาวะและทุกระดับ

2) ส่งเสริมการศึกษาดูงานเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมมากขึ้น จากการสำรวจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในภาพรวมมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับการอบรม/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถึงร้อยละ 24.20 และกลุ่มตัวอย่างที่เคยประยุกต์ใช้แล้วเลิก มีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อประยุกต์ใช้ ในขณะที่กลุ่มภาคีรัฐมีสัดส่วนผู้ประยุกต์ใช้มากที่สุด และมีสัดส่วนของผู้ที่เคยได้รับการอบรม/ศึกษาดูงานเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่ากลุ่มภาคีอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า การอบรมหรือศึกษาดูงานทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้มากขึ้น และจะนำไปสู่การสนใจนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการศึกษาดูงานจากผู้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จโดยตรง จะทำให้สามารถเรียนรู้ถึงวิธีการนำไปประยุกต์ใช้จากประสบการณ์ตรงอย่างถูกต้อง และนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

3) การส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในแต่ละภาคี ควรดำเนินการโดยมีจุดเน้นต่างกัน ดังนี้

3.1) ภาคีรัฐ : ให้ความสำคัญกับคุณภาพของการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาคีรัฐมีผลจากการตอบแบบทดสอบในเรื่องความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อยสูงกว่าทุกภาคี ขณะที่มีการฝึกอบรม/เรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานราชการสูงกว่าทุกภาคี โดยมีสัดส่วนผู้ไม่เคยได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานต่ำกว่าทุกภาคี แสดงให้เห็นว่า แม้ภาคีรัฐจะได้รับการฝึกอบรม/ดูงานอย่างทั่วถึง แต่การฝึกอบรมจากภาครัฐกลับไม่ทำให้ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นมากเท่าที่ควร ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการฝึกอบรมจากภาครัฐเป็นแหล่งการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่

สำคัญมากเป็นอันดับสองรองจากสื่อต่างๆ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการฝึกอบรม/งานด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ภาครัฐจัดขึ้น โดยมีการติดตามผลว่าผู้เข้ารับการอบรม/งาน มีความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันหรือไม่ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือขยายผลได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้คุณภาพของการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ที่ได้มาตรฐาน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างแท้จริง

3.2) ภาคเอกชน : แก่ไขประเด็นที่ยังเข้าใจผิด รวมทั้งให้ความรู้ที่ถูกต้อง และสนับสนุนการประยุกต์ใช้โดยยกตัวอย่างให้เห็นจริง จากผลการสำรวจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในภาคเอกชนยังมีแนวโน้มเดียวกันกับปีที่ผ่านมา ซึ่งในปีนี้ ภาคเอกชนกลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนการไม่ประยุกต์ใช้สูงที่สุดในทุกกลุ่มภาคี และมีสัดส่วนการประยุกต์ใช้จนถึงปัจจุบันต่ำกว่าภาคีอื่นๆ นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังพบอีกว่า ภาคเอกชนมีสัดส่วนการไม่เคยอบรม/ศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงถึงร้อยละ 34.55 สูงกว่าทุกภาคี และในขณะที่มีการศึกษาด้วยตนเองเป็นอันดับสอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาคเอกชนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สืบเนื่องจากการสำรวจที่กลุ่มตัวอย่างภาคเอกชนระบุสาเหตุที่ไม่ประยุกต์ใช้สูงที่สุดคือ มีความจำเป็นต้องแข่งขัน อาทิ ทำยอดขาย เพิ่มกำไรให้ถึงเป้าหมาย จึงควรแก้ไขประเด็นที่เข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ภาคเอกชน ซึ่งผลการสำรวจ พบว่า ภาคเอกชนมีการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการยกตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง และจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีสัดส่วนสูงกว่าภาคีอื่นๆ ดังนั้น การส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ผลมากที่สุดสำหรับภาคเอกชนคือ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยกตัวอย่างให้เป็นรูปธรรม ผ่านการจัดการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน/เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น อาทิ Facebook Youtube Instagram Twitter และ Line

3.3) ภาคประชาสังคม : เน้นการคัดกรองสื่อที่เผยแพร่เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อภาคประชาสังคมให้มีความถูกต้อง ภาคประชาสังคมประเมินตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากสูงกว่าทุกภาคี แต่ในความเป็นจริง ผลจากการตอบแบบทดสอบ กลับมีสัดส่วนความรู้ความเข้าใจในระดับมากต่ำกว่าทุกภาคี แสดงถึงความเข้าใจที่ผิดในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งที่ภาคประชาสังคมมีสัดส่วนของผู้ที่เคยฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน/เรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการศึกษาด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากสื่อต่างๆ มากกว่า 20 ครั้ง สูงกว่าภาคีอื่นๆ นอกจากนี้ ภาคประชาสังคมยังเห็นว่าวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลมากที่สุดคือการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงเป็นอันดับสองรองจากการยกตัวอย่างจากกรณีที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารด้วยสื่อต่างๆ โดยเฉพาะสังคมออนไลน์ เพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง แม้จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว แต่อาจมีการคัดกรองเนื้อหาที่สื่อสารได้น้อย ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดได้ง่าย ดังนั้น จึงควรเน้นในเรื่องการคัดกรองความถูกต้องของเนื้อหาความรู้ที่เผยแพร่สู่ภาคประชาสังคมผ่านสื่อเหล่านี้ด้วย

3.4) ภาคการศึกษา : สนับสนุนการศึกษาดูงานกรณีศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ ภาคการศึกษาเป็นภาคีเดียวที่มีผลการประเมินตนเองในเรื่องความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง แต่ผลจากการตอบแบบทดสอบ กลับมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ขณะที่มีส่วนการไม่ประยุกต์และสัดส่วนการประยุกต์ใช้จนถึง

ปัจจุบันต่ำ และมีสัดส่วนผู้ไม่เคยศึกษาดูงานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเลยมากเป็นอันดับสองรองจากภาคเอกชน แสดงให้เห็นว่า ภาคการศึกษาคิดว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่ำกว่าความเป็นจริง ทำให้ไม่มั่นใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้บุคลากรในภาคการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาดูงานจากกรณีศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ และได้ลองปฏิบัติจริง เพื่อให้เข้าใจวิธีนำไปประยุกต์ใช้อย่างแท้จริง พร้อมทั้งเกิดความมั่นใจในการประยุกต์ใช้และผลที่จะได้รับ

2.2 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

2.2.1 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 70.48 ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2554) เป็นร้อยละ 71.54 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78.26 ในปี 2559 หรือปีสุดท้ายของแผนฯ มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้น ได้แก่ *ชุมชนมีความเข้มแข็ง* จากการที่ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือเกื้อกูลกัน *เศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมเพิ่มขึ้น* จากปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนลดลง เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น *สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลปรับตัวดีขึ้น* จากระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น *ขณะที่คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น* เนื่องจากคนไทยมีสติปัญญาและใฝ่รู้เพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยบั่นทอนที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขในสังคมไทย ได้แก่ *ความอบอวนในครอบครัวลดลง* เนื่องจากสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีความเปราะบาง การหย่าร้างเพิ่มขึ้น และ *ผู้สูงอายุอยู่คนเดียวมากขึ้น* ขณะที่ *สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข* โดยเฉพาะด้านความสมานฉันท์ทางสังคม และการมีจิตสำนึกประชาธิปไตย

ตารางที่ 1 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2550 – 2559

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบหลัก	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10			แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11				
	2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
1. การมีสุขภาวะ	70.16	69.63	72.11	71.52	72.60	73.09	72.48	72.90
2. ครอบครัวอบอุ่น	61.65	63.18	65.17	68.31	65.58	65.53	66.52	67.98
3. ชุมชนเข้มแข็ง	46.38	60.89	76.47	81.00	86.35	88.43	84.67	97.76
4. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	73.07	71.05	76.16	78.99	77.82	77.59	84.06	84.71
5. สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	75.16	69.78	73.97	68.14	64.52	66.03	68.86	79.12
6. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	70.45	60.37	53.75	55.56	57.26	57.48	53.75	51.60
ภาพรวมดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข	67.48	66.21	70.48	71.54	71.96	72.73	73.24	78.26

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.9

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 - 69.9

ระดับเร่งแก้ไข < ร้อยละ 59.9

2.2.2 ชุมชนมีความเข้มแข็ง เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมเพิ่มขึ้น สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลเพิ่มขึ้น และคนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้น

1) ความเข้มแข็งของชุมชนปรับเปลี่ยนอย่างมาก ค่าดัชนีที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จากร้อยละ 81.00 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 88.43 ในปี 2557 แม้จะลดลงเป็นร้อยละ 84.67 ในปี 2558 แต่เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ก็ได้ปรับเปลี่ยนเป็นร้อยละ 97.76 จากการที่ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพิ่มขึ้น ประชาชนในชุมชนรวมตัวเป็นองค์กรชุมชนเพิ่มจาก 143,632 แห่ง ในปี 2555 เป็น 157,621 แห่ง ในปี 2557 และเพิ่มเป็น 169,331 แห่ง ในปี 2559 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนและอาชีพ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีเสถียรภาพทางการเงิน โดยรวมในระดับมั่นคงดีมากและระดับมั่นคงดี² แม้ว่าจะมีจำนวนลดลงในปี 2558 เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้งและราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ รวมทั้ง เศรษฐกิจของประเทศที่ยังชะลอตัว ส่งผลต่อธุรกิจภาคสหกรณ์ แต่ในภาพรวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19.29 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 51.39 ในปี 2559 โดยเฉพาะระดับมั่นคงดีเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 2559 อีกทั้ง ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของภาคสหกรณ์ไทยในภาพรวมมีความสามารถในการบริหารจัดการได้ดีพอสมควร จะเห็นได้จากทุนดำเนินงานจำนวน 2.53 ล้านล้านบาท และขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.38 โดยจำแนกเป็นทุนของสหกรณ์ร้อยละ 43.26 เป็นเงินรับฝากจากสมาชิกร้อยละ 30.04 และเป็นหนี้เงินกู้ยืมจากภายนอกร้อยละ 25.55 พัฒนาการของสหกรณ์ออมทรัพย์ไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่า ขนาดสินทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 1.5 ล้านล้านบาท ณ สิ้นปี 2554 มาอยู่ที่ระดับ 2.4 ล้านล้านบาท ในเดือนกันยายน 2559 หรือคิดเป็นการเติบโตเฉลี่ยที่ร้อยละ 9.9 ต่อปี มีสมาชิกและคนในครัวเรือนรวมแล้วมากกว่า 40 ล้านคน มีสินทรัพย์ 2.2 ล้านล้านบาท มีสหกรณ์มากกว่า 6,000 แห่งที่ทำหน้าที่ในฐานะเป็นองค์การธุรกิจฐานสังคมกระจายอยู่ทุกอำเภอทั่วประเทศ

สำหรับการจัดการความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน การเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มจากร้อยละ 42.70 ของหมู่บ้านทั้งหมด ในปี 2555 เป็นร้อยละ 53.38 ในปี 2557 แต่ลดลงเป็นร้อยละ 45.52 ในปี 2559 แม้จะมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของภาคีต่างๆ ผ่านศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ของชุมชนหรือศูนย์สาธิตของหมู่บ้าน อาทิ การจัดทำแผนชุมชนและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาอาชีพ การออมทรัพย์ การศึกษาเพื่อชุมชน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นๆ อาทิ ศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชนประมาณ 1,980 แห่งทั่วประเทศ เสริมสร้างความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรและฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมสาธิตแบบมีส่วนร่วมให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ 110 แห่ง ทั่วประเทศ

การจัดสวัสดิการของชุมชนมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยครัวเรือนที่มีคนในครัวเรือนเป็นสมาชิกองค์กรชุมชนที่จัดสวัสดิการมีจำนวน 163.00 ครัวเรือนต่อพันครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นจาก 72.91 ครัวเรือนต่อพันครัวเรือน ในปี 2555 องค์กรชุมชนที่จัดสวัสดิการและสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศจำนวน 5,960 กองทุน มีสมาชิกกว่า 5 ล้านราย มีเงินกองทุนรวมกันมากกว่า 1 หมื่นล้านบาท ทั้งนี้เครือข่ายสวัสดิการชุมชน

² กลุ่มที่มีเสถียรภาพทางการเงินในระดับมั่นคงดีมาก หมายถึง สามารถรับผลกระทบจากความผันผวนของภาวะธุรกิจได้ดี ส่วนกลุ่มที่มีเสถียรภาพทางการเงินในระดับมั่นคงดี หมายถึง สามารถรับผลกระทบจากความผันผวนทางธุรกิจได้ แต่ไม่เต็มในทุกด้าน ซึ่งต้องระมัดระวังความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในบางด้าน

ทั่วประเทศได้ตั้งเป้าหมายขยายสมาชิกให้ครอบคลุมทั่วประเทศไม่น้อยกว่า 10 ล้านคน ภายในปี 2561 กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานแก่สมาชิกโดยครอบคลุมทุกช่วงชีวิต อาทิ การรับขวัญเด็กแรกเกิด ทุนการศึกษา การรักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ จัดงานศพ ทุนประกอบอาชีพ และภัยพิบัติ ในส่วนของการเข้าถึงแหล่งทุนมีการสนับสนุนการสร้างโอกาสให้คนจนและผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งทุนในระบบเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวน 79,225 กองทุน แบ่งเป็นกองทุนหมู่บ้าน 74,989 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง 3,528 กองทุน กองทุนชุมชนทหาร 738 กองทุน มีสมาชิกรวม 12,801,444 คน มีเงินทุนหมุนเวียนรวมกันไม่น้อยกว่า 218,899.74 ล้านบาท ซึ่งสามารถเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชน และลดการกู้เงินนอกระบบ นอกจากนี้ มีมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับหมู่บ้าน โดยการต่อยอดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และส่งเสริมกิจกรรม “ร้านค้าประชารัฐเพื่อชุมชน” เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก จำหน่ายสินค้าของกองทุนหมู่บ้าน โดยในปี 2559 มีร้านค้าประชารัฐเพื่อชุมชน ประมาณ 20,000 แห่ง และจะผลักดันให้ร้านค้าชุมชนเป็นสถานที่รวบรวมผลผลิตของชุมชน และกระจายไปยังตลาดกลางต่อไป

2) ความเข้มแข็งและเป็นธรรมทางเศรษฐกิจปรับตัวจากระดับปานกลางขึ้นมาอยู่ในระดับดี ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 78.99 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และมีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง เป็นร้อยละ 84.06 ในปี 2558 และร้อยละ 84.71 ในปี 2559 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยระดับการพัฒนาปรับตัวขึ้นมาอยู่ในระดับดี เป็นผลจาก*ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจปรับตัว*เพิ่มจากปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำลดลง *การมีสัมมาชีพปรับตัวดีขึ้น*จากระดับปานกลางมาอยู่ในระดับดี จากอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำ ขณะที่ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งลดลง เมื่อเทียบกับในปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ระดับการพัฒนาปรับลดลงจากระดับปานกลางมาอยู่ที่ระดับต้องปรับปรุง เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตรวมและสัดส่วนการออมยังอยู่ในระดับต่ำ

ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 77.95 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 98.50 ในปี 2559 เนื่องจากปัญหาความยากจนมีแนวโน้มลดลง โดยสัดส่วนคนจนลดลงจากร้อยละ 12.64 ในปี 2555 มาอยู่ที่ร้อยละ 7.21 ในปี 2558 คิดเป็นจำนวนคนจนประมาณ 4.8 ล้านคน ส่วนหนึ่งเป็นผลจากนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน และการลดรายจ่าย ลดต้นทุนการผลิต และช่วยเหลือด้านหนี้สิน ทั้งนี้ ความยากจนยังคงกระจุกตัวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 10.30 รองลงมา ได้แก่ ภาคใต้ร้อยละ 9.92 และภาคเหนือร้อยละ 8.78 ตามลำดับ ซึ่งคนยากจนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ มีอาชีพหลักอยู่ในภาคเกษตร และเป็นแรงงานนอกระบบในสัดส่วนที่สูง ขณะที่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ลดลง เช่นเดียวกัน โดยช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนจนที่สุดกับคนรวยที่สุดลดลงจาก 11.81 เท่า ในปี 2555 เป็น 10.31 เท่า ในปี 2558 โดยกลุ่มคนที่รวยที่สุดร้อยละ 20 มีสัดส่วนการถือครองรายได้ร้อยละ 50.76 ของรายได้ทั้งหมด ขณะที่ กลุ่มคนจนที่สุดร้อยละ 20 ถือครองรายได้เพียงร้อยละ 4.92 อย่างไรก็ตาม แม้ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ ยังคงเป็นปัญหาในสังคมไทย อาทิ ความเหลื่อมล้ำด้านสินทรัพย์ทางการเงิน การถือครองที่ดิน และโอกาสการเข้าถึงการศึกษา

การมีสัมมาชีพของคนไทยเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 82.48 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 86.24 ในปี 2559 เนื่องจากอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำ แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากร้อยละ 0.67 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 0.99 ในปี 2559 โดยจำนวนผู้มีงานทำเท่ากับ 37.69 ล้านคน ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 อย่างไรก็ตาม แรงงานไทยจะต้องปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมรองรับกับการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ในอนาคต ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงานทั้งคุณสมบัติและผลตอบแทนของแรงงาน สำหรับการสร้างหลักประกันและสวัสดิการในการทำงานของคนไทยเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยผู้มีหลักประกันและสวัสดิการในการทำงานเฉพาะผู้อยู่ในระบบเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 32.48 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 36.24 ในปี 2559 แม้จะมีสัดส่วนผู้มีหลักประกันและสวัสดิการเพียง 1 ใน 3 ของกำลังแรงงาน แต่จะเห็นว่าการขยายประกันสังคมและกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) อย่างต่อเนื่อง ทำให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคมครอบคลุมมากขึ้น โดยในปี 2559 จำนวนผู้ประกันตนเพิ่มขึ้นเป็น 14.04 ล้านคน และผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบมีจำนวน 2.24 ล้านคน ขณะที่ กองทุนการออมแห่งชาติมีสมาชิกทั้งสิ้น 524,317 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ค้าขาย และไม่ประกอบอาชีพ

ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทยลดลงในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงต้นแผนฯ ค่าดัชนีลดลงจากร้อยละ 76.54 ในปี 2555 ระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง มาอยู่ที่ร้อยละ 67.42 ในปี 2558 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 69.39 ในปี 2559 ระดับการพัฒนาปรับตัวลดลงมาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง เนื่องจากดัชนีขององค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพ ยังอยู่ในระดับต้องปรับปรุง โดยค่าดัชนีค่อนข้างผันผวนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จากร้อยละ 64.87 ในปีแรกของแผนฯ ลดลงเป็นร้อยละ 49.99 ในช่วงกลางแผนฯ แต่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65.00 ในปี 2559 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นผลจากเศรษฐกิจในช่วงปลายแผนฯ เริ่มฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากที่เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 7.32 ในปี 2555 ชะลอตัวลงเป็นร้อยละ 0.80 ในปี 2557 จากปัญหาความไม่สงบทางการเมือง แต่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.9 ในปี 2558 และร้อยละ 3.2 ในปี 2559 เป็นผลมาจากการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยว การบริโภคภาคเอกชนและการใช้จ่ายของภาครัฐที่ขยายตัวต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม นอกจากนี้ ประสิทธิภาพการผลิตรวม (TFP) ยังอยู่ในระดับต่ำ

ขณะที่ *การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ* แม้จะปรับตัวเพิ่มขึ้น แต่ยังอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 64.74 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 68.18 ในปี 2559 จากการที่อุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 61.40 เป็นร้อยละ 65.23 ในช่วงเวลาเดียวกัน เนื่องจากการขยายตัวของอุปสงค์ในประเทศ ตามการขยายตัวของการบริโภคภาคเอกชนและการใช้จ่ายภาครัฐ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการออมของประเทศค่อนข้างทรงตัวไม่เปลี่ยนแปลงและยังอยู่ในระดับต่ำ ประมาณร้อยละ 28 สำหรับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มีค่าดัชนีอยู่ในระดับปานกลาง และดัชนีมีแนวโน้มปรับตัวลดลงจากร้อยละ 100.00 ในปีแรกของแผนฯ มาอยู่ที่ร้อยละ 75.00 ในปีสุดท้ายของแผนฯ เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 3.00 ในปี 2555 จนติดลบร้อยละ 0.9 ในปี 2558 แต่ปรับตัวขึ้นมาเป็นบวกที่ร้อยละ 0.2 ในปี 2559 เป็นผลจากราคาน้ำมันในประเทศลดลงตามการปรับลดลงของราคาน้ำมันในตลาดโลกในช่วงต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 อย่างไรก็ตาม ในปีสุดท้ายของแผนฯ ราคาพลังงานในประเทศมีเสถียรภาพมากขึ้นและปรับสูงขึ้นตามราคาน้ำมันในตลาดโลก ส่วนหนี้สาธารณะลดลงจากร้อยละ 43.66 ของ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี 2555 เป็นร้อยละ 41.22 ในปี 2559 แต่ยังคงอยู่ในกรอบวินัยทางการคลังที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 60

3) **ดัชนีด้านสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลปรับตัวสูงขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลาง** ในช่วง 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ดัชนีด้านสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68.14 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 79.12 ในปี 2559 ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นคือ *ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินปรับตัวขึ้นมาอยู่ในระดับดีมาก* จำนวนคดีอาชญากรรมและคดีอาชญากรรมลดลงและบรรลุเป้าหมาย อัตราจำนวนคดีอาชญากรรมลดลงเหลือ 0.39 คดีต่อประชากรพันคน จำนวนคดีอาชญากรรมลดลงเหลือ 1.53 คดีต่อประชากรพันคน สาเหตุเนื่องมาจากการที่ภาครัฐให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกด้วยการให้ชุมชน/ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและการให้ความรู้กับประชาชนให้รู้เท่าทันคนร้ายและอาชญากรรม

อย่างไรก็ตาม *คุณภาพสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข* ค่าดัชนีมีแนวโน้มลดลงจากระดับต้องปรับปรุงในปี 2555 ร้อยละ 61.15 มาอยู่ในระดับเร่งแก้ไขร้อยละ 59.91 ในปี 2559 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการแก้ปัญหามลพิษยังดำเนินการได้น้อย คุณภาพอากาศยังมีปัญหาจากฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐาน โดยมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 39.68 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 53.33 ในปี 2559 จากการขยายตัวของภาคขนส่งและพลังงาน ส่งผลให้ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่อหัวประชากรในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 3.90 ตันต่อคน ภาคการผลิตไฟฟ้ามีส่วนการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงสุดคือร้อยละ 38 รองลงมาเป็นภาคขนส่ง และอุตสาหกรรม คุณภาพน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปลดลงเล็กน้อยเหลือร้อยละ 80 ในปี 2559 จากร้อยละ 82 ในปี 2555 สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง และน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมที่มีมากเพิ่มขึ้น และลักลอบระบายน้ำเสียที่มีปริมาณความสกปรกสูงลงสู่แหล่งน้ำ อีกทั้ง ยังมีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเพิ่มขึ้นประมาณ 27.06 ล้านตัน หรือประมาณ 74,130 ตันต่อวัน สามารถกำจัดได้อย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 36 คัดแยกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพียง 5.76 ล้านตัน หรือร้อยละ 21

ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศลดลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าดัชนีลดลงเป็นร้อยละ 77.43 ในปี 2559 จากร้อยละ 79.13 ในปี 2555 เนื่องมาจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงลดลง พบว่า ปริมาณปลาหน้าดินที่จับได้ในอ่าวไทยมีปริมาณลดลงเหลือ 5.70 กิโลกรัมต่อชั่วโมง สาเหตุเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะการทำประมงที่มุ่งหวังผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง พื้นที่ป่าไม่มีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 31.62 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานความสมดุลของระบบนิเวศ สาเหตุจากไฟไหม้ป่าที่มาจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การหาของป่า การล่าสัตว์ และการเผาไร่ เป็นต้น ส่งผลกระทบให้เกิดภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัยและภัยแล้ง

4) **สุขภาวะของคนไทยในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ปรับตัวเพิ่มขึ้น** อันเนื่องมาจากอัตราการเรียนรู้ของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ดัชนีสุขภาวะในภาพรวมปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 71.52 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นร้อยละ 72.90 ในปีสุดท้ายของแผนฯ (ปี 2559) กล่าวคือคนไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไปที่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นระดับที่สามารถอ่าน เขียน คิด วิเคราะห์ และคำนวณมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 47.36 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 50.99 ในปี 2559 โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีอัตราการ

เรียนรู้สูงกว่าประชาชนที่อาศัยในเขตชนบท อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการเรียนรู้ในเขตชนบทมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 41.44 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 42.90 ในปี 2559 ส่วนด้านคุณภาพการศึกษา พบว่ามีคุณภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์การผ่านร้อยละ 50 โดยคุณภาพการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทยมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 35.54 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 37.78 ในปี 2558 อย่างไรก็ตาม ในปี 2559 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ปรับตัวลดลงเล็กน้อยเหลือร้อยละ 37.36 โดยคะแนนเฉลี่ยมีสัดส่วนลดลงในทุกระดับชั้น โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

ขณะที่ คนไทยมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้เพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจาก 3,116.45 คนต่อประชากรพันคนในปี 2555 เป็น 3,160 คนต่อประชากรพันคน ในปี 2558 และอัตราการฆ่าตัวตายยังคงเพิ่มสูงขึ้น โดยเพิ่มจาก 6.20 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2555 เป็น 6.47 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2558 อย่างไรก็ตาม คนไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงจาก 170.67 คดีต่อประชากรแสนคน ในปี 2555 เหลือ 50.43 คดีต่อประชากรแสนคน ในปี 2559

2.2.3 ครอบครัวยุคใหม่มีความอบอุ่นลดลง และสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข

1) ครอบครัวยุคใหม่มีความอบอุ่นลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง โดยค่าดัชนีลดลงจากร้อยละ 68.31 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นร้อยละ 67.98 ในปี 2559 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนฯ และยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุงตลอดช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เนื่องจากดัชนีองค์ประกอบย่อยบทบาทหน้าที่ของครอบครัวลดลงจากร้อยละ 73.85 เป็นร้อยละ 72.13 ในช่วงเวลาเดียวกัน จากการที่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อจากร้อยละ 6.64 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในปี 2555 เป็นร้อยละ 7.90 ในปี 2559 ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ต้องร่วมกันเร่งแก้ไข เพราะสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) นอกจากนี้ สัดส่วนครอบครัวที่มีสมาชิกที่มีรายได้สามารถทำงานหาเลี้ยงสมาชิกทุกคนให้มีความสุขลดลงจากร้อยละ 74.36 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 73.80 ในปี 2559 อย่างไรก็ตาม เด็กได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสมจากครอบครัวมีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อพิจารณาจากอัตราคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจมีอัตราลดลงจาก 3.55 คนต่อเด็กและเยาวชนพันคน ในปี 2555 เป็น 3.38 คนต่อเด็กและเยาวชนพันคน ในปี 2559 โดยเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่จะถูกดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

สำหรับดัชนีองค์ประกอบย่อยสัมพันธภาพในครอบครัวมีค่าคะแนนค่อนข้างทรงตัว ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยค่าดัชนีลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 57.88 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 57.24 ในปี 2559 แต่ระดับการพัฒนาอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากสัมพันธภาพในครอบครัวมีความเปราะบางทำให้เกิดปัญหาการแยกทางหย่าร้างสูง จากข้อมูลกรมการปกครอง พบว่า ในปี 2559 มีอัตราการหย่าร้างของคู่สมรส 5.56 คู่ต่อพันครัวเรือน โดยกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีการหย่าร้างมากที่สุดคือ 16,081 คู่ คิดเป็นร้อยละ 13.56 ของจำนวนคู่สมรสที่มีการหย่าร้างทั่วประเทศ 118,539 คู่ สาเหตุการหย่าร้างพื้นฐานมาจากทั้ง 2 ฝ่ายถูกกดดันทั้งจากความเครียดจากงานและค่านิยมใหม่ที่สามารถพึ่งตนเองได้จึงมีความอดทนน้อยลง สำหรับครอบครัวขยายมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 35.90 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 35.30 ในปี 2559 ทั้งนี้ จะเห็นว่าสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ทำให้สภาพครัวเรือน

ต่างจากอดีต ครอบครัวขยายที่มีพ่อ แม่ ลูก ปู่ตา ย่ายาย พี่น้องอยู่ร่วมกันลดลง จำนวนครอบครัวเดี่ยวที่อยู่ร่วมกันเฉพาะพ่อ แม่ ลูกเพิ่มขึ้น

ดัชนีองค์ประกอบการพึ่งพิงตนเองของครอบครัวมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 73.21 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 74.57 ในปี 2559 โดยครอบครัวที่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 64.28 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 68.13 ในปี 2558 นอกจากนี้ ครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตดีขึ้น โดยสัดส่วนครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 77.74 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 83.03 ในปี 2559 เนื่องจากได้มีการเพิ่มกำลังผลิตน้ำประปาและขยายท่อส่งและจ่ายน้ำประปาในประเทศอย่างทั่วถึงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สัดส่วนครอบครัวที่มีบ้านเป็นของตนเองกลับลดลงจากร้อยละ 77.60 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 72.56 ในปี 2559

2) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ลดต่ำลงและอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข โดยในช่วงระหว่างต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ถึงกลางแผนฯ ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลมีทิศทางที่ดีขึ้นเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยค่าดัชนีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 53.75 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 55.56 ในปี 2555 และร้อยละ 57.48 ในปี 2557 ก่อนที่จะลดลงเป็นร้อยละ 51.60 ในปี 2559 หรือปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เนื่องจากค่าดัชนีขององค์ประกอบย่อยการมีจิตสำนึกประชาธิปไตย และสังคมที่มีธรรมาภิบาลลดลง

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วย (1) การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย (2) สังคมที่มีธรรมาภิบาล และ (3) ความสมานฉันท์ พบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีคะแนนลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือ “การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย” โดยมีคะแนนลดลงจากร้อยละ 65.50 ในปี 2555 หรือปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เหลือเพียงร้อยละ 49.20 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ระดับการพัฒนาตกลงจากระดับ “ต้องปรับปรุง” เป็น “เร่งแก้ไข” สาเหตุสำคัญคือ ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศที่ทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลให้ค่าคะแนนดัชนีประชาธิปไตย (Democracy Index ของ The Economist Intelligence Unit) ลดลงจาก 6.55 คะแนน ในปี 2555 เป็น 4.92 คะแนน ในปี 2559 อยู่ในอันดับที่ 100 จาก 167 ประเทศ ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีการปกครองแบบผสม (ประชาธิปไตยและเผด็จการ) โดยปัจจัยที่มีคะแนนลดลง คือ หน้าที่ของรัฐบาลและวัฒนธรรมทางการเมือง และปัจจัยที่มีคะแนนต่ำสุดคือ เสรีภาพพลเมืองที่มีคะแนนเพียง 3.93 คะแนน

สำหรับองค์ประกอบย่อยสังคมที่มีธรรมาภิบาลที่มีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นในช่วงกลางแผนฯ จากร้อยละ 74.00 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 76.00 ในปี 2557 และกลับลดลงเป็นร้อยละ 70.00 ในปีสุดท้ายของแผนฯ ทั้งนี้เนื่องจากคะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันของไทย จากการจัดอันดับขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) พบว่า ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 37 คะแนน ในปี 2555 เป็น 38 คะแนน (คะแนนเต็ม 100) ในปี 2558 อยู่ในอันดับที่ 76 จาก 168 ประเทศ แต่ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ค่าคะแนนกลับลดลงเป็น 35 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 101 จาก 176 ประเทศ ทั้งนี้ ค่าคะแนนและการจัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันพิจารณาข้อมูลจาก 9 แหล่งข้อมูลสำหรับประเทศไทย พบว่า ไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้น 3 แหล่งข้อมูล คะแนนเท่าเดิม 1 แหล่งข้อมูล และคะแนนลดลง 4 แหล่งข้อมูล และมีการเพิ่มแหล่งข้อมูลใหม่เป็นการวัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอาเซียน ไทยมีคะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันอยู่ในอันดับที่ 5 รองจากสิงคโปร์

บรูไน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สำหรับคะแนนองค์ประกอบย่อยความสมานฉันท์ มีค่าดัชนีร้อยละ 35.61 ในปี 2559 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 27.18 ในปีแรกของแผนฯ แต่ยังคงอยู่ในระดับเร่งแก้ไข

2.2.4 ข้อเสนอแนะ

1) **เร่งแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ และสร้างธรรมาภิบาลในสังคม** โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อสร้างบรรทัดฐานร่วมของสังคม ทำให้คนในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งปฏิรูปกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาต และกฎหมายที่เปิดให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นจริงในทุกระดับ ทั้งการมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบาย และการดำเนินการของรัฐโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง อาทิ ยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การผังเมือง และการจัดการทรัพยากร

2) **เร่งกระบวนการพัฒนาระบบประชาธิปไตย** เตรียมการให้มีความพร้อมสู่การเลือกตั้งที่เรียบร้อย มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับทุกภาคส่วนในสังคมไทย นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และความต้องการของตนได้อย่างเต็มที่เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์อันจะนำมาซึ่งการปฏิรูปประเทศสู่เป้าหมายร่วมของทุกภาคส่วนได้อย่างแท้จริง

3) **เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต** ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และ “การคิดเป็น ทำเป็น” โดยมุ่งพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีจิต 5 ประการ ได้แก่ จิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม ควบคู่กับการเรียนในรูปแบบสะเต็มศึกษา (Science, Technology, Engineering and Mathematics Education: STEM Education) คือ แนวทางการศึกษาที่บูรณาการความรู้ระหว่างศาสตร์วิชาต่างๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (S) เทคโนโลยี (T) วิศวกรรม (E) และคณิตศาสตร์ (M) ในทุกระดับชั้นการศึกษา รวมถึงการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

4) **เร่งดำเนินการลดและควบคุมมลพิษตั้งแต่ต้นทาง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี** สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการมลพิษเชิงพื้นที่ อาทิ ลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ณ แหล่งกำเนิด การคัดแยกและนำขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุด ผลักดันให้เกิดการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน เพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การดูแลรักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ของตนเอง การปรับแก้ไขกฎระเบียบหรือกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารเพื่อควบคุมการจัดการน้ำเสียจากชุมชน การมีมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งเฉพาะสำหรับอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท เช่น ปิโตรเลียม น้ำทะเล เยื่อและกระดาษ พอกหนัง สิ่งทอ และแป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น

5) **อนุรักษ์ พื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ** โดยให้มีมาตรการการรักษาป่าธรรมชาติให้คงสภาพสมบูรณ์ และฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมในเขตต้นน้ำและลุ่มน้ำสาขาให้กลับคืนเป็นแหล่งน้ำ ต้นน้ำตามธรรมชาติดั้งเดิม เพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศที่

มีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาทิ พื้นที่แนวปะการัง ป่าชายเลน พื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก พัฒนาเครื่องมือและกลไกในการอนุรักษ์ พื้นที่ฟู และลดผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนต่อสิ่งมีชีวิต เช่น การสำรวจทางไกล การสำรวจทางอากาศ ความรู้ทางสถิติ และการสร้างแบบจำลองเพื่อการคาดการณ์ในอนาคตอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

6) **ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎระเบียบที่มีอยู่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน** และให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมและการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างผู้ได้รับประโยชน์และผู้ดำเนินงาน อาทิ สนับสนุนการจัดตั้งป่าชุมชน ให้กับชุมชนที่มีความพร้อมในการดูแลทรัพยากร เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากการดูแลทรัพยากรนั้นอย่างเป็นธรรม เป็นแนวทางที่ทำให้สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและต้นทุนน้อยกว่าการดูแลจากส่วนกลาง

7) **เสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่น และเป็นรากฐานสำคัญในการบ่มเพาะสมาชิก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี** โดยส่งเสริมให้สมาชิกตระหนักถึงบทบาทของตนและดูแลเอาใจใส่เด็กและผู้สูงอายุ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัว เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัว รวมทั้งชุมชนควรส่งเสริมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

8) **เสริมสร้างให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็ง มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน** โดยเร่งปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และการใช้ประโยชน์จากยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ตลอดจนเร่งพัฒนาสมรรถนะการแข่งขันของประเทศ สร้างความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจเพื่อกระตุ้นอุปสงค์ในประเทศให้เข้มแข็งและรักษาสมดุลระหว่างเศรษฐกิจภายในและระหว่างประเทศในระยะยาว และเร่งส่งเสริมการออมเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

2.3 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

การพัฒนาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีผลการดำเนินงานในด้านการบรรลุเป้าหมาย และผลการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์ ดังนี้

2.3.1 การสร้างความเป็นธรรมในสังคม

1) **การบรรลุเป้าหมายการสร้างความเป็นธรรมในสังคม** ในช่วง 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ต่างๆ ลดลงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ (Gini coefficient) ลดลงจาก 0.484 ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เหลือ 0.465 ในช่วงกลางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และ 0.445 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นไปในทิศทางเดียวกับความแตกต่างของรายได้ของกลุ่มคนร้อยละ 20 ที่รวยที่สุดและจนที่สุดซึ่งลดลงจาก 11.81 เท่าในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เหลือ 10.31 เท่า เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในขณะที่เศรษฐกิจฐานราก และผู้ประกอบการรายย่อยได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้น สะท้อนจากสัดส่วนของมูลค่าผลผลิตวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละผลิตภัณฑ์และบริการของ SMEs ต่อ GDP) ที่เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 36.6 ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นร้อยละ 42.1 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

การคุ้มครองทางสังคมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีความครอบคลุมมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการเพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนของแรงงานนอกระบบประกันสังคมที่เข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.7 ของกำลังแรงงานทั้งหมดในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นร้อยละ 10.75 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ขณะที่หลักประกันสุขภาพมีความครอบคลุมประชาชนมากกว่าร้อยละ 99 ไม่แตกต่างกันในช่วงแผนพัฒนาฯ ทั้ง 2 ฉบับ อย่างไรก็ตามสตรีและผู้สูงอายุมีโอกาสทางอาชีพลดลง สะท้อนจากอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของสตรีที่ลดลงจากร้อยละ 64.33 ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นร้อยละ 60.61 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของผู้สูงอายุที่ลดลงจากร้อยละ 37.46 เหลือร้อยละ 35.96 ในเวลาเดียวกัน ในขณะที่ ข้อมูลสัดส่วนผู้หญิงในระดับบริหารหรือในระดับการตัดสินใจไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทำให้ไม่สามารถประเมินความเปลี่ยนแปลงของโอกาสในการดำรงตำแหน่งในระดับบริหารและระดับการตัดสินใจของสตรีในช่วงดังกล่าวได้

ในส่วนของเป้าหมายที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือการส่งเสริมให้คนยากจนและด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีภูมิคุ้มกันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น โดยพิจารณาจากชุมชนซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่เฝ้าระวังดูแลคนยากจนและด้อยโอกาส โดยดัชนีชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 76.47 ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นร้อยละ 97.76 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยมีสาเหตุสำคัญจากความเข้มแข็งขององค์กรในชุมชนที่มีคะแนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

สำหรับเป้าหมายที่ไม่สามารถบรรลุได้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้สิทธิและหน้าที่และเข้าถึงบริการของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ภาคีการพัฒนาต่างๆ มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม โดยดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) ซึ่งใช้วัดระดับความสงบสุขของประเทศต่างๆ โดยพิจารณาจากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ระดับความสัมพันธ์ภายในประเทศ เสถียรภาพทางการเมือง งบประมาณด้านความมั่นคง การเคารพสิทธิมนุษยชน รวมทั้งอาชญากรรมและการก่อการร้าย บ่งชี้ว่าสถานการณ์ความสงบสุขของประเทศไทยลดลง โดยมีคะแนนเพิ่มจาก 2.247 คะแนนในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็น 2.312 คะแนน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (คะแนนเพิ่มขึ้นหมายถึง ความสงบสุขลดลง) และมีอันดับลดลงจากอันดับที่ 107 เป็นอันดับที่ 125 ของโลกในระยะเวลาเดียวกัน ในขณะที่ ดัชนีความสงบสุข (Positive Peace Index) ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดปัจจัยต่างๆ ที่จะนำไปสู่ความสงบสุขในสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดการทำหน้าที่รัฐบาล สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ การกระจายทรัพยากร การเคารพในสิทธิของผู้อื่น ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ระดับการศึกษา และระดับภาพลักษณ์การทุจริตประพฤติมิชอบ สะท้อนว่าประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะมีความสงบสุขลดลงในอนาคต เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมีแนวโน้มถดถอยลง ทำให้คะแนนดัชนีความสงบสุขของไทยมีคะแนนสูงขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (คะแนนสูงขึ้นหมายถึงปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสงบสุขมีแนวโน้มลดลง) โดยประเทศไทยมีคะแนน 2.982 (อันดับที่ 66) ในปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และมีคะแนน 2.987 (อันดับที่ 71) เมื่อสิ้นแผนฯ

อีกเป้าหมายหนึ่งที่ไม่สามารถบรรลุได้อย่างเป็นรูปธรรมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือ การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคีในการพัฒนาประเทศที่แม้ว่าประเทศไทยมีคะแนนดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตประพฤติมิชอบเพิ่มขึ้นจาก 3.4 คะแนน (จาก

คะแนนเต็ม 10 คะแนน) ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็น 38 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน) ในช่วงกลางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ก่อนที่จะลดลงเป็น 35 คะแนนเมื่อสิ้นสุดแผนฯ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ที่เข้ารับการจัดอันดับ พบว่า ประเทศไทยมีอันดับลดลงจากอันดับที่ 80 ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นอันดับที่ 101 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 สะท้อนว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมในสังคม 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10			แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
1. ลดช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานรากและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชน	1. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ของประเทศไทย	0.499	0.490	0.484	-	0.465	-	0.445	-
	2. สัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลางและขนาดย่อมในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละผลิตภัณฑ์และบริการของ SMEs ต่อ GDP)	38.7	37.8	36.6	37.0	37.4	39.6	41.1	42.1
2. ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพและครอบคลุมอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น ทั้งในเรื่องรายได้โอกาสทางอาชีพ และโอกาสในการดำรงตำแหน่งในระดับบริหารและระดับการตัดสินใจ	1. อัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน: - ผู้สูงอายุ - สตรี	37.71 64.17	38.51 64.66	37.46 64.33	38.47 64.31	37.92 63.2	37.65 61.9	36.60 61.55	35.96 60.61
	2. สัดส่วนประชากรที่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพ :								
	- ความครอบคลุมหลักประกันสุขภาพ	98.75	99.47	99.95	99.90	99.87	100	100	99.95
	3. สัดส่วนของแรงงานนอกระบบประกันสังคมที่เข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของกำลังแรงงานทั้งหมด	-	-	3.7	5.8	6.8	9.4	9.7	10.75
4. สัดส่วนผู้หญิงในระดับบริหารหรือในระดับการตัดสินใจ :									
	- ภาครัฐ	22.18	24.18	24.81	-	29.96	-	-	-
	- ภาคเอกชน	35.37	-	45.00	39.00	-	-	-	-
	- ภาคการเมืองระดับชาติ	11.70	12.00	15.8	-	-	5.71	-	-
- ภาคการเมืองระดับท้องถิ่น	4.68	4.22	5.58	6.43	5.55	-	-	-	
3. ประชาชนรับรู้สิทธิและหน้าที่และเข้าถึงบริการของหน่วยงานกระบวนการ	1. ดัชนีความสงบสุข (Positive Peace Index)	-	-	-	2.982 (อันดับที่ 66)	2.95 (อันดับที่ 63)	-	2.987 (อันดับที่ 71)	2.987 (อันดับที่ 71)

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10			แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
ยุติธรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ภาคีการพัฒนาต่างๆ มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม	2. ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index)	2.491 (อันดับ ที่ 105)	2.353 (อันดับ ที่ 118)	2.247 (อันดับ ที่ 107)	2.303 (อันดับ ที่ 126)	2.378 (อันดับ ที่ 130)	2.395 (อันดับ ที่ 126)	2.303 (อันดับ ที่ 126)	2.312 (อันดับ ที่ 125)
4. คนยากจนและด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีภูมิคุ้มกันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น	1. ดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	46.38	60.89	76.47	81.00	86.35	88.43	84.67	97.76
5. มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกภาคในการพัฒนาประเทศ	1. ดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตประพฤตินิชอบ	3.3 (84/179)	3.4 (84/180)	3.4 (80/182)	37 (88/174)	35 (102/175)	38 (85/174)	38 (76/168)	35 (101/176)

2) การดำเนินการและผลการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์

2.1) การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย

และเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างโอกาสในชีวิตให้แก่ตนเอง โดยผลักดันให้เศรษฐกิจฐานรากมีความหลากหลายและแข็งแกร่งมากขึ้น ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ โครงการเงินอุดหนุนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ไทย สำหรับแนวทางการเพิ่มโอกาสในการมีงานทำที่เหมาะสม ซึ่งมีโครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการนัดพบตลาดงานเชิงคุณภาพ โครงการพัฒนาระบบบริการจัดหางานอย่างยั่งยืน โครงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน โครงการ 3 ม. (มีงาน มีเงิน มีวุฒิการศึกษาเพิ่ม) โครงการขยายศูนย์บริการจัดหางานเพื่อคนไทย (Smart Job Center) โครงการบริการจัดหางานแก่กลุ่มคนพิเศษและโครงการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้ว่างงาน ผู้ที่รอดูกาล ผู้ประสบภัยธรรมชาติ และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งยกระดับฝีมือแรงงาน เพื่อให้แรงงานได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้น โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการพัฒนาฝีมือเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ โครงการพัฒนา/ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อสร้างโอกาสให้กับแรงงานได้มีอาชีพใหม่ ตามความถนัดและสนใจของแรงงาน และโครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานในสถานประกอบการ อาทิ โครงการกำกับ ดูแลและสนับสนุนให้แรงงานได้รับความรู้และการคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โครงการรณรงค์ส่งเสริมให้สถานประกอบการและรัฐวิสาหกิจมีการบริหารแรงงานสัมพันธ์ด้วยระบบทวิภาคี โครงการแรงงานสมานฉันท์ สร้างสรรค์เศรษฐกิจไทย และโครงการจัดระบบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา

นอกจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากแล้ว การดำเนินการที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ การส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรและสิทธิทางทรัพย์สินให้เกิดความเป็นธรรม โดยเร่งแก้ไขปัญหา กรณีราษฎรหรือชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการอยู่อาศัยและทำกินใน

เขตป่าโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายมาเป็นระยะเวลานาน โดยการจัดที่ดินให้แก่ราษฎรกลุ่มนี้ตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ในรูปแบบสหกรณ์ แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์ เนื่องจากเป็นที่ดินของรัฐ และมีหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้แก่ชุมชนที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลนตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เนื้อที่ 11,000 ไร่ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งยกระดับความครอบคลุมของการคุ้มครองทางสังคมโดยมีโครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการกำหนดสถานะและให้สัญชาติไทยตามกฎหมายแก่เด็กนักเรียนไร้สัญชาติในประเทศไทย เพื่อเร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลและลงรายการสัญชาติไทยให้แก่เด็กนักเรียนไร้สัญชาติในประเทศไทย ซึ่งมีคุณสมบัติที่จะได้สัญชาติไทยตามกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการรักษาพยาบาล และสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ ที่ได้ควรได้รับความคุ้มครองจากรัฐ โครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมแก่ราษฎรไร้สถานะ และประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร และโครงการพัฒนาระบบประกันสุขภาพบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีถิ่นอาศัยถาวรในประเทศไทย ในการรับบริการสาธารณสุข

2.2) การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน และเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ โดยส่งเสริมให้บุคคลเข้าถึงการบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพด้วยโครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่ครอบคลุมประชาชน 48,211,577 คน การขยายพื้นที่บริการไปยังบริเวณที่ไม่มีน้ำประปาใช้ในเขตความรับผิดชอบของการประปานครหลวงให้เต็มพื้นที่ทั่วชุมชนเมือง รวมทั้งการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินของชุมชนโดยการตรวจสุขภาพทางการเงินและส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 25,937 กลุ่ม นอกจากนี้ มีการเสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย โดยการจูงจูงแรงจูงใจส่งเสริมสิทธิแรงงานสตรีในวันสตรีสากลโดยมีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวน 6,371 คน

2.3) การเสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วนสามารถเพิ่มทางเลือกการดำเนินชีวิตในสังคมและสร้างการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการของรัฐตามโครงการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 การจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นร่างอนุบัญญัติออกตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. เป็นต้น รวมทั้งเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนด้วยตนเองผ่านโครงการสำคัญ อาทิ โครงการส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป้าหมาย 349 แห่ง เพื่อเป็นเงินอุดหนุนสำหรับชดเชยรายได้ที่ลดลงของประชาชนจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โครงการอบรมการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2559 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การตรวจประเมินมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 7,852 แห่ง การสนับสนุนกองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อเป็นกองทุนสำหรับการป้องกัน เฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบยั่งยืนในหมู่บ้าน/ชุมชน การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคมให้แก่สตรีและองค์กรของสตรี และการส่งเสริมและสนับสนุนการ

พัฒนาศักยภาพสถานศึกษาและองค์กรเครือข่ายชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

นอกจากนั้น ยังมีการเพิ่มและปรับปรุงช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานภาครัฐ การดำเนินโครงการขนาดใหญ่ การจัดสรรทรัพยากร และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายภาครัฐ โดยการดำเนินโครงการสำคัญ เช่น โครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความเชื่อมั่นในนโยบายรัฐบาลผ่านวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อใหม่ อาทิ รายการ “รอบภูมิภาค” รายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” รายการ “ร่วมสร้างประเทศไทย” เป็นต้น

2.4) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้มีคุณค่าร่วมและตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคม และเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีระบบการตรวจสอบและการรับผิดชอบต่อที่รัดกุม มีการดำเนินที่สำคัญดังนี้

การเสริมสร้างระบบบริหารราชการให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ มีระบบถ่วงดุลอำนาจการตรวจสอบที่เข้มงวดและรอบด้าน โดยมีโครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการพัฒนาข้อมูลสถิติและสารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐ 21 สาขา เพื่อให้มีชุดข้อมูลสถิติทางการที่สนับสนุนการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศและการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน รวมทั้งสนับสนุนข้อมูลเพื่อการจัดทำตัวชี้วัดชี้วัดความสามารถของประเทศ และตัวชี้วัดขององค์กรต่างประเทศ โครงการประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการและจังหวัด เพื่อให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการและจังหวัดอย่างมีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน โครงการปรับปรุงระบบบริการประชาชนเชิงรุกเพื่อยกระดับสมรรถนะการให้บริการภาครัฐเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐให้มีขีดสมรรถนะสูง (PMQA) โครงการพัฒนาระบบการตรวจสอบและประเมินผลภาครัฐราชการเพื่อให้ส่วนราชการและจังหวัดมีระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี และรายงานผลการประเมินตนเองของคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลราชการคณะต่าง ๆ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดโอกาสในการทุจริต เช่น โครงการให้บริการประชาชนในการคำนวณค่าธรรมเนียม ค่าภาษี ค่าอากร และค่าภาษีธุรกิจเฉพาะด้วยตนเอง (เฉพาะบางประเภท) เพื่อให้บริการประชาชนในการคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมด้วยตนเอง ณ สำนักงานที่ดินจังหวัดและสาขาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และจังหวัดสมุทรปราการ 29 แห่ง การรับชำระค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมด้วยบัตรธุรกิจธนาคารเพื่อลดความเสี่ยงในการรับชำระเงินค่าธรรมเนียมเป็นเงินสดของสำนักงานที่ดิน เป็นต้น นอกจากนี้ มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาข้าราชการให้มีคุณภาพสูง มีคุณธรรมจริยธรรมทางอาชีพ และมีความรับผิดชอบต่อที่รัดกุม มีโครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการการพัฒนาระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน สิ่งจูงใจ และคุณภาพชีวิตเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อปรับปรุงระบบค่าตอบแทนข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานของรัฐให้เหมาะสมเป็นธรรม และโครงการพัฒนานักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่เพื่อเป็นช่องทางใหม่ในการดึงดูดบุคคลผู้มีความรู้ ความสามารถสูงเข้าสู่ระบบราชการ และพัฒนาข้าราชการในโครงการให้มีสมรรถนะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การคุ้มครองสิทธิ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินการสำคัญ ได้แก่ โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม การดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ ผ่านช่องทางกรรงทูลเกล้าฯ 5 ช่องทาง ได้แก่ สายด่วน 1111 เว็บไซต์ 1111 (www.1111.go.th) ตู้ ปณ.1111 จุดบริการประชาชน 1111 และ Mobile Application (PSC 1111) โครงการขับเคลื่อนแผนงาน

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2559 โครงการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเสริมสร้างความรู้เรื่องกฎหมายและสิทธิมนุษยชนที่ควรทราบแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยในชุมชน โครงการคลินิกยุติธรรมให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย 28,522 ราย รวมทั้งกองทุนยุติธรรมได้สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้กระทำการใดๆ เพื่อปกป้อง คุ้มครอง หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม 1,758 ราย จากผู้ยื่นคำขอทั้งสิ้น 4,529 ราย การรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ปกป้องกฎหมาย แจ่งเบาะแส ตรวจสอบเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับการดำเนินคดี 725 เรื่อง การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาเพื่อช่วยเหลือเหยี่ยวาผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และจำเลยในคดีอาญาที่ถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี 6,198 ราย นอกจากนี้ มีการดำเนินแผนงานโครงการไกล่เกลี่ยหลังคำพิพากษา (ชั้นบังคับคดี) และโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดีและภารกิจของกรมบังคับคดี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับคดี

2.3.2 การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

1) การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พบว่า **ด้านคุณภาพการศึกษา** ยังไม่เป็นที่น่าพอใจตามที่ตั้งไว้ แม้ว่าคนไทยจะได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จาก 8.0 ปี ในปี 2555 เป็น 8.5 ปี ในปี 2559 จากเป้าหมาย 12 ปี แม้ว่าสัดส่วนประชากรไทยที่สามารถเข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงยังไม่เป็นที่น่าพอใจตามที่กำหนดให้ประชากรร้อยละ 80.0 ของประชากรทั่วประเทศสามารถเข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง แต่สัดส่วนประชากรที่ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 26.46 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 47.50 ในปี 2559 และสัดส่วนบุคลากรทางด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นจาก 7.9 คนต่อประชากร 10,000 คนในปี 2554 เป็น 10.50 คนในปี 2556 และเพิ่มเป็น 13.6 คนในปี 2558 แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 15 คนต่อประชากร 10,000 คน อย่างไรก็ตาม อัตราการเพิ่มของผลิตภาพแรงงานเฉลี่ยบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 3.0 ต่อปี กล่าวคือ อัตราการเพิ่มของผลิตภาพแรงงานไทยอยู่ที่ร้อยละ 4.12 ในปี 2559

เมื่อพิจารณาด้านสุขภาพ พบว่า สัดส่วนคนไทยที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ที่สำคัญ 5 โรค (โรคหัวใจ เบาหวาน หลอดเลือดสมอง ความดันโลหิตสูง และมะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด) ยังคงเพิ่มขึ้น และอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 31.5 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 32.22 ในปี 2556 และเพิ่มเป็นร้อยละ 34.00 ในปี 2558 อย่างไรก็ตาม อัตราการบริโภคยาสูบมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 21.40 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 19.90 ในปี 2558 สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดให้ อัตราการบริโภคลดลง นอกจากนี้ เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศลดลง โดยสัดส่วนเยาวชนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และระดับ ปวช. ปีที่ 2 มีแนวโน้มในการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพิ่มขึ้น ทั้งหญิงและชาย

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดและ	แผนพัฒนา ฉบับที่ 10			แผนพัฒนา ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
	- เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ³ (หน่วย : ร้อยละ)	29.30	32.00	31.50	-	32.22	32.29	34.00	-
	- ยาสูบ (หน่วย : ร้อยละ)	18.50	20.70	21.40	-	19.94	20.72	19.90	-
	- การใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่เพิ่มขึ้น สะท้อนการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยลดลง (หน่วย : ร้อยละ)								
	• นักเรียน ม.2 เพศชาย	50.0	50.7	55.1	57.9	-	-	-	-
	เพศหญิง	50.0	41.5	44.9	50.0	-	-	-	-
	• นักเรียน ม.5 เพศชาย	49.7	51.5	51.1	56.4	61.2	65.0	70.3	-
	เพศหญิง	46.3	47.6	54.1	53.4	64.1	64.2	71.1	-
	• นักเรียน ปวช. ชั้นปีที่ 2 เพศชาย	48.3	51.4	55.0	56.2	59.3	61.2	64.6	-
	เพศหญิง	41.3	47.3	50.0	54.6	58.8	62.3	65.9	-
4. สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันชุมชน มีบทบาทในการบ่มเพาะ และหล่อหลอมเด็ก เยาวชนและคนไทยให้เป็น คนดีมีคุณธรรมและ จริยธรรมอย่างเข้มแข็ง มากขึ้น	1. ดัชนีครอบครัวอบอุ่นอยู่ในระดับดีขึ้น และจำนวนผู้ถูกรังแกด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองเพิ่มขึ้น								
	- ดัชนีครอบครัวอบอุ่นมีระดับดีขึ้น (หน่วย : ร้อยละ)	61.65	63.18	65.17	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98
	- จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว (เหตุการณ์)	-	362	1,096	1,284	1,295	911	1,209	846
	2. การเรียนรู้ของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น								
	- สัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้ [ทำงาน เรียน อ่านหนังสือ/หาความรู้ (e-book) ใช้งานอินเทอร์เน็ต]	29.43	39.41	45.23	59.06	64.48	70.59	71.26	65.39
	3. คนในครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรม สาธารณะของหมู่บ้านและชุมชน เพิ่มขึ้น (หน่วย : ร้อยละ)	95.27	98.40	99.03	99.74	99.39	98.60	98.73	98.67

2) การดำเนินการและผลการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์

2.1) การปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม โดย

กระทรวงสาธารณสุขจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรและพัฒนาเครือข่ายอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่น สามารถตั้งคลินิกบริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชนได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 48.9 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 75.12 ของโรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการในปี 2559 มีอำเภอที่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 33.5 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 65.49 ของอำเภอที่เข้าร่วมโครงการในปี 2559 และอัตราการคลอดของหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คนมีแนวโน้มลดลงจาก 53.4 คน ในปี 2555 เหลือ 44.8 คนในปี 2558 ขณะที่การคลอดซ้ำของแม่อายุ 15-19 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.9 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 12.5 ในปี 2558

³ ตัวชี้วัดรายงานภาวะสังคม <http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=131>

2.2) การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1) **พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม และจริยธรรม** โดยกระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำโครงการต่างๆ อาทิ *โครงการขยายและพัฒนาความร่วมมือศูนย์เครือข่ายการเรียนการสอนสำหรับเด็กป่วยในโรงพยาบาลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน* ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเจ็บป่วยในโรงพยาบาลในเครือข่ายรวม 25,304 คน และจัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง 120 คน *โครงการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กล่าช้า* ให้เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าและล่าช้าได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ โดยจังหวัดร้อยละ 98.69 มีแผนภูมิเครือข่ายบริการกระตุ้นพัฒนาการเด็กฯ *โครงการเด็กไทยสายตาดีเพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”* ตรวจวัดสายตาเด็กวัยเรียนชั้นอนุบาล 1 และประถมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศ สามารถตรวจคัดกรองสายต่านักเรียนชั้น ป. 1 ปีการศึกษา 2558 ได้ร้อยละ 37.6 พบว่า ผิดปกติร้อยละ 1.7 และได้รับแว่นสายตา 3,744 คน คิดเป็นร้อยละ 75.3 กระทรวงแรงงานจัดทำ*โครงการการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (การพัฒนาเด็กแรกเกิด/ปฐมวัย (0-5 ปี)* เพื่อให้สถานประกอบกิจการ หรือหน่วยงานมีความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กในสถานประกอบกิจการสำหรับเด็กปฐมวัยบุตรผู้ใช้แรงงาน ปัจจุบันมีผู้ใช้แรงงานสนใจส่งบุตรเข้ารับการดูแลและพัฒนาเพิ่มขึ้นจาก 1,400 คนในปี 2558 เป็น 1,580 คนในปี 2559 นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำ*โครงการวัยใสใจทำดี* เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำเด็กและเยาวชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนในพื้นที่

2.2.2) **พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง** โดย

1) **พัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดทำ*โครงการอยู่ค่ายพักแรมลูกเสือ-ยุวกาชาด* เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนกีฬา 2,043 คน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม

2) **เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ** กระทรวงมหาดไทยพัฒนาเทคนิควิธีการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O - NET) ให้สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ สู่มาตรฐานสากล และรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้แก่ครูในสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1,466 แห่ง ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเทคนิควิธีการสอนอย่างมีคุณภาพ และพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

3) **เสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและถูกต้องให้แก่เด็ก** โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาดำเนินโครงการที่หลากหลาย อาทิ *โครงการการจัดการแข่งขันกีฬาโรงเรียนแห่งประเทศไทย* ให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะกีฬา และมีประสบการณ์จากการแข่งขันกีฬา ตลอดจนมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ในปี 2559 มีผู้เข้าร่วมการแข่งขันรวม 6,693 คน *โครงการส่งเสริมกีฬามหาฤดูร้อน “ร้อนนี้มีกีฬาเพื่อลูกรัก”* มีนักเรียน นักศึกษา และเยาวชน เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 241,000 คน *โครงการแข่งขันกีฬานักเรียนคนพิการแห่งชาติ* มีนักเรียนคนพิการได้เล่นกีฬาและเข้าร่วมแข่งขัน 2,676 คน กระทรวงสาธารณสุขจัดทำ*โครงการพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย*

เด็กนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อปัญหา โอคิว/อิคิว ในโรงเรียนเป้าหมายได้รับการดูแลช่วยเหลือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97.85 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 99.97 ในปี 2559 และนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ที่เกินความสามารถของโรงเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ/ส่งต่อเข้าสู่ระบบสาธารณสุขถึงร้อยละ 96.37 และ *โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (TO BE NUMBER ONE)* มีผู้เข้ารับบริการในศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE ในปี 2559 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 แก่นนำเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้และทักษะในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแก่เยาวชนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 79.9 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 89.6 ในปี 2559 และกระทรวงวัฒนธรรมจัดทำ *โครงการศูนย์เรียนรู้และพัฒนาหนังสือไทย* เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไปได้ฝึกการคิด การเขียน การอ่าน พร้อมทั้งนำข้อคิด ความรู้ที่ได้จากการอ่านมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

2.2.3) พัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดย

1) **พัฒนากำลังแรงงานในภาคเกษตร** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการ/กิจกรรมสำคัญ อาทิ *สร้างเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)* ให้มีความรู้ในเรื่องที่ทำ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีเกษตรกรเข้าร่วม 14,385 ราย คิดเป็นร้อยละ 104.24 ของเป้าหมาย *เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ* มีศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงสัตว์ที่มีคุณภาพ 290 ศูนย์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานและอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ และ *โครงการส่งเสริมการปลูกยางพันธุ์ดีและไม้ยืนต้นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ* โดยการอบรมครูยางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5,600 ราย ให้มีความรู้ ทักษะ ด้านยางพาราครบวงจร เพิ่มเติมทักษะด้านการปฏิบัติงานภาคสนามแก่ครูยางให้สามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานให้คำแนะนำแก่เกษตรกรได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้มีครูยางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านการอบรม 4,994 ราย

2) **พัฒนากำลังแรงงานระดับกลาง** กระทรวงแรงงานมีผลการดำเนินงาน อาทิ *โครงการสร้างงาน สร้างบุญ เพื่อความปรองดองสมานฉันท์* จัดการทอดผ้าป่าสามัคคีในชุมชน มีผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นจาก 4,002 คนในปี 2558 เป็น 7,286 คนในปี 2559 *โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการด้านแรงงานอย่างเป็นมาตรฐานรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน* อาทิ ส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการเอกชนและรัฐวิสาหกิจมีความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการแรงงานสัมพันธ์ของประเทศไทย 146 แห่ง 21,607 คน *ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน* แรงงานได้รับการทดสอบมาตรฐานเพิ่มขึ้นจาก 36,910 คนในปี 2558 เป็น 72,025 คน ในปี 2559 *พัฒนาศักยภาพแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้ารับการประเมินความรู้ความสามารถตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมฯ พ.ศ. 2545* มีแรงงานที่อยู่ในสถานประกอบกิจการ หรือประชาชนที่สนใจเข้ารับการยกระดับทักษะฝีมือสู่เกณฑ์มาตรฐานฝีมือแรงงาน 6,571 คน *ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบกิจการดำเนินการฝึกอบรมฝีมือแรงงาน* ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 มีแรงงานไทยได้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นจาก 3,227,600 คนในปี 2556 เป็น 3,809,648 คน ในปี 2559 และ *โครงการพัฒนาทรัพยากรแรงงาน* โดยนายจ้าง ลูกจ้าง เครือข่ายแรงงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้รับองค์ความรู้ด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น

3) **จัดให้มีการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร** ภาครัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ กระทรวงมหาดไทย ดำเนิน *โครงการประกวดการจัดการความรู้ พัฒนาระบบงาน และนวัตกรรม* เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร

ของการประสานครหลวง กระทรวงยุติธรรมจัดทำโครงการจัดทำสมรรถนะประจำตำแหน่ง (Functional Competency) ของทุกสายงาน เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหาร บุคลากรของกรมคุมประพฤติ กระทรวงแรงงานจัดอบรมข้าราชการในสังกัด อาทิ โครงการฝึกอบรมนักบริหาร แรงงานระดับกลาง โครงการฝึกอบรมข้าราชการใหม่ของกระทรวงแรงงาน และโครงการพัฒนาการบริหาร จัดการความรู้ในองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศจัดฝึกอบรมภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารระหว่างประเทศ หลายหลักสูตร เช่น หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติงาน (Intensive Language Course: ILC) หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอและการพูดในที่ประชุม (Oral Communication Course: OCC) เป็นต้น

2.2.4) พัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณภาพ มีคุณค่า สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นพลังในการพัฒนาสังคม

1) ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุ โดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำโครงการส่งเสริมสังคมคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุ ขับเคลื่อนเครือข่ายจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคมเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำความรู้และ ประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เป็นคลังสมองของชาติมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และ ประเทศ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินโครงการเสริมพลังภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานหรือสร้างอาชีพสร้างรายได้เสริมให้แก่ผู้สูงอายุและประชาชนทุกวัย มีผู้สูงอายุขึ้นทะเบียน เป็นภูมิปัญญาพร้อมทำประโยชน์ให้สังคม 15,000 รายทั่วประเทศ ผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนเป็นภูมิปัญญา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคนทุกช่วงวัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนได้รับประโยชน์ไม่น้อยกว่า 120,000 ราย และผู้เข้าร่วมกิจกรรมภูมิปัญญาได้รับการถ่ายทอดความรู้ 12,000 รายทั่วประเทศ

3) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเอง โดยกระทรวง สาธารณสุขได้พัฒนาระบบดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ตำบล เพื่อให้ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยพัฒนาศักยภาพผู้จัดการดูแลผู้สูงอายุ 3,564 คน และผู้ดูแลผู้สูงอายุ 29,768 คน ครอบคลุมผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน/ติดเตียงและผู้อยู่ในภาวะพึ่งพิง 197,584 คน และกระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬาดำเนินโครงการส่งเสริมกีฬาและออกกำลังกายผู้สูงอายุ ส่งเสริมการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย ของผู้สูงอายุ อาทิ กรีฑา กอล์ฟ แบดมินตัน หมากรุกไทย สปีดฮูละ 2-3 วัน มีผู้สูงอายุเข้าร่วม 3,974 คน ทั่วประเทศ และโครงการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมสืบสานประเพณีไทยและ นันทนาการสานใยสูงวัยสู่ชุมชน มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นจาก 1,570 คน ในปี 2557 เป็น 56,060 คน ในปี 2559

2.2.5) สอดแทรกการพัฒนาคนทุกช่วงวัยด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่ วัฒนธรรมการเกื้อกูล หน่วยงานภาครัฐมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรมจัดทำโครงการ ที่หลากหลาย อาทิ โครงการเยาวชนรักบ้านเกิด ปักขี้ไต้บ้านเรา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักเรียน เยาวชน ได้มีโอกาสเรียนเทคนิค แลกเปลี่ยนแนวคิด และเผยแพร่ประสบการณ์ ด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากมุมมองความคิดของตนเอง ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราว การนำเสนอข้อความ

ภาพถ่าย ศิลปวิดีโอ รวมทั้งสื่อมัลติมีเดียต่างๆ และปฏิบัติตามแนวทาง “รักบ้านเกิด” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในปี 2559 มีเยาวชนเข้าร่วม 240 คน มีภาพถ่ายพร้อมคำบรรยายภาพ 200 ผลงาน และศิลปวิดีโอ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ หรือสถานที่สำคัญ ของจังหวัด 20 ผลงาน และมีผู้ชมศิลปวิดีโอกว่า 10,000 ราย และโครงการส่งเสริมและพัฒนางาน *เรขศิลป์* เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการต่อยอดการสร้างสรรคดีด้านเรขศิลป์ (กราฟิก) และเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูล เป็นประโยชน์ในงานด้านเรขศิลป์ต่อไป ส่วนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทักษะด้านอาชีพของคณพิการ ผ่านการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนกิจกรรม ส่งผลให้คณพิการได้รับการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ และเข้าถึงสิทธิด้านอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตที่ดี เกิดเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพคณพิการ ส่งผลให้กลุ่มอาชีพคณพิการเข้มแข็งและมีความยั่งยืน

2.2.6) สร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม

สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยกระทรวงวัฒนธรรมดำเนินโครงการที่สำคัญ ได้แก่ *โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 5 ธันวาคม* เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ และแสดงความจงรักภักดีเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้สร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างอเนกอนันต์ และศาสนิกชนทุกศาสนาได้ร่วมสืบทอดศาสนาและปฏิบัติศาสนกิจนำหลักธรรมทางศาสนาไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีประชาชนเข้าร่วม 500,000 คน *โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 12 สิงหาคม* ส่งเสริมให้ศาสนิกชนนำหลักธรรมทางศาสนาไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชาติให้คงอยู่สืบต่อไป และศึกษา เรียนรู้พระราชกรณียกิจ พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยศาสนิกชนศาสนาต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นจาก 1,200 คนในปี 2556 เป็น 100,000 คน ในปี 2559 *โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร 28 กรกฎาคม* มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นจาก 1,000 คนในปี 2556 เป็น 40,000 คน ในปี 2559 และ *โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2 เมษายน* พระภิกษุและพุทธศาสนิกชนได้เข้าร่วมเพิ่มขึ้นจาก 14,360 รูป/คนในปี 2556 เป็น กว่า 50,000 รูป/คน ในปี 2559

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดทำ *โครงการจัดทำละครโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ ชุด “ค่าของแผ่นดิน Pride and Dignity of Thais”* ได้ผลิตละครโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติฯ *โครงการจัดแสดงละครเวที “เสียงแห่งความจงรักภักดี : Sounds of Love”* เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 70 ปี 9 มิถุนายน 2559 ในมหาวิทยาลัย 9 แห่ง รวม 9 ครั้ง และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัด *อบรมเสริมศักยภาพเยาวชนรุ่นใหม่ รู้เท่าทันภัยไซเบอร์ (Mentor the Master Program)* ครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนในสถานศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจในการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และสามารถป้องกันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ตในเบื้องต้นได้ รวมทั้งเกิดค่านิยมในการเทิดทูน จงรักภักดี รวมทั้งพิทักษ์และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

2.3) การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม สร้างเสริมสุขภาพควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสาธารณสุข

2.3.1) การสร้างเสริมสุขภาพคนไทยให้มีความสมบูรณ์แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ หน่วยงานภาครัฐมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้ กระทรวงสาธารณสุขดำเนินโครงการที่สำคัญ อาทิ *โครงการผลิตแพทย์เพื่อชาวชนบท* เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้แนวคิดที่ว่า เมื่อนักศึกษาแพทย์สำเร็จการศึกษากลับไปปฏิบัติงานเป็นแพทย์ที่จังหวัดพื้นที่ภูมิลาเนาเดิมหรือพื้นที่ใกล้เคียง แพทย์เหล่านั้นจะปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขเนื่องจากอยู่ใกล้ครอบครัว มีความเข้าใจวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้นานและมีความสุข ในปี 2559 รับนักศึกษาใหม่ 1,037 คน นักศึกษาปัจจุบันที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 - 6 จำนวน 5,076 คน และจะมีแพทย์ในระบบสาธารณสุขไทยเพิ่มขึ้น 993 คน *โครงการฟันเทียมพระราชทาน และการส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ* สนับสนุนการจัดบริการใส่ฟันเทียมทั้งปาก หรือเกือบทั้งปากแก่ผู้สูงอายุทั่วประเทศได้เพิ่มขึ้นจาก 34,717 คน ในปี 2555 เป็น 51,573 คนในปี 2559 รวมถึงพัฒนาหน่วยบริการระดับตำบลจัดบริการเสริมป้องกัน ได้แก่ การตรวจสุขภาพช่องปาก การฝึกทักษะการทำความสะอาดฟัน การใช้ฟลูออไรด์ป้องกันรากฟันผุ 1,430 แห่ง และในปี 2559 มีหน่วยบริการสาธารณสุขจัดบริการส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปากผู้สูงอายุ (แห่งใหม่) 295 แห่ง และสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแก่สมาชิก 138,211 คน ใน 4,190 ชมรม *โครงการตรวจคัดกรอง เพื่อส่งเสริมสุขภาพพระภิกษุ-สามเณร* เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชสมภพ ครบ 84 พรรษา ในปี 2559 ได้ตรวจคัดกรองสุขภาพพระสงฆ์สามเณรไทยอายุ 35 ปี ขึ้นไปในกรุงเทพฯ รวม 404 วัด พระสงฆ์-สามเณร 6,206 รูป เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ได้รับการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างเหมาะสม *โครงการสุขอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี* สามารถพัฒนาและปรับปรุงสุขอนามัยในโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารในพื้นที่เป้าหมาย ตามพระราชดำริ 39 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 19 แห่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม 12 แห่ง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง 8 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 18 จังหวัด *โครงการมอบแขนขาเทียมให้คนพิการทางการเคลื่อนไหวทั่วประเทศ* ได้จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่/เชิงรุก ทำกายอุปกรณ์เทียมและอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการและให้บริการซ่อมแซมแขน - ขาเทียม และเปลี่ยนกายอุปกรณ์ที่ชำรุดให้แก่ผู้พิการ 2,184 ราย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาดำเนิน*โครงการพัฒนาผู้นำการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ* จัดอบรมผู้นำการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ในปี 2556 มีผู้เข้ารับการอบรม 1,700 คน ปี 2557 มี 1,895 คน ส่วนปี 2559 มีผู้เข้ารับการอบรม 1,300 คน นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยดำเนินโครงการเพื่อลดอุบัติเหตุบนท้องถนนหลากหลายโครงการ/กิจกรรม อาทิ *โครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์* จัดงานวันป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ และ*โครงการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และเสริมสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนน*

2.3.2) พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยกระทรวงสาธารณสุขจัดทำโครงการที่สำคัญ อาทิ *โครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด* *โครงการพัฒนาสถานบริการสุขภาพภาครัฐให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระบบบริการสุขภาพ* *โครงการส่งเสริมสนับสนุนการบริการสุขภาพผู้สูงอายุโดยการตรวจคัดกรอง/ประเมินและการส่งต่อเพื่อดูแลอย่างบูรณาการเชื่อมโยงจากสถานพยาบาลสู่ชุมชนท้องถิ่น* *โครงการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองและระยะท้าย*

(Palliative Care) โครงการพัฒนาระบบบริการโรคไตเรื้อรัง โครงการพัฒนากลไกสนับสนุนการพัฒนา
อำเภอควบคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนไทยได้รับบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

2.4) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

**2.4.1) พัฒนาและเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนได้ใช้ประโยชน์
จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป** หน่วยงานภาครัฐมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ โดยกระทรวงวัฒนธรรมดำเนินโครงการ/
กิจกรรมต่างๆ อาทิ แหล่งเรียนรู้และแหล่งศิลปวัฒนธรรมได้รับการพัฒนา และได้รับการอนุรักษ์ ปกป้อง
คุ้มครองให้คงอยู่ในสภาพมั่นคงแข็งแรง ในปี 2559 มีแหล่งเรียนรู้และแหล่งศิลปวัฒนธรรมได้รับการพัฒนา
18 แห่ง อุทยานประวัติศาสตร์ 9 แห่ง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ 41 แห่ง หอสมุดแห่งชาติ 12 แห่ง และ
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ 11 แห่ง รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศ *โครงการบริหารจัดการหออัครศิลป์*
เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณ “อัครศิลป์” เทิดพระเกียรติ “วิศิษฎ์ศิลป์” และเผยแพร่ผลงานภูมิปัญญาของ
ศิลปินแห่งชาติให้ปรากฏในวงการศิลปะ สู่อารยชนอย่างกว้างขวาง *โครงการยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษา
ดีเด่นทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้าน* เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสาน ถ่ายทอด
ดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านให้คงอยู่ มีการยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษาในปี 2557 จำนวน 206 แห่ง ปี 2558
จำนวน 189 แห่ง และปี 2559 จำนวน 197 แห่ง และกระทรวงการคลังจัดทำ*โครงการขยายพื้นที่จัดแสดง
เครื่องประดับและอัญมณีในพิพิธภัณฑ์ศาลาเครื่องราชอิสริยยศฯ* กว่า 400 ชิ้น เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ
ทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินให้เป็นที่ภาคภูมิใจของประชาชนชาวไทย และชาวต่างประเทศได้ร่วมชื่นชมและ
ทราบข้อมูลในวงกว้าง

**2.4.2) สร้างโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาคนทุกคนอย่าง
ต่อเนื่อง** หน่วยงานภาครัฐมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจัดกิจกรรม
อบรมความรู้ด้าน ICT เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม ภายใต้โครงการ*การเตรียมความพร้อมภาคประชาชนสู่
เศรษฐกิจดิจิทัล* ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคม ได้แก่ คนพิการ ผู้สูงอายุ เด็ก สตรีที่ด้อยโอกาสไม่น้อยกว่า
647 คนได้รับความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเป็นช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่
กว้างขวางมากขึ้น และ*โครงการส่งเสริมความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Thailand e-Commerce
Sustainability)* โดยสร้างและจัดกิจกรรมกระตุ้นการซื้อขายผ่าน Thaiemarket.com อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน
มีร้านค้าออนไลน์เข้าสู่ระบบ e-Directory 1,435 ร้านค้า กระทรวงแรงงานจัดทำ*โครงการการพัฒนาคน
ตลอดช่วงชีวิต (การพัฒนาวัยแรงงาน (15-59 ปี))* ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ แก่แรงงานกลุ่มพิเศษ ได้แก่ แรงงาน
สูงวัย แรงงานพิการ แรงงานข้ามชาติ และแรงงานหญิงวัยเจริญพันธุ์ สามารถให้ความรู้แก่แรงงานกลุ่มพิเศษ
11,544 คน โดยเป็นแรงงานสูงวัย 3,744 คน

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัด*โครงการนำ
นักเรียนเข้าเรียนรู้ในสวนสัตว์* ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปกป้องและพัฒนาเด็กและเยาวชน
ที่เข้าร่วมโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมครอบครัวนักเรียนจาก 76 จังหวัดทั่วประเทศทุกภาคของ
ประเทศ มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นจาก 400,266 คนในปี 2557 เป็น 669,000 คน ในปี 2559 และ
กระทรวงมหาดไทย*ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรม* เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นำไปสู่การ
เรียนรู้และพัฒนาองค์กร

2.5) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนนำค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยเป็นฐานในการพัฒนาคนและสังคม

2.5.1) เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะให้คนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในวิถีชีวิต โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลไกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทำหน้าที่ในการเร่งรัดและผลักดันการพัฒนาครอบครัวในแต่ละช่วงวัย เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวตามความจำเป็นและความสำคัญของปัญหาครอบครัว

2.5.2) พัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน โดยกระทรวงวัฒนธรรมจัดทำโครงการสมัชชacunธรรม จัดเวทีสมัชชacunธรรมในระดับจังหวัด ระดับชาติ มีเครือข่ายองค์กรภาคีเข้าร่วมขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชacunธรรมในระดับต่างๆ เพิ่มขึ้นจาก 1,490 คน จาก 341 องค์กรในปี 2558 เป็น 3,050 คน จาก 478 องค์กรในปี 2559 และโครงการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับสังคมไทย ประกอบด้วย การศึกษาวิจัย การพัฒนาและจัดการความรู้ เวทีทางวิชาการ การถอดบทเรียนกรณีศึกษาต่างๆ โดยในปี 2559 สามารถพัฒนาได้ 18 เรื่อง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สนับสนุนงบประมาณให้จัดทำโครงการพัฒนาการให้บริการทางการกีฬาในส่วนภูมิภาคไปสู่ความเป็นเลิศ มีผู้มาใช้บริการเพิ่มขึ้นจาก 9,691,646 รายในปี 2558 เป็น 13,997,468 ราย ในปี 2559 (เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.74) และโครงการพัฒนากกท. ให้มีศักยภาพในการจัดบริการทางการกีฬา กกท. ได้ดำเนินการพัฒนาศูนย์บริการทางการกีฬาของ กกท. เพื่อให้ได้มาตรฐานในระดับสากลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินโครงการสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากิจการสภาองค์กรชุมชน ที่มีศักยภาพและความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ทั้งในระดับตำบล จังหวัด และภาค สามารถจัดตั้งและพัฒนากิจการสภาองค์กรชุมชนตำบล 2,115 ตำบล

2.5.3) ฟื้นฟูบทบาทของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมศีลธรรมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในวิถีชีวิต กระทรวงวัฒนธรรมมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ศาสนสถานเป็นศูนย์การจัดกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สืบสานประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมใจร่วมเทิดทูนสถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ อาทิ โครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรและบวชศีลจาริณีภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาเนื่องในเทศกาลมาฆบูชา โครงการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาเนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา โครงการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาเนื่องในเทศกาลอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา โครงการลานธรรมลานวิถีไทย โครงการค่ายเยาวชนชนสมานฉันท์ โครงการศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด และโครงการธรรมะสู่คนทั้งมวล

2.3.3 ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

1) การบรรลุเป้าหมายความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน พบว่า ในเรื่องความเข้มแข็งภาคเกษตรยังไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายของแผนที่กำหนด โดยสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 16.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมใน

ประเทศ ในปี 2554 เป็นร้อยละ 14.5 ในปี 2557 และลดลงเป็นร้อยละ 13.5 ในปี 2558 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดร้อยละ 16.0 ขณะที่ ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ อาทิ ยางพารา มันสำปะหลัง อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ในด้านความมั่นคงด้านรายได้ของเกษตรกรยังมีปัญหา โดยสัดส่วนรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกรลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 39.22 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 29.57 ในปี 2558 และร้อยละ 28.91 ในปี 2559 ซึ่งเป็นความเสี่ยงต่อความมั่นคงของครัวเรือนในภาคการเกษตร เนื่องจากต้นทุนการผลิตทางการเกษตรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยของสินค้าเกษตร พบว่า จำนวนฟาร์มที่ได้รับรองมาตรฐานมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย แต่พื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

สำหรับความมั่นคงด้านพลังงานมีการพัฒนาจนสามารถบรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยการผลิตพลังงานทดแทนมีปริมาณเพิ่มขึ้น ได้แก่ เอทานอล ผลิตเพิ่มขึ้นจาก 1.40 ล้านลิตร/วัน ในปี 2554 เป็น 3.84 ล้านลิตร/วัน ในปี 2559 และไบโอดีเซล ผลิตเพิ่มขึ้นจาก 1.71 ล้านลิตร/วัน เป็น 3.67 ล้านลิตร/วัน รวมทั้งมีการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือน วัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตร เพิ่มจาก 1,975 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/ปี ในปี 2554 เป็น 3,976 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/ปี ในปี 2559

ตารางที่ 4 การพัฒนาความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10			แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
1.เพิ่มสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 16.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	1. สัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	13.3	14.5	16.8	15.8	15.5	14.5	13.5	n/a
2.ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพียงพอต่อความต้องการของตลาดพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างน้อย	1. ผลผลิตและต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของสินค้าเกษตร 1.1 ผลผลิต (ล้านตัน) - ข้าว - ยางพารา - อ้อยโรงงาน - มันสำปะหลัง - ปาล์มน้ำมัน	32.48 3.22 64.37 26.92 6.39	32.40 3.09 66.82 30.09 8.16	38.10 3.35 95.95 21.91 10.78	38.00 4.14 98.40 29.84 11.31	36.84 4.31 100.01 30.23 12.38	33.81 4.43 103.69 30.02 12.50	27.06 4.12 106.33 32.36 12.05	31.96 4.39 94.06 31.16 10.99

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนา ฉบับที่ 10			แผนพัฒนา ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
ร้อยละ 5.0 ต่อปี รวมทั้งผู้บริโภคสามารถ เข้าถึงอาหารที่มีคุณค่า ทางโภชนาการ และ ปลอดภัยได้อย่างทั่วถึง ในราคาที่เหมาะสมและ เป็นธรรม	1.2 ต้นทุนการผลิต								
	- ข้าวนาปี (บาท/ตัน)	5,985	8,349	10,399	10,521	10,706	10,885	10,292	9,060
	- ข้าวนาปรัง (บาท/ตัน)	6,696	7,993	8,233	8,736	9,238	9,094	8,059	7,353
	- ยางแผ่นดิบ (บาท/ตัน)	34,733	41,473	52,431	64,204	65,252	63,080	64,753	63,528
	- อ้อยโรงงาน (บาท/ตัน)	572	672	663	711	787	822	1,097	983
	- มันสำปะหลัง (บาท/ตัน)	824	1,229	1,682	1,734	1,813	1,871	1,876	1,915
	- ปาล์มน้ำมัน (บาท/ตัน)	1,836	2,713	2,775	2,847	2,645	2,838	3,127	3,095
	2. จำนวนฟาร์มที่ได้ รับรองมาตรฐาน ในแต่ละปีเพิ่มขึ้น								
	2.1 ฟาร์มสุกร	3,326	3,584	3,560	3,501	3,594	3,415	3,594	n/a
	2.2 ฟาร์มไก่เนื้อ	7,428	7,310	6,841	6,975	6,735	5,770	6,735	n/a
2.3 ฟาร์มไก่ไข่	2,253	2,275	2,091	1,915	1,925	1,803	1,925	n/a	
2.4 ฟาร์มเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำ	35,321	31,091	32,864	32,364	32,148	32,141	32,143	n/a	
3. พื้นที่ทำเกษตรกรรม ยั่งยืน									
3.1 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ (ล้านไร่)	0.120	0.192	0.219	0.205	0.213	0.236	0.284	n/a	
3.เกษตรกรมีหลักประกัน ที่มั่นคงด้านอาชีพและ รายได้ มีความสามารถ ในการชำระหนี้สิน เพิ่มขึ้น รวมทั้ง เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ ภาคเกษตรอย่าง ต่อเนื่อง	1. สัดส่วนรายได้เงินสด สุทธิทางการเกษตรต่อ รายได้เงินสดสุทธิของ ครัวเรือนเกษตรกร (ร้อยละ)	38.98	39.58	39.22	36.56	36.23	28.76	29.57	28.51
	2. สัดส่วนเกษตรกรรุ่น ใหม่ต่อเกษตรกร ทั้งหมด	-- ยังไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ --							
	3. สัดส่วนเกษตรกรพึ่งพา ตนเองทางอาหารจาก ไร่นา และสัดส่วน เกษตรกรที่มีความเสี่ยง และไม่ปลอดภัยจาก สารเคมีทางการเกษตร	-- ยังไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ --							
	4. ระบบประกันภัยพืชผล ที่สามารถช่วยเหลือ เกษตรกรได้อย่างทั่วถึง	-- ยังไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ --							

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนา ฉบับที่ 10			แผนพัฒนา ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
4.เพิ่มปริมาณการผลิตพลังงานทดแทนจากพืชพลังงาน ได้แก่ เอทานอล และ ไบโอดีเซล ในปี 2559 ไม่น้อยกว่า 6.2 และ 3.6 ล้านลิตรต่อวัน ตามลำดับ และเพิ่มการผลิตพลังงานไฟฟ้า และพลังความร้อนจากชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ของเสียจากครัวเรือนและวัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร 1.1 เชื้อเพลิงชีวภาพ - เอทานอล (ล้านลิตร/วัน) - ไบโอดีเซล (ล้านลิตร/วัน) 1.2 ปริมาณการผลิตพลังงานทดแทน (ชีวมวล ก๊าซชีวภาพ และ ชยะ) ในการผลิตไฟฟ้า (เมกะวัตต์) - ชีวมวล - ก๊าซชีวภาพ - ชยะ 1.3 ปริมาณการใช้พลังงานความร้อน (แสงอาทิตย์ ชีวมวล และชยะ (พินตันเทียบเท่า น้ำมันดิบ/ปี)	1.1 เชื้อเพลิงชีวภาพ								
	- เอทานอล (ล้านลิตร/วัน)	0.48	1.25	1.40	1.79	2.62	2.90	3.50	3.84
	- ไบโอดีเซล (ล้านลิตร/วัน)	0.19	1.67	1.71	2.45	2.84	3.21	3.30	3.67
	1.2 ปริมาณการผลิตพลังงานทดแทน (ชีวมวล ก๊าซชีวภาพ และ ชยะ) ในการผลิตไฟฟ้า (เมกะวัตต์)	n/a	1,695	1,975	2,196.7	2,634.2	2,829	3,231	3,976
	- ชีวมวล	n/a	1,618	1,790	1,960	2,321	2,451.8	2,726.6	3,165.6
	- ก๊าซชีวภาพ	n/a	70	159	193	265.7	311.5	373	452.8
	- ชยะ	n/a	7	26	43.7	47.5	65.7	132	358.0
	1.3 ปริมาณการใช้พลังงานความร้อน (แสงอาทิตย์ ชีวมวล และชยะ (พินตันเทียบเท่า น้ำมันดิบ/ปี)	n/a	3,557	5,129	5,718	5,279	5,775	6,579	7,181

2) การดำเนินการและผลการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์

2.1) การผลิตภาคเกษตรได้รับการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพ

มากขึ้น ได้มีการกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก อาทิ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอ้อยโรงงาน ทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนในการทำการเกษตร เนื่องจากการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น ทำให้รายได้สุทธิจากการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น การจัดที่ดินและมอบสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินเกษตรกรรมในที่ดินของรัฐ ทั้งที่ดินเกษตรกรรม ที่ชุมชน และการจัดทำประโยชน์ในที่ดินเอกชนรวมทั้งประเทศ 35,698,595 ไร่ ผู้ได้รับผลประโยชน์ 2,796,252 ราย เป็นกลไกในการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างองค์ความรู้ทางการเกษตรผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่กระจายอยู่ในทุกตำบล เพื่อเป็นแหล่งให้ความรู้และเทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ชุมชน จัดตั้งศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลในทุกตำบล จำนวน 7,424 แห่ง เพื่อให้ชุมชนใช้เป็นศูนย์การ

เรียนรู้เรื่อง หลักการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยใช้ กศน.ตำบล ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศเป็น ศูนย์การเรียนรู้ของประชาชน พร้อมทั้งจัดสรรครู กศน.ตำบล ขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ชาวบ้าน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การอบรม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดยครู กศน.ตำบล จะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และความตระหนักรู้เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนทุกคน ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตน เพื่อแก้ปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันรวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2) ผลผลิตทางการเกษตรได้รับการส่งเสริมให้มีมูลค่าเพิ่ม พร้อมกับการพัฒนามาตรฐานสินค้า โดยพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการยอมรับ โดยรายได้จากการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ทั่วประเทศมากกว่า 109 ล้านบาท และผลการค้าสรรสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในปี 2559 มีการส่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คัดเลือกกว่า 8 หมื่นรายการ 5 ประเภท คือ อาหาร เครื่องดื่ม ผ้า สมุนไพร และของที่ระลึก พบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ผ่านระบบคัดสรรพิเศษประมาณ 1.1 หมื่นรายการเท่านั้น เป็นระดับ 5 ดาว ประมาณ 1,000 รายการ และเป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ระดับกลางเป็นส่วนใหญ่ ดำเนินการยกระดับมาตรฐานการผลิตอาหารด้วย Primary GMP ได้แก่ อาหารทั่วไปที่เป็นของฝาก อาหารพื้นเมือง และสินค้า OTOP ให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และมีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมีผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการรับรอง จำนวนทั้งหมด 786 มาตรฐาน จำนวนผู้ได้รับการรับรองทั้งหมด 13,549 ราย

การส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มปศุสัตว์และฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้รับการรับรอง มีความปลอดภัย วิธีการเลี้ยงเป็นไปตามหลักวิชาการ ทั้งรูปแบบของโรงเรือน ชนิดและประเภทของอาหาร รวมถึงยาที่ใช้ในการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ ได้ดำเนินโครงการเมืองเกษตรสีเขียว ทำให้เกษตรกรลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในกระบวนการผลิตลง ปรับเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักชีวภาพแทน

2.3) เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงในอาชีพและรายได้ เนื่องจากรายได้ทางการเกษตรและหนี้สินยังไม่มี ความสมดุล คราวเรือนเกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร 57,625 บาทต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2555/56 แต่ลดลงเหลือ 48,470 บาท ในปีเพาะปลูก 2556/57 และเพิ่มเป็น 57,091 บาท ในปีเพาะปลูก 2558/2559 ในส่วนหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 76,697 บาท เป็น 117,346 บาท ในปีเพาะปลูก 2558/59 จะเห็นว่าแม้เกษตรกรจะได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ แต่ก็ยังประสบปัญหาความไม่มั่นคงในอาชีพและรายได้ จากการที่มีรายได้ลดลง แม้ว่าในปี 2559 ได้มีการจัดทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ 9 ประเภทสินค้า 32 ชนิดสินค้า จำนวน 600 แปลง ในพื้นที่กว่า 1,538,398 ไร่ เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 96,554 ราย โดยผลการดำเนินงานทั้งหมดสามารถลดต้นทุนได้ร้อยละ 17.9 สามารถเพิ่มผลผลิตได้ร้อยละ 15.6 แต่ก็ยังไม่เพียงพอ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการดำเนินการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้มีการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนากำลังคนภาคการเกษตรที่มีความรู้เพื่อให้อาชีพสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยบริหารจัดการการตลาด และสามารถนำความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร มาวางแผนเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรในอนาคตได้ แบ่งเป็นหลักสูตร

การพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ระยะเวลา 6 เดือน หลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรมืออาชีพยุคใหม่ (ระดับ ปวช. ปวส. ปริญญาตรี) และหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน สำหรับสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนยังคงเป็นกลไกสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร โดยในปี 2559 มีจำนวนสหกรณ์ 11,297 แห่ง สมาชิกมากกว่า 12.4 ล้านคน นอกจากนี้ มีการรวมกลุ่มในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรสามารถรวมกลุ่มเพื่อพึ่งพาตนเองในเชิงเศรษฐกิจของชุมชนมากขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ

2.4) ความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือน และชุมชนมีความก้าวหน้า พื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งแต่ปี 2543 มีการจัดการป่าชุมชนทั้งสิ้น 10,080 หมู่บ้าน พื้นที่มากกว่า 5,093,911 ไร่ ทำให้สามารถรักษาสมดุลของระบบนิเวศที่เป็นฐานการผลิตด้านการเกษตร และเกิดความมั่นคงด้านอาหาร มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตผ่านเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองในเชิงของปริมาณ คุณภาพ โภชนาการ และความปลอดภัยด้านอาหาร มีศูนย์ข้าวชุมชนเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวและชานา และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไว้ใช้เองอย่างเพียงพอในชุมชน นับเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีผ่านธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จำนวน 55 แห่ง ส่งเสริมการผลิตก๊าซชีวภาพระดับครัวเรือนซึ่งสามารถสร้างโมลปล่อยผลิตก๊าซชีวภาพได้มากกว่า 400 ระบบ

2.5) การใช้พลังงานชีวภาพในรูปแบบของความร้อนและเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและขยายไปสู่ระดับชุมชน โดยในปี 2554 การใช้ความร้อนจากพลังงานชีวภาพจำนวน 5,129 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ เพิ่มขึ้นเป็น 7,181 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบในปี 2559 และมีการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ 3.11 ล้านลิตรต่อวัน ในปี 2554 เพิ่มขึ้นเป็น 7.51 ล้านลิตรต่อวัน ในปี 2559 จากการที่ภาครัฐมีนโยบายผลักดันให้มีการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินงานโครงการส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทนในระดับชุมชนหรือโครงการประชารัฐ รวม 26 โครงการใน 6 ประเภทพลังงานทดแทน ได้ลงทุนในโครงการผลิตพลังงานทดแทนร่วมกับภาครัฐ สามารถผลิตพลังงานทดแทนได้ถึง 931 กิโลวัตต์ มุ่งเน้นการลดรายจ่ายด้านพลังงานและช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน ด้วยการนำทรัพยากรหรือสิ่งเหลือใช้ในท้องถิ่นมาผลิตเป็นพลังงานทดแทน โดยกระทรวงพลังงานได้สนับสนุนงบประมาณคิดเป็นร้อยละ 30-70 วงเงินรวมกว่า 20 ล้านบาท ส่วนที่เหลือชุมชนจะเป็นผู้ลงทุนเอง

2.3.4 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

1) ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เศรษฐกิจไทยเผชิญกับปัจจัยลบที่ส่งผลกระทบต่อให้เศรษฐกิจชะลอตัว ทั้งปัญหาภัยแล้ง ภาวะซบเซาของภาคการส่งออก สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในต่างประเทศ และความผันผวนของตลาดการเงินโลกที่สูงขึ้น ผลกระทบที่มวลรวมภายในประเทศจากที่ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 7.32 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้ชะลอตัวลงเป็นร้อยละ 2.9 ในปี 2558 แต่ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 3.2 ในปี 2559 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.41 ต่อปี ในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจในปี 2559 เป็นผลมาจากภาคการท่องเที่ยวที่เติบโตได้ดี การบริโภคภาคครัวเรือนที่ขยายตัวร้อยละ 3.1 ปรับตัวดีขึ้นจากการขยายตัวร้อยละ 2.2 ในปี 2558 โดยได้รับปัจจัยสนับสนุนจากการเริ่มปรับตัวดีขึ้นของฐานรายได้ภาคเกษตรและมาตรการกระตุ้นการใช้จ่ายและการท่องเที่ยวในช่วงปลายปี นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยพิเศษที่กระตุ้นการใช้จ่ายใช้สอยของผู้บริโภค อาทิ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ และการใช้จ่ายภาครัฐ

ยังคงขยายตัวต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม ซึ่งพบว่า การลงทุนรวมขยายตัวร้อยละ 2.8 โดยการลงทุนภาครัฐขยายตัวร้อยละ 9.9 และการลงทุนภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 0.4 ส่วนการส่งออกปรับตัวดีขึ้นในปี 2559 ทรงตัวอยู่ที่ร้อยละ 0.0 เมื่อเทียบกับการหดตัวร้อยละ 5.6 ในปี 2558 เนื่องจากอุปสงค์ต่างประเทศที่ปรับตัวดีขึ้นในหลายสินค้า และการปรับตัวขึ้นของราคาสินค้าในตลาดโลก นอกจากนี้ รัฐบาลได้ออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ และมาตรการเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ภูมิภาคของประเทศ อาทิ โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหม่ (New Start-up) โครงการส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าภูมิภาค และมาตรการช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น

สำหรับ *เสถียรภาพเศรษฐกิจและการเงินยังอยู่ในเกณฑ์ดี* อัตราเงินเฟ้อโดยทั่วไปเริ่มกลับเป็นบวกเนื่องจากราคาพลังงานในประเทศมีเสถียรภาพมากขึ้นและทยอยปรับตัวสูงขึ้นตามราคาน้ำมันในตลาดโลก ขณะที่อัตราเงินเฟ้อทั่วไปติดลบร้อยละ 0.9 ในปี 2558 ได้ปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.2 ในปี 2559 ซึ่งไม่เป็นไปตามกรอบเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยรายปีที่ร้อยละ 2.5 ± 1.5^4 แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยร้อยละ 1.27 ต่อปี ยังอยู่ในกรอบเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ไม่เกินร้อยละ 3.5 ต่อปี ส่วนผลผลิตภาพการผลิตรวมปรับตัวลดลงเป็นร้อยละ 1.73 ในปี 2558 เมื่อเทียบกับร้อยละ 3.76 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ซึ่งยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่ให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 15.8 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 13.5 ในปี 2558 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 16.0 และสัดส่วนมูลค่าภาคบริการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 60.35 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 64.24 ในปี 2559 เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ตารางที่ 5 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10			แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
1. เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน									
1.1 เศรษฐกิจขยายตัวอย่างเหมาะสม มีเสถียรภาพ และอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 3.5 ต่อปี	1. อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ร้อยละ) (CVM)	5.44	-0.74	0.83	7.32	2.81	0.8	2.9	3.2
	2. อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	2.20	-0.90	3.80	3.0	2.18	1.89	-0.9	0.2
1.2 ผลผลิตภาพการผลิตรวมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.0 ต่อปี	1. ผลผลิตภาพการผลิตรวม (ร้อยละ)	2.16	-4.23	-1.51	3.76	1.28	0.20	1.73	-
1.3 เพิ่มสัดส่วนมูลค่าภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 16.0 ของ	1. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (CVM) ในประเทศ (ร้อยละ) 5 (ล้านล้านบาท)	9.076	9.654	11.300	12.349	12.901	13.132	13.533	14.361

⁴ คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเห็นชอบร่วมกันในการกำหนดให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยทั้งปีที่ร้อยละ 2.5 ± 1.5 เป็นเป้าหมายเงินเฟ้อสำหรับปี 2559 และเป็นเป้าหมายนโยบายการเงินระยะปานกลาง

⁵ ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และที่เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรมใหม่ แบบปริมาณลูกโซ่ (GDP CVM)

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนา ฉบับที่ 10			แผนพัฒนา ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเพิ่มสัดส่วนมูลค่าภาคบริการให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รวมทั้งยกระดับอุตสาหกรรมสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และมีมูลค่าสูง	1.1 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	9.35	9.79	11.60	11.51	11.39	10.23	9.14	8.34
	1.3 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	30.75	29.63	29.15	28.13	27.69	27.57	26.92	27.43
	1.4 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาบริการและอื่นๆ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	59.90	60.58	59.25	60.35	60.92	62.20	63.94	64.24
	1.2 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	13.3	14.5	16.8	15.8	15.5	14.5	13.5	-
1.4 พัฒนาสินค้าและบริการสร้างสรรค์ให้มีอัตราการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5.0 ต่อปี	1. อัตราการขยายตัวของสินค้าและบริการสร้างสรรค์ (ร้อยละ)	2.8	-3.9	0.4	0.4	n/a	n/a	n/a	n/a
2. เลื่อนอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศโดย IMD เป็นอันดับ 16 ของโลกและเพิ่มอันดับความสามารถในการประกอบธุรกิจให้เป็น 1 ใน 10 ของโลก	1. อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศที่จัดทำโดย IMD	33	26	27	30	27 (60 ประเทศ)	29 (60 ประเทศ)	30 (61 ประเทศ)	28 (61 ประเทศ)
	2. อันดับความสามารถในการประกอบธุรกิจโดยธนาคารโลก	18 (175 ประเทศ)	13 (181 ประเทศ)	19 (183 ประเทศ)	17 (183 ประเทศ)	18 (185 ประเทศ)	18 (189 ประเทศ)	46 ⁶ (189 ประเทศ)	46 (190 ประเทศ)
3. เพิ่มสัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.0 และเพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในระยะต่อไป โดยมีสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้นเป็น 70:30	1. สัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา ต่อ GDP (ร้อยละ)	0.21	0.25	0.37	0.26	0.47	0.48	0.62	-
	2. สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ	45:55	41:59	51:49	-	47:53	54:46	70:30	-
4. ลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศให้ต่ำกว่าร้อยละ	1. สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)	17.14	15.14	14.72	14.41	14.19	14.21	13.99	13.86

⁶ ธนาคารโลกมีการมีการปรับเปลี่ยนทั้งวิธีการวัดใหม่และเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมตัวชี้วัดของการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจในปี 2558

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนา ฉบับที่ 10			แผนพัฒนา ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
15.0 และเพิ่มสัดส่วนการขนส่งทางรางเป็นร้อยละ 5.0	2. สัดส่วนการขนส่งทางราง (ร้อยละ)	2.2	2.0	1.97	2.11	2.12	1.89	1.90	-
5. เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 19.0 ลดสัดส่วนการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 3.0 และลดความเข้มการใช้พลังงานลงร้อยละ 2.0	1. สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (ไม่รวม NGV) (ร้อยละ)	5.4	7.0	9.21	9.95	10.94	11.91 ^P	12.94	13.82
	2. สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าพลังงานต่อ GDP (ร้อยละ)	9.2	8.2	10.9	11.7	10.99	10.66	6.75	5.32
	3. ประสิทธิภาพการใช้พลังงาน (Energy Intensity) (พินตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พินล้านบาท)	8.56	8.71	8.50	8.23	8.22	8.21	8.22	8.15

2) การดำเนินการและผลการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์

2.1) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน มีความก้าวหน้าระดับหนึ่ง ดังนี้

2.1.1) มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยทรงตัวเป็นปีแรกหลังจากหดตัวอย่างต่อเนื่องในระยะ 4 ปี ของแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 และปริมาณสินค้าส่งออกบางสินค้าปรับตัวดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยถ่วงมาจากสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ฟื้นตัวอย่างช้าๆ และเศรษฐกิจไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้าง จากการที่อัตราการส่งออกขยายตัวร้อยละ 3.1 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ได้หดตัวลงเป็นร้อยละ 5.6 ในปี 2558 และปรับตัวดีขึ้นเป็นร้อยละ 0.0 ในปี 2559 มีมูลค่าการส่งออกรวม 214,112 ล้านดอลลาร์ สรอ. โดยปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 ในขณะที่ราคาสินค้าส่งออกลดลงร้อยละ 0.1 เนื่องจากความไม่แน่นอนจากการดำเนินนโยบายการเงินของกลุ่มประเทศหลัก ผลประชาขมติของสหราชอาณาจักร (Brexit) และการขยายกำลังการผลิตเพื่อรองรับการย้ายฐานการผลิตและการขยายตลาดอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องปรับอากาศ และการฟื้นตัวของอุปสงค์สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในตลาดโลก ตามกระแส Internet of Things ทำให้การส่งออกสินค้าของประเทศในภูมิภาคเอเชียฟื้นตัว โดยประเทศไทยส่งออกไปยังอาเซียนมากที่สุด สัดส่วนร้อยละ 25.9 ของการส่งออก รวม รองลงมาได้แก่ อาเซียน (5) ร้อยละ 14.2 และจีนร้อยละ 13.0 นอกจากนี้การส่งออกไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป (15) และญี่ปุ่นขยายตัวร้อยละ 2.7 ร้อยละ 2.6 และร้อยละ 11.5 ตามลำดับ

2.1.2) เงินทุนเคลื่อนย้ายไหลออกต่อเนื่องและดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล ในปี 2559 เงินทุนเคลื่อนย้ายไหลออกสุทธิ 24.8 พันล้านดอลลาร์ สรอ. เพิ่มขึ้นจากการไหลออกสุทธิ 18.1 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2558 สาเหตุมาจากการออกไปลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทยทั้งการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ในปี 2559 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) มีมูลค่า 2,553 ล้านดอลลาร์ สรอ. ลดลงกว่าร้อยละ 70 จากปี 2558 ที่มีมูลค่าการลงทุน 9,004 ล้านดอลลาร์ สรอ. จากการที่นักลงทุนไทยเข้าซื้อธุรกิจค้าปลีกในไทยจากนักลงทุนต่างชาติ อย่างไรก็ตาม เงินลงทุนยังไหลเข้าต่อเนื่องในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร และการคมนาคม จากนักลงทุนสัญชาติสิงคโปร์ ฮองกง และญี่ปุ่น เนื่องจากนักลงทุนต่างชาติ ยังคงมีความเชื่อมั่นต่อ

การขยายตัวของเศรษฐกิจไทย สำหรับการลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศเพิ่มขึ้น มีมูลค่าการลงทุน 14,228 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ในปี 2559 เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 4,991 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เนื่องจากการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศอย่างต่อเนื่องของนักลงทุนไทย (Thai Direct Investment : TDI) โดยเฉพาะจากธุรกิจบริการทางการเงิน การผลิตน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ โดยรวมแล้วดุลการชำระเงินเกินดุล 12.8 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ในปี 2559 เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่เกินดุล 5.9 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. และดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 46,419 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. (1,640,576 ล้านบาท) ในปี 2559 เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่เกินดุล 32,149 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. (1,104,350 ล้านบาท)

2.1.3) ผลิตภาพการผลิตรวมขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี 2558 โดยผลิตภาพการผลิตรวมขยายตัวลดลงจากร้อยละ 3.76 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 1.28 ในปี 2556 และร้อยละ 0.20 ในปี 2557 และกลับมาขยายตัวดีขึ้นร้อยละ 1.73 ในปี 2558 ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 1.74 ต่อปี ในระยะ 4 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 แต่อย่างไรก็ตาม เป็นการเพิ่มขึ้นในภาคบริการ ขณะที่ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรมหดตัวจากการที่ภาคอุตสาหกรรมยังเน้นการใช้แรงงานหรือใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูงค่อนข้างจำกัด

2.1.4) การผลิตภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรมลดลงจากร้อยละ 11.51 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 9.14 ในปี 2558 และปรับตัวลดลงเป็นร้อยละ 8.34 ในปี 2559 อย่างไรก็ตาม รายได้เกษตรกรขยายตัวเป็นครั้งแรกหลังจากหดตัวต่อเนื่องในช่วง 4 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จากราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้น ทั้งนี้ด้านปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรทั้งปียังคงหดตัว เนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามโดยรวมในปี 2559 การผลิตภาคเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 0.6 ส่วนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 15.8 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 13.5 ในปี 2558 เนื่องจากการขาดแคลนวัตถุดิบและการส่งออกลดลง ขณะที่ การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มขยายตัวเล็กน้อย ในปี 2559 ตามภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากร้อยละ 28.13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในปี 2555 เป็นร้อยละ 26.29 ในปี 2558 และร้อยละ 27.43 ในปี 2559 โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.4 ในปี 2559 อุตสาหกรรมที่มีการผลิตขยายตัว อาทิ หลอดอิเล็กทรอนิกส์และส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็กกล้าขั้นมูลฐาน และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม อุตสาหกรรมที่มีการผลิตหดตัว อาทิ ยานยนต์ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์ และเฟอร์นิเจอร์

สำหรับ ภาคบริการโดยรวมขยายตัวต่อเนื่อง และเป็นการขยายตัวในเกือบทุกสาขาบริการ โดยเฉพาะบริการที่เกี่ยวข้องกับภาคท่องเที่ยว ในปี 2559 มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 64.24 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60.35 ในปี 2555 และร้อยละ 63.94 ในปี 2558 และเป็นแหล่งจ้างงานสูงประมาณร้อยละ 50 ของกำลังแรงงาน อย่างไรก็ตาม ไทยยังไม่สามารถเพิ่มสัดส่วนภาคบริการต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศให้อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ที่มีสัดส่วนของภาคบริการสูงถึงร้อยละ 70 - 80 แต่อย่างไรก็ตาม ภาคบริการยังคงเป็นแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่า เมื่อเทียบกับในช่วงต้นแผนฯ จากจำนวนนักท่องเที่ยว 15.9 ล้านคนในปี 2553 เป็น 32.6 ล้านคนในปี 2559 รายรับรวมจากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 2.51 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.1 จากปี 2558 แบ่งเป็นรายรับจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 1.64 ล้านล้านบาท และรายรับจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน รัสเซีย มาเลเซีย

อเมริกา และออสเตรเลีย และรายรับจากนักท่องเที่ยวชาวไทย 0.86 ล้านล้านบาท ทั้งนี้ได้รับปัจจัยสนับสนุนมาจากมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ

2.2) ค่าใช้จ่ายและการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และภาคเอกชนมีการลงทุนวิจัยและพัฒนาสูงกว่าภาครัฐ โดยสัดส่วนค่าใช้จ่ายและการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.37 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี 2554 เป็นร้อยละ 0.48 ในปี 2557 และร้อยละ 0.62 ในปี 2558 ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.0 ภายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทั้งนี้ จากสถิติขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD พบว่า ในปี 2558 ไทยมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายและการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่ำกว่าประเทศพัฒนาแล้ว อาทิ เกาหลีใต้อยู่ที่ร้อยละ 4.23 ญี่ปุ่นร้อยละ 3.49 สหรัฐอเมริการ้อยละ 2.79 ออสเตรเลียร้อยละ 2.11 และ จีนร้อยละ 2.07 นอกจากนี้ ในกลุ่มประเทศอาเซียน ไทยมีค่าใช้จ่ายและการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่ำกว่า สิงคโปร์อยู่ที่ร้อยละ 2.2 (ปี 2557) และมาเลเซียอยู่ที่ร้อยละ 1.26 (ปี 2557)

อย่างไรก็ตามในปี 2558 ภาคเอกชนมีการลงทุนวิจัยและพัฒนาสูงกว่าภาครัฐ โดยมีอัตราเท่ากับ 70:30 เพิ่มขึ้นจากอัตรา 51:49 ในปี 2554 และอัตรา 54:46 ในปี 2557 ซึ่งบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือกำหนดให้สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเป็น 70:30 โดยในปี 2558 ภาคเอกชนมีการลงทุนวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 73 ค่าใช้จ่าย 59,442 ล้านบาท โดยภาคการผลิตที่ลงทุนวิจัยและพัฒนาสูงสุด 5 สาขาแรกในปี 2558 คือ อาหาร (12,063 ล้านบาท) ยานยนต์ (10,726 ล้านบาท) เคมี (4,789 ล้านบาท) ปิโตรเลียม (3,432 ล้านบาท) และแร่โลหะ แก้ว (3,154 ล้านบาท) โดยในปี 2559 งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.80 ของงบประมาณรวมของภาครัฐ และงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนา มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับร้อยละ 3.68 ในปี 2558 สำหรับ*คำขอรับสิทธิบัตรและจำนวนสิทธิบัตรการประดิษฐ์* ในปี 2559 มีการยื่นขอสิทธิบัตรในประเทศไทยทั้งสิ้น 12,743 ราย เป็นการยื่นขอของไทย 4,664 ราย และการยื่นขอต่างชาติ 8,079 ราย โดยเป็นการยื่นขอจดทะเบียนด้านสิทธิบัตรการประดิษฐ์ 7,820 ราย เป็นการยื่นขอของไทย 1,098 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.62 ของด้านการประดิษฐ์ทั้งหมด ทั้งนี้ มีสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียนร้อยละ 43.89 ของจำนวนที่ยื่นขอทั้งหมด หรือเป็นจำนวน 5,593 ราย โดยเป็นสิทธิบัตรการประดิษฐ์ 1,838 ราย และเป็นของไทยเพียง 61 ราย อย่างไรก็ตาม ในปี 2559 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมและช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีมาตรการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยสามารถหักค่าใช้จ่ายจากการวิจัยและพัฒนาได้ 3 เท่า ในช่วงปี 2558-2562 เพื่อส่งเสริมและจูงใจให้ภาคเอกชนมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้น

2.3) การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และเป็นธรรม มีผลการพัฒนาก้าวหน้า ดังนี้

2.3.1) ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยมีอันดับดีขึ้น
2 อันดับมาอยู่อันดับที่ 28 ในปี 2559 ขณะที่ อันดับความยากง่ายในการทำธุรกิจอยู่อันดับที่ 46 สถาบันการจัดการนานาชาติ หรือ สถาบัน IMD จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทย พบว่า ในปี 2559 ความสามารถในการแข่งขันของไทยมีอันดับดีขึ้นมาอยู่อันดับที่ 28 จากอันดับที่ 30 ในปี 2558 ปัจจัยที่ไทยมี

อันดับดีที่สุด คือ สมรรถนะทางเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่ 13 จาก 61 ประเทศ ปัจจุบันย่อยที่มีอันดับดีขึ้น ได้แก่ เศรษฐกิจภายในประเทศ เนื่องจากการจัดทำ พ.ร.บ.อำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พุทธศักราช 2558 และการส่งเสริมการลงทุนทางด้านการวิจัยและพัฒนา นอกจากนี้ ปัจจุบันย่อยมีการปรับอันดับสูงขึ้น คือ ด้านการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนระหว่างประเทศ ขณะที่ ปัจจุบันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐมีอันดับดีขึ้นถึง 4 อันดับ จากอันดับที่ 27 ในปี 2558 เป็นอันดับที่ 23 ในปี 2559 โดยทุกปัจจุบันย่อยมีอันดับดีขึ้น โดยเฉพาะกฎหมายด้านธุรกิจ จากการที่ภาครัฐให้การสนับสนุนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ภาคเอกชนทางด้านการแข่งขัน มาตรการทางด้านภาษี และสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านการลงทุน

ส่วนด้านประสิทธิภาพของภาครัฐก็มีอันดับลดลง 1 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 25 เนื่องจากปัจจุบันย่อยด้านการเงินและการบริหารจัดการลดลง ขณะที่ ปัจจุบันย่อยที่มีอันดับดีขึ้น ได้แก่ ผลผลิตภาพและประสิทธิภาพ ตลาดแรงงาน และทัศนคติและค่านิยม สำหรับโครงสร้างพื้นฐานยังอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำและมีอันดับลดลง 3 อันดับมาอยู่อันดับที่ 49 ในปี 2559 โดยปัจจุบันย่อยที่มีอันดับลดลง ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและด้านการศึกษา ส่วนปัจจุบันย่อยที่มีอันดับดีขึ้น ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี จากการลงทุนด้านบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ต การส่งออกสินค้าไฮเทค และด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ยังต้องพัฒนาต่อไปของโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากร การประหยัดพลังงาน และการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของบุคลากร นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับ 5 ประเทศอาเซียนได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ไทยเป็นประเทศเดียวที่มีอันดับดีขึ้น ขณะที่ ประเทศอื่นๆ มีอันดับลดลง 1 - 6 อันดับ อย่างไรก็ตาม สิงคโปร์ และมาเลเซียมีอันดับความสามารถในการแข่งขันดีกว่าไทยอยู่ในอันดับที่ 4 และอันดับที่ 19 ตามลำดับ

ความยากง่ายในการประกอบธุรกิจอยู่ในอันดับที่ 49⁷ ในปี 2559 ปรับลดจากอันดับที่ 46 ในปี 2558 ผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) โดยธนาคารโลก ในปี 2559 ไทยอยู่ในอันดับที่ 49 จาก 189 ประเทศทั่วโลก อันดับลดลงจากอันดับที่ 46 ในปี 2558 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ปัจจุบันย่อยเกือบทุกด้านมีอันดับลดลง มีเพียงด้านการขออนุญาตก่อสร้างที่มีอันดับดีขึ้น ส่วนด้านการขอใช้ไฟฟ้าและการจดทะเบียนทรัพย์สินมีอันดับไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศในเอเชีย ไทยอยู่ในอันดับที่ 9 และเป็นอันดับ 3 ในภูมิภาคอาเซียน รองจากสิงคโปร์ที่อยู่ในอันดับ 1 และมาเลเซียที่อยู่ในอันดับที่ 18

ดังนั้น อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศโดย IMD และอันดับความสามารถในการประกอบธุรกิจ ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่กำหนดให้เป็นอันดับที่ 16 ของโลก และเป็น 1 ใน 10 ของโลก ตามลำดับ

2.3.2) กำลังแรงงานมีแนวโน้มลดลงในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11
อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น แต่ยังอยู่ในระดับต่ำ ขณะที่ ผลผลิตแรงงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในปี 2559 มีกำลังแรงงาน 37.91 ล้านคน ลดลงจาก 38.75 ล้านคน ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นผู้มีงานทำ 37.69 ล้านคน ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 0.9 เป็นการลดลงจากภาคเกษตรร้อยละ 4.3 จากการที่

⁷ การจัดอันดับ Doing Business 2015 ธนาคารโลกมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการวัดใหม่ใน 2 เรื่องหลักที่มีผลต่อการจัดอันดับ คือ การเปลี่ยนการวัดเป็นแบบ Distance to frontier (DTF) หรือพิจารณาจากระยะห่างของผลการพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐในแต่ละตัวชี้วัดย่อยเทียบกับประเทศที่ดำเนินการดีที่สุด (Best Practices) และครอบคลุมดัชนีชี้วัด 10 ด้าน (เดิมครอบคลุม 5 ด้าน) และมีการปรับขอบเขตการวัดใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับสินเชื่อ ด้านการคุ้มครองผู้ลงทุน และด้านการแก้ปัญหาการล้มละลาย

กิจกรรมทางการเกษตรลดลงเนื่องจากผลกระทบภัยแล้งในช่วงปลายปี 2558 ถึงกลางปี 2559 ส่วนการจ้างงานนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ในสาขาก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 31 การขายส่ง/ปลีกร้อยละ 2.5 และสาขาโรงแรมภัตตาคารร้อยละ 3.2 ขณะที่ อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากร้อยละ 0.66 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 0.88 ในปี 2558 และร้อยละ 0.99 ในปี 2559 เป็นจำนวนผู้ว่างงาน 3.7 แสนคน ทั้งนี้ กำลังแรงงานร้อยละ 63.8 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า ขณะที่ มีกำลังแรงงานเพียงร้อยละ 16.5 ที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม *ผลิตภาพแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น* จาก 228,471 บาทต่อคน⁸ ในปี 2555 เป็น 249,139 บาทต่อคน ในปี 2558 และ 253,624 บาทต่อคน ในปี 2559 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 ซึ่งผลิตภาพแรงงานไทยยังต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เนื่องจากผู้มีงานทำส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาทักษะและไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการปรับเปลี่ยนไปสู่อุตสาหกรรมและบริการที่เน้นการใช้เทคโนโลยี และทักษะแรงงานขั้นสูง

2.3.3) สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
ลดลงต่อเนื่อง ในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จากร้อยละ 14.41 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 13.99 ในปี 2558 และร้อยละ 13.86 ในปี 2559 จากการจัดการระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อพิจารณาโครงสร้างต้นทุนโลจิสติกส์ พบว่า ในปี 2559 ต้นทุนค่าขนส่งสินค้ามีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 7.50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ลดลงจากร้อยละ 7.58 ในปี 2555 รองลงมา คือต้นทุนการเก็บรักษาสินค้า คงคลังมีสัดส่วนร้อยละ 5.10 ลดลงจากร้อยละ 5.53 ในปี 2555 ส่วนต้นทุนการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์มีสัดส่วนร้อยละ 1.26 สำหรับรูปแบบการขนส่งสินค้าภายในประเทศ ในปี 2558 เป็นการขนส่งทางถนนมากที่สุดร้อยละ 80.86 รองลงมาเป็นการขนส่งทางชายฝั่งทะเลร้อยละ 8.70 การขนส่งทางน้ำภายในประเทศร้อยละ 8.53 การขนส่งทางรางร้อยละ 1.90 และทางอากาศร้อยละ 0.01 ตามลำดับ

โดยสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ให้ต่ำกว่าร้อยละ 15.0 แต่อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการขนส่งทางรางไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มเป็นร้อยละ 5.0

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของไทย จากดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI)⁹ ของธนาคารโลก พบว่า ในปี 2559 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 45 จาก 160 ประเทศ (คะแนน 3.26 จากคะแนนเต็ม 5.00) และเป็นลำดับที่ 3 ในอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์อันดับที่ 5 (คะแนน 4.14) มาเลเซียอันดับที่ 32 (คะแนน 3.43) และเวียดนามอันดับที่ 64 (คะแนน 2.98) ไทยมีอันดับและคะแนนดีในมิติความสะดวกในการขนส่งระหว่างประเทศ ส่วนการส่งมอบตรงเวลามีค่าคะแนนและอันดับอยู่ในระดับต่ำ

2.3.4) การใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง การนำเข้าพลังงานเพิ่มขึ้น และประสิทธิภาพการใช้พลังงานดีขึ้น ในปี 2559 ไทยมีการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายปริมาณ 79,923 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 จากปี 2558 คิดเป็นมูลค่าการใช้พลังงานรวมกว่า 868,105 ล้านบาท โดยมีการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ สัดส่วนร้อยละ 84.2 ของการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายทั้งหมด พลังงาน

⁸ คำนวณจากข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original)

⁹ ดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) โดยธนาคารโลก เพื่อวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศต่าง ๆ ใน 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของพิธีศุลกากร (customs) (2) คุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) (3) ความสะดวกในการขนส่งระหว่างประเทศ (international shipment) (4) ความสามารถของธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศ (logistics competence) (5) ความสามารถในการติดตามและสืบค้นสินค้าระหว่างการขนส่ง (tracking and tracing) และ (6) การส่งมอบตรงเวลา (timeliness)

หมุนเวียนและพลังงานหมุนเวียนดั้งเดิม ร้อยละ 9.0 และ 6.8 ตามลำดับ เป็นการใช้ในสาขาขนส่งมากที่สุด ร้อยละ 37.8 ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 รองลงมาเป็นสาขาอุตสาหกรรมและบ้านอยู่อาศัย สำหรับการใช้จ่ายพลังงานทดแทน รัฐบาลมีมาตรการและนโยบายสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 9.9 ของการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ในปี 2555 เป็นร้อยละ 12.94 ในปี 2558 และร้อยละ 13.82 ในปี 2559 เป็นการใช้พลังงานทดแทน 11,051 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.7 จากปี 2558 เป็นการใช้ในรูปความร้อนมากที่สุดร้อยละ 65.0 ของการใช้พลังงานทดแทน รองลงมาคือในรูปไฟฟ้า ร้อยละ 19.2 ของการใช้พลังงานทดแทน ส่งผลให้การนำเข้าพลังงานลดลงอย่างต่อเนื่องจากสัดส่วนร้อยละ 11.7 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี 2555 เป็นร้อยละ 6.75 ในปี 2558 และร้อยละ 5.32 ในปี 2559 คิดเป็นมูลค่าการนำเข้าพลังงาน 763,856 ล้านบาท รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานดีขึ้น โดยลดความเข้มการใช้พลังงานลงจาก 8.23 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ในปี 2555 เป็น 8.22 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ในปี 2558 และเป็น 8.15 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ในปี 2559 หดตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.79 ต่อปี ในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นผลจากการดำเนินงานตามแผนอนุรักษ์พลังงานของประเทศไทย 20 ปี (2554 - 2573) ในการสนับสนุนการดำเนินโครงการด้านอนุรักษ์พลังงาน พลังงานทดแทน การศึกษาวิจัย สร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน

โดยสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อการใช้จ่ายพลังงานขั้นสุดท้าย สัดส่วนการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ และความเข้มการใช้พลังงาน ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่กำหนดให้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 19.0 ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 3.0 และร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

2.4) หนี้สาธารณะปรับลดลงในปี 2559 และอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ

สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจากร้อยละ 40.18 ในปี 2555 ปรับเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 44.37 ในปี 2558 และปรับลดลงเป็นร้อยละ 41.22 ในปี 2559 โดยหนี้สาธารณะลดลงสุทธิ 22,514.64 ล้านบาท แต่ยังคงอยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยเป็นการกู้เงินเพื่อชดเชยการขาดดุลในปีงบประมาณ 2559 และเพื่อดำเนินโครงการเงินกู้เพื่อวางระบบบริหารจัดการน้ำ และระบบขนส่ง เพื่อจัดทำโครงการรถไฟฟ้าสายสีเขียว สายสีน้ำเงิน และสายสีม่วง พร้อมทั้งโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ และรถไฟชานเมือง ทั้งนี้ ณ ธันวาคม 2559 มีหนี้สาธารณะคงค้างรวม 5,921,722.13 ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินกู้ภายในประเทศ 5,592,496.7 ล้านบาท (ร้อยละ 39.8 ของ GDP) และเงินกู้จากต่างประเทศ 329,225.5 ล้านบาท (ร้อยละ 2.3 ของ GDP) แบ่งออกเป็นหนี้ของรัฐบาล 4,458,417.7 ล้านบาท หนี้ของรัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน 977,551.2 ล้านบาท และหนี้รัฐวิสาหกิจที่เป็นสถาบันการเงิน (รัฐบาลค้ำประกัน) 466,247.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 75.3 ร้อยละ 16.5 และร้อยละ 7.9 ของหนี้สาธารณะคงค้างทั้งสิ้น ตามลำดับ ส่วนอัตราเงินเฟ้อทั่วไป ลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 3.02 ในปี 2555 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ติดลบร้อยละ 0.9 ในปี 2558 และปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.2 ในปี 2559 สอดคล้องกับการปรับตัวเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน ในขณะที่ดัชนีราคาในหมวดอาหารและเครื่องดื่มชะลอตัวลงตามราคาอาหารสด ส่วนอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานยังทรงตัวอยู่ในระดับต่ำต่อเนื่องตามภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากร้อยละ 2.09 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 1.05 ในปี 2558 และร้อยละ 0.70 ในปี 2559

2.3.5 การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

1) การบรรลุเป้าหมายการสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จากการจัดอันดับความสามารถการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Enabling Trade Index: ETI) โดย The World Economic Forum (WEF) ในปี 2559 ไทยมีคะแนนรวมเป็น 4.4 คะแนน เป็นอันดับที่ 63 จาก 136 ประเทศ ซึ่งมีคะแนนรวมสูงกว่าปี 2558 โดยในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ถึงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (ปี 2558) ไทยมีคะแนนรวม 4.2 คะแนนมาโดยตลอด และเพิ่มขึ้นเป็น 4.4 ในปี 2559 โดยดัชนีชี้วัดย่อยในด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ณ จุดผ่านแดน และดัชนีชี้วัดย่อยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศมีคะแนนเพิ่มขึ้น

อันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจของประเทศไทย จากการจัดอันดับโดยธนาคารโลก พบว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำลง คือ ในปี 2554 อยู่ในอันดับที่ 19 จาก 183 เขตเศรษฐกิจ และในปี 2555 มีอันดับดีขึ้น คืออยู่ในอันดับที่ 17 จาก 183 เขตเศรษฐกิจ สำหรับในปี 2558 มีอันดับที่ต่ำลง เป็นอันดับที่ 46 จากทั้งหมด 189 เขตเศรษฐกิจ และในปี 2559 อันดับตกลงมาเป็นอันดับที่ 49 จากจำนวนทั้งหมด 189 เขตเศรษฐกิจ อยู่ในอันดับที่ 9 ของเอเชีย และอันดับที่ 3 ของอาเซียน โดยปัจจัยย่อยส่วนใหญ่มีอันดับที่ต่ำลง มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเพียงด้านเดียว คือด้านการขออนุญาตก่อสร้าง

การใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงทางการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) ต่อมูลค่าส่งออกรวมมีสัดส่วนต่ำกว่าปี 2558 แต่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (ปี 2554) มีสัดส่วนการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีต่อมูลค่าส่งออกรวมร้อยละ 51.18 และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในปี 2556 เป็นร้อยละ 70.70 สำหรับในปี 2558 สัดส่วนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 72.21 แต่กลับมามีสัดส่วนลดลงในปี 2559 ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 56.47 โดยมีมูลค่าการส่งออกของรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิประโยชน์ FTA รวม 92,907.52 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. แต่มีมูลค่าการขอใช้สิทธิ FTA การส่งออกรวมเพียง 52,465.57 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. อย่างไรก็ตาม ถือว่าสัดส่วนดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่กำหนดให้มีสัดส่วนการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีต่อมูลค่าส่งออกเป็นร้อยละ 50.0 ในปี 2559

อัตราการเติบโตของมูลค่าการค้าชายแดนไทยกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย เมียนมา ลาว และกัมพูชา) ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยมีอัตราการเติบโตลดลงจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (ปี 2554) ที่มีอัตราการเติบโตร้อยละ 15.65 โดยในปี 2555-2556 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1.91 และ ในปี 2559 มีอัตราการเติบโตร้อยละ 0.71 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือร้อยละ 15.0 ต่อปี อย่างไรก็ตาม **อัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนโดยตรงของไทยในประเทศเพื่อนบ้านกลับบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้** ถึงแม้มีอัตราการเติบโตลดลงจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (ปี 2554) ที่มีอัตราการเติบโตร้อยละ 44.56 และลดลงอย่างมากในช่วงระหว่างปี 2555 - 2556 ที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 20.08 สำหรับในปี 2559 มีอัตราการเติบโตร้อยละ 21.68 อย่างไรก็ตาม อัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนโดยตรงของไทยในประเทศเพื่อนบ้านถือว่าได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่ให้การลงทุนโดยตรงของไทยในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.0 ต่อปี

ตารางที่ 6 การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม 5 ปีของ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10			แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
1. ระบบห่วงโซ่อุปทาน ในอนุภูมิภาคมี ความเชื่อมโยง ระหว่างกันเพื่อ รองรับการพัฒนา ทางเศรษฐกิจอย่าง ต่อเนื่อง	1. ดัชนีความสามารถในการ อำนวยความสะดวกทาง การค้า (Enabling Trade Index) (คะแนน)	-	4.1	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.4
	1.1 ดัชนีชี้วัดย่อยความ สามารถในการบริหารจัดการ ณ จุดผ่านแดน	-	4.6	4.4	4.4	4.7	4.7	4.7	5.1
	1.2 ดัชนีชี้วัดย่อย ความสามารถด้าน โครงสร้างพื้นฐานของ ประเทศ	-	4.2	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.4
2. ประเทศไทยมี บทบาทที่สำคัญใน ด้านการค้าและการ ลงทุนในภูมิภาค บน พื้นฐานของ ผลประโยชน์และ ความมั่นคงร่วมกัน	1. อันดับความยาก-ง่ายในการ ประกอบธุรกิจ (เขตเศรษฐกิจ)	18 (175)	13 (181)	19 (183)	17 (183)	18 (185)	18 (189)	46* (189)	49 (189)
	1.1 ด้านการเริ่มต้นธุรกิจ	28	44	95	79	86	91	91	96
	1.2 ด้านการได้รับสินเชื่อ	33	68	72	67	71	73	90	97
	1.3 ด้านการค้าระหว่าง ประเทศ	103	10	12	20	25	24	55	56
	1.4 ด้านการดำเนินการให้ เป็นไปตามข้อตกลง	44	25	25	26	22	22	57	57
	1.5 ด้านการขออนุญาต ก่อสร้าง	3	12	12	13	13	14	47	39
3. เพิ่มสัดส่วนการใช้ สิทธิประโยชน์จาก ความตกลงการค้า เสรีต่อมูลค่าส่งออก รวมเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 50.0 ในปี 2559	1. สัดส่วนการใช้สิทธิประโยชน์ จากความตกลงการค้าเสรี ต่อมูลค่าส่งออกรวม (ร้อยละ)	-	61.42	51.18	58.01	70.70	70.51	72.21	56.47
4. เพิ่มมูลค่าการค้า ชายแดนและการ ลงทุนโดยตรงของ ไทยในกลุ่มประเทศ เพื่อนบ้านให้ ขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 15.0 และ ร้อยละ 10.0 ต่อปี ตามลำดับ	1. อัตราการเติบโตของมูลค่า การค้าชายแดนระหว่างไทย กับประเทศในอนุภูมิภาค** (ร้อยละ)	-	-10.53	15.65	2.14	1.68	7.07	1.61	0.71
	2. อัตราการเติบโตของมูลค่า การลงทุนของ ผู้ประกอบการไทย (ยอด คงค้างเงินลงทุนโดยตรง ของไทยในต่างประเทศ)								
	2.1 ในประเทศ อนุภูมิภาค	-19.54	45.24	44.56	18.57	21.59	13.36	22.82	21.68
	2.2 ในภูมิภาคอาเซียน	-6.76	30.79	55.60	14.24	4.51	9.00	10.46	36.11

หมายเหตุ

* มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมตัวชี้วัดของการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจจากปี 2557

** ประเทศในอนุภูมิภาค ได้แก่ ประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย สเปน ลาว กัมพูชา และเมียนมา

2) การดำเนินการและผลการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์

2.1) การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคในภูมิภาคอาเซียน โดยพัฒนาบริการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) การขยายทางหลวงเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าผ่านชายแดนไทย/ลาว ไทย/กัมพูชา และ ไทย/มาเลเซีย เพื่อสนับสนุนการค้าชายแดน และเสริมสร้างศักยภาพโลจิสติกส์ระหว่างกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงและกลุ่มประเทศเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) อาทิ โครงการทางหลวงเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ทล.212 สาย อ.โพธิ์พิสัย - บึงกาฬ ตอน 1 จ.หนองคาย โครงการทางหลวงเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ทล.408 สาย อ.นาทวี - ด้านประกอบ จ.สงขลา และโครงการทางหลวงเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ทล.214 สาย อ.ปราสาท - ช้องจอม ตอน 1 จ.สุรินทร์ โดยการดำเนินงานของกระทรวงคมนาคม (2) การเพิ่มและปรับปรุงเส้นทางเดินรถโดยสารระหว่างประเทศ โดยปัจจุบันบริษัทขนส่ง จำกัด ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งในการเดินรถโดยสารระหว่างประเทศ จำนวน 15 เส้นทาง ประกอบด้วยเส้นทางเดินรถระหว่างประเทศไทย - สเปน.ลาว จำนวน 13 เส้นทาง และเส้นทางเดินรถระหว่างประเทศไทย - กัมพูชา จำนวน 2 เส้นทาง ส่งผลให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง ทั้งด้านการท่องเที่ยว การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการติดต่อค้าขายเพิ่มขึ้น (3) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี เช่น บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) ได้ดำเนินการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานภูเก็ต กระทรวงการคลังได้ดำเนินโครงการปรับปรุงสนามบินปากเซ (ระยะที่ 2) เพื่อให้ได้มาตรฐาน ICAO (The International Civil Aviation Organization หรือองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ) ซึ่งจะทำให้สนามบินดังกล่าวรองรับเที่ยวบินทั้งภายในและต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น และจะส่งเสริมให้การเดินทางและการท่องเที่ยวในภูมิภาคขยายตัว (4) พัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการผ่านแดน โดยกระทรวงคมนาคมได้พัฒนาระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลและการบริการแบบบูรณาการโดยใช้สถาปัตยกรรม Service - Oriented Architecture (SOA) ของระบบงานต่างๆ ภายในการทำเรื่องแห่งประเทศไทย และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องตามนโยบาย e-Logistics National Single Window ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนในการออกหนังสือผ่านแดนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E - Border Pass) เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการรักษาความมั่นคงชายแดนเกี่ยวกับการพิสูจน์ทราบตัวบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนในการออกหนังสือผ่านแดน ให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย โดยได้รับการติดตั้งระบบการออกหนังสือผ่านแดนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้านสหพันธ์รัฐมาเลเซียเพิ่มเติมอีก 15 แห่ง และเปิดให้บริการแล้ว

สำหรับการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินโครงการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้กรอบ GMS ACMECS และ IMT-GT โดยบุคลากรของประเทศสมาชิก GMS, ACMECS, IMT- GT ได้รับการฝึกอบรมในสาขาต่างๆ เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถปฏิบัติงานตามแผนงานความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับบุคคลระหว่างไทยกับบุคลากรจากประเทศเพื่อนบ้าน

2.2) การพัฒนาฐานลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ (1) พัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทว่า

ด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน ค.ศ. 2025 (Master Plan on ASEAN Connectivity 2025 (MPAC 2025) โดยมีการประชุมเพื่อยกร่างแผนแม่บทฯ และจัดทำแผนแม่บทฯ เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีแนวทางที่ชัดเจนร่วมกันในการขับเคลื่อนความเชื่อมโยงในด้านต่าง ๆ อย่างสอดคล้องและสามารถนำไปดำเนินการต่อได้ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน นวัตกรรมดิจิทัล โลจิสติกส์ไร้รอยต่อ ความเป็นเลิศด้านกฎระเบียบ และการเคลื่อนย้ายของประชาชน ซึ่งการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 28 เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2559 นายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้เข้าร่วมการประชุมและได้รับรองแผนแม่บทฯ ดังกล่าว (2) *พัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน* โดยกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้ออกแบบวางผังพื้นที่เฉพาะในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ยกร่างกฎหมายด้านที่ดินและอาคารในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และการเตรียมพื้นที่ภาครัฐ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตฯ นอกจากนั้น การประสานส่วนภูมิภาค ยังได้ดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงขยายระบบประปาแก่ประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อแก้ปัญหาด้านสาธารณสุข และรองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น กระทรวงการคลังได้ดำเนินโครงการกำหนดมาตรการภาษีเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและคลัสเตอร์ ตลอดจนกระทรวงพาณิชย์ ได้จัดทำโครงการขยายการค้าการลงทุนชายแดนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยหารือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อขยายการค้าชายแดนและสร้างเครือข่ายเวทีส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าชายแดน การจัดสัมมนาเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษรวม 1,028 ราย และจัดงานมหกรรมการค้าชายแดน รวมทั้งจัดคณะผู้แทนการค้าการลงทุนเยือนประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาครวม 56 คู่

เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบหลักการโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) ร่วมกับกระทรวงคมนาคม กองทัพอากาศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดทำแผนการดำเนินโครงการและงบประมาณค่าใช้จ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2561 ให้แล้วเสร็จ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป และต่อมารองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) มีบัญชาให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประสานและบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่ง สศช. ได้ดำเนินการจัดทำแผนฯ ดังกล่าวแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน 2559 โดยแผนการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) จะเป็นการพัฒนาฐานการลงทุนในประเทศ สนับสนุนการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพิ่มการจ้างงาน และยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน โดยมีพื้นที่เป้าหมายแรก คือ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา

2.3) การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยการพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วน รวมทั้งผู้ประกอบการ ให้มีทักษะทุกด้าน ทั้งด้านภาษา ทักษะการผลิตและการบริหาร พร้อมรับประชาคมอาเซียน อาทิ กระทรวงแรงงานร่วมกับสถาบันสอนภาษา จัดฝึกอบรมบุคลากรให้ได้รับความรู้ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “หลักพิธีการทูต การรับรองแขกต่างประเทศ และมารยาทสากล” หลักสูตรการฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน ในสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น อีกทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พัฒนาศักยภาพด้านหม่อนไหมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

โดยจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเครือข่ายผู้ผลิต และผู้ประกอบการรายย่อยด้านหม่อนไหมให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดงานเสริมสร้างความรู้ตลาดอัญมณีและเครื่องประดับอาเซียนแก่ผู้ประกอบการไทย จัดอบรม / การบ่มเพาะผู้เข้าอบรมหลักสูตรการพัฒนา รูปแบบเครื่องประดับสู่ AEC กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้จัดโครงการพัฒนาความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) กับประชาคมอาเซียน โดยร่วมกันพิจารณาข้อเสนอโครงการความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ได้ข้อเสนอทั้งสิ้นจำนวน 16 โครงการ เช่น โครงการเสริมสร้างสมรรถนะการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อรับเหตุการณ์ฉุกเฉินในกลุ่มประเทศ CLMV เป็นต้น รวมทั้ง พัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อยกระดับ วทน. ของประเทศในอาเซียนและเวทีนานาชาติ ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้วางระบบการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้บริโภค พร้อมกับการฝึกอบรมระดับภูมิภาคด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียน และสนับสนุนศูนย์เยียวยาผู้บริโภคข้ามแดน อย่างไรก็ตาม อุปสรรคในการดำเนินการคือ บุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานได้ทุกพื้นที่ ดังนั้น ควรปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการ โดยบูรณาการร่วมกับเครือข่ายเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น

2.4) การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเร่งดำเนินการด้านความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานฝีมือระหว่างประเทศ อาทิ กระทรวงแรงงาน จัดฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงานของประเทศเพื่อนบ้านในสาขาที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับการส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในการขยายการลงทุนไปสู่ต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดสัมมนาส่งเสริมโอกาสและความร่วมมือด้านการค้าการลงทุนกับเมียนมา ในหัวข้อ “ไขประตูสู่การลงทุนในเมียนมา” เพื่อได้รับข้อมูลและมุมมองเกี่ยวกับภาพรวมและทิศทางการค้าภาพที่น่าค้นหาของเศรษฐกิจเมียนมา กลุ่มธุรกิจที่มีศักยภาพและพื้นฐานที่จำเป็นในการลงทุนในเมียนมา กฎระเบียบที่สำคัญ และการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษในเมียนมา และกระทรวงแรงงานได้จัดโครงการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้ให้บริการพิจารณาอนุญาตคนงานต่างด้าวทำงานแบบเบ็ดเสร็จในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 34,254 คน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเนื่องจากแรงงานที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา 14 มีเพียงประเทศกัมพูชาและประเทศเมียนมาที่สามารถดำเนินการได้ (มีข้อตกลงข้ามแดนเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2559)

สำหรับแนวทางการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการโครงการต่างๆ อาทิ โครงการเผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันการหลอกลวงคนหางาน และโครงการเคาะประตูบ้านเพื่อป้องกันการหลอกลวงคนหางานไปทำงานต่างประเทศ

2.5) การมีส่วนร่วมสำคัญในการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติ และการแพร่ระบาดของโรคภัย กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินโครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมสำหรับโรคติดต่อและโรคอุบัติใหม่ตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา - เมียนมา - สปป.ลาว เพื่อลดความเสี่ยงของโรคติดต่อข้ามแดน เสริมสร้างขีดความสามารถในการดูแลสุขภาพของประชากรตามแนวชายแดน ส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุขชายแดน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรตามแนวชายแดน โดยการสร้างความตระหนักเชิงป้องกัน และการจัดตั้ง

ศูนย์ประสานงาน และศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange Centres) ในพื้นที่เป้าหมายตามแนวชายแดน

2.6) การเสริมสร้างความร่วมมือที่ีระหว่างประเทศในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีจริยธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลังได้ดำเนินการเสนอพระราชบัญญัติควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายและกระบวนการตรวจสอบในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2559

2.7) การส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติใช้ประเทศไทยเป็นฐานธุรกิจภูมิภาคเอเชียและการสนับสนุนบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหากำไร สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ดำเนินโครงการศึกษาออกแบบรายละเอียดศูนย์คมนาคมพหลโยธินและการพัฒนาต้นแบบการพัฒนาพื้นที่โดยรอบศูนย์กลางคมนาคม เพื่อส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติใช้เป็นฐานธุรกิจซึ่งได้ดำเนินการศึกษาแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2559 โดย สนข. ได้รายงานผลการศึกษาต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เพื่อทราบและพิจารณาสั่งการการรถไฟแห่งประเทศไทยนำเสนอคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยพิจารณา รวมทั้งนำส่งรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโครงการระบบขนส่งมวลชนขนาดรอง (BRT) ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ซึ่งหากโครงการศูนย์คมนาคมพหลโยธินแล้วเสร็จ ที่ดินภายในศูนย์คมนาคมพหลโยธินจะถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่พัฒนาระบบการเชื่อมต่อการเดินทางบริเวณศูนย์คมนาคมฯ ร่วมกับการจัดสรรเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์ โดยมีวิสัยทัศน์เป็น “ศูนย์กลางมหานครแห่งใหม่ระดับอาเซียน” ที่ดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติได้อย่างมาก

2.3.6 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1) การบรรลุเป้าหมายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในช่วง 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีผลการดำเนินงานในการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นไปตามเป้าหมาย สัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศในปี 2559 มีร้อยละ 20.66 เพิ่มขึ้นสูงกว่าเป้าหมายของแผนฯ ที่กำหนดให้พื้นที่อนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 19 ขณะที่พื้นที่ป่าไม่มีสัดส่วนร้อยละ 31.60 ของพื้นที่ประเทศ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ในส่วนของการขยายพื้นที่ชลประทานเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำและบรรเทาอุทกภัย สามารถดำเนินการเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ 300,357 ไร่ สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มพื้นที่ชลประทานเฉลี่ยปีละ 200,000 ไร่ ทำให้ในปี 2559 มีพื้นที่ชลประทานทั้งหมด 30.78 ล้านไร่ มีปริมาณน้ำที่สามารถเก็บกักและใช้งานได้ต่อจำนวนประชากรเป็น 1,177 ลูกบาศก์เมตรต่อคน

อย่างไรก็ตาม ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนยังเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2558 ประมาณ 190,000 ตัน หรือร้อยละ 0.7 สามารถกำจัดได้อย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 36 นำไปคัดแยกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพียง 5.76 ล้านตัน หรือร้อยละ 21 ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนฯ ที่กำหนดให้มีการจัดการขยะชุมชนถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50.0 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น และมีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30.0 สำหรับคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญที่อยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไปมีสัดส่วนร้อยละ 80 ลดลงจากร้อยละ 82 ในปี 2555 สาเหตุเกิดจากการขยายตัวของชุมชนเมือง เช่น เทศบาลเมือง เทศบาลนคร รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนมีผลทำให้ปริมาณน้ำเสียเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 7 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนฯ 10			แผนฯ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
1. เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยรักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 19.0 เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40.0 ของพื้นที่ประเทศ และเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่าปีละ 5,000 ไร่	1. สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ (ร้อยละ)	-	33.56	33.56	33.65	31.57	31.62	31.60	n/a
	2. สัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	18.70	19.99	20.01	20.40	20.39	20.44	20.44	20.66
	3. พื้นที่ปลูกป่าชายเลน (ไร่)	1,070	6,257	869	1,797	8,602	-	2,660	3,000
2. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำและการบรรเทาอุทกภัย รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ชลประทานเฉลี่ยปีละ 200,000 ไร่ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหาร	1. สัดส่วนจำนวนหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งประเทศ (ร้อยละ)	8.65	8.64	3.17	-	7.19	-	8.24	-
	2. สัดส่วนจำนวนหมู่บ้านที่ประสบอุทกภัยต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งประเทศ	17.14	45.16	71.22	16.03	50.82	2.78	3.41	0.86
	3. พื้นที่ชลประทาน (ล้านไร่)	28.14	28.72	29.60	29.73	29.94	30.26	30.48	30.78
	4. ปริมาณกักเก็บน้ำต่อจำนวนประชากร (ลบ.ม./คน)	1,165	1,159	1,153	1,199	1,194	1,189	1,178	1,177
3. สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากการพัฒนา โดยควบคุมคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญให้อยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไปไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80.0 พื้นฟูคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง โดยเฉพาะบริเวณอ่าวไทยตอนในไม่ให้อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก คุณภาพอากาศในเขตเมืองและเขตอุตสาหกรรมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน การจัดการขยะชุมชนถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50.0 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น และมีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30.0	1. สัดส่วนคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญที่อยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไป (ร้อยละ)	78	71	85	82	77	78	74	80
	2. สัดส่วนคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก (ร้อยละ)	1	5	3	1	13	1	3	2
	3. ปริมาณ PM ₁₀ เฉลี่ยรายปี (ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)	52.89	43.65	39.22	42.40	44.35	43.43	42.39	43.23
	4. อัตราการกำจัดขยะชุมชนถูกหลักสุขาภิบาล (ร้อยละ)	32.1	25	22	24	27	30	31.06	36
	5. อัตราการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (ร้อยละ)	22	16	16	21	19	18	18.39	21
4. เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติที่มีความพร้อมทั้งระดับประเทศ พื้นที่ และชุมชน	1. เครื่องมือและกลไกในการบริหารจัดการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	จัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2551-2555 จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ จัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) จัดตั้งศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ จัดทำฐานข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฯลฯ			มีแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2557 – 2593 จัดทำระบบป้องกันและเตือนภัยธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อมและธรณีพิบัติภัย พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติการเตือนภัย มีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พร้อมระบบไร้สาย				

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	แผนฯ 10			แผนฯ 11				
		2550	2552	2554	2555	2556	2557	2558	2559
	2. ฐานข้อมูลและแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงภัยจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งระดับประเทศ ภูมิภาค และจังหวัด	ฐานข้อมูลและแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติด้านน้ำป่าไหลหลาก โคลนถล่ม พื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ในระดับประเทศ จัดทำแผนการบริหารจัดการและพัฒนา ลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำ มีฐานข้อมูลพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			แผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทั้งระดับประเทศ และพื้นที่พัฒนาระบบฐานข้อมูล และระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ด้านการจัดการภัยพิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน บูรณาการระบบคลังข้อมูลเพื่อนำไปสู่คลังข้อมูล สาธารณภัยแห่งชาติ การพัฒนาระบบศูนย์คลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ				
	3. กลไกการเฝ้าระวังและระบบเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติ	ในปี 2554 มีการติดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวัง 43 จังหวัด จากจังหวัดที่เป็นพื้นที่เสี่ยง 75 จังหวัด มีหอกระจายข่าวและระบบแจ้งเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยสีนามิ มีเครือข่ายชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งหากบูรณาการและปรับปรุงระบบการทำงาน ของหน่วยงานต่างๆ ให้มากขึ้น จะสามารถสร้างระบบการเฝ้าระวังและเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขได้			มีเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยเพิ่มขึ้นเป็น 48 จังหวัด จากจังหวัดที่เป็นพื้นที่เสี่ยง 75 จังหวัด เพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่า 55 ตำบล มีระบบพยากรณ์และเตือนภัยด้านน้ำและการจัดการแผนเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ ระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) พื้นที่เสี่ยงอุทกภัย-ดินถล่ม 1,095 สถานี มีระบบเตือนภัยล่วงหน้ารวม 4,046 หมู่บ้าน การจัดชุดเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์สาธารณภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย				
	4. ปริมาณและมูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ (ล้านบาท)	2,120	5,568	24,080	1,121	1,918	n/a	n/a	n/a
5. เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	1. สัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	-	27.20	27.04	27.08	26.50	27.14	26.78	26.23

2) การดำเนินการและผลการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์

2.1) อนุรักษ์ พื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีการดำเนินโครงการต่างๆ ดังนี้ การพัฒนาระบบดาวเทียมสำรวจเพื่อการพัฒนา (THEOS-2) พัฒนาระบบศูนย์คลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศน้ำระดับตำบลกว่า 1,900 แห่ง การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าโดยไม่บุกรุกทำลายป่า 13,300 ไร่ จัดกิจกรรมจัดการที่ดินป่าไม้ เพื่อลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระหว่างรัฐกับราษฎร อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรอุทยานแห่งชาติทางทะเล อนุรักษ์ฟื้นฟู ปรับปรุง พัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการน้ำ สำหรับบรรเทาปัญหาอุทกภัยในช่วงฤดูฝน ฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ สามารถเพิ่มปริมาตรกักเก็บน้ำ รวม 1,081 ล้านลูกบาศก์เมตร ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ 1,709.08 ล้านตัว รวมทั้ง การสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของพืชให้เป็นแหล่งอ้างอิงตัวอย่างและฐานข้อมูลความหลากหลายพรรณไม้ในประเทศไทย จัดทำระบบบัญชีรายการทรัพยากรพันธุกรรมที่ทรงคุณค่า เพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพให้มีประสิทธิภาพ

2.2) เตรียมความพร้อมสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โดยการพัฒนาเมืองและชุมชนเพื่อมุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ เสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ด้านการผลิต การบริการ และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ OTOP สถานประกอบการประเภทโรงแรม ผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม G-Upcycle Carbon Footprint การส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยมีกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพได้รับเกียรติบัตรและรางวัล CSR-DIW จำนวน 58 โรงงาน ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานนำเกณฑ์มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DPIM) ไปประยุกต์ใช้ในสถานประกอบการ ทำให้ในปี 2559 มีสถานประกอบการจำนวน 11 ราย ที่ผ่านการทวนสอบมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมเหมืองแร่

2.3) การยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน มีการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้ การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานในการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศไทยเพื่อศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดในระดับมาตรการ แผนงานโครงการที่จะดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้กรอบการดำเนินงาน NAMAs เฉพาะในภาคพลังงาน อุตสาหกรรม ของเสีย คมนาคมขนส่ง และอาคารที่มีศักยภาพและความพร้อมสูงสุดในการดำเนินมาตรการลดก๊าซเรือนกระจก การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มระดับความพร้อมรับมือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้ง การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ สำหรับประเมินปริมาณการส่งเคราะห์แสงและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากป่าชายเลน ให้ทราบถึงความสามารถของไม้ป่าชายเลนในการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในการผลิตคาร์บอน (carbon stock) ในพื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทย

2.4) การเตรียมความพร้อมและพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทป้องกันและบรรเทาภัยแล้ง จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการพายุกรณอากาศ (WAR ROOM) สำหรับเฝ้าระวังติดตามสภาวะอากาศตลอด 24 ชั่วโมง พัฒนาระบบติดตามเตือนภัยมลพิษ และภัยพิบัติทางทะเลครอบคลุมพื้นที่ทั้งอ่าวไทยและอันดามัน ติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) สำหรับพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย - ดินถล่มในพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ราบเชิงเขา รวม 1,095 สถานี 4,046 หมู่บ้าน ลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การปรับปรุงประสิทธิภาพและบำรุงรักษาสถานีโทรมาตรอัตโนมัติ ให้มีเสถียรภาพพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา (ไม่มีการ down) นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งเครือข่ายระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยครอบคลุมทั้งระบบ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำไม่น้อยกว่า 55 ตำบล ฝึกอบรมเครือข่ายอาสาสมัครเตือนภัย “มิสเตอร์เตือนภัย” ในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยดินโคลนถล่มทุกหมู่บ้าน โดยจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน และเตรียมพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย 912 ชุมชน/หมู่บ้าน

2.5) เร่งพัฒนาภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยดำเนินการพัฒนาการตลาดของฉลากคาร์บอนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ได้แก่ คาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ ฉลากลดโลกร้อน และฉลากคู่มือให้สามารถรองรับความต้องการของผู้ประกอบการไทยได้มากขึ้น และเป็นศูนย์กลางการรับรองในระดับอาเซียน ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยมีการดำเนินงานฉลากคาร์บอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดโลก โดยใช้ฉลากคาร์บอนเป็นกลยุทธ์รับมือกับมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน มีจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนฉลากคาร์บอนรวม 1,943 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย คาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ 1,790 ผลิตภัณฑ์ จาก 416 บริษัท ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียน

ฉลากลดโลกร้อน 153 ผลิตภัณฑ์จาก 36 บริษัท สามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้ 890,772 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า สำหรับคู่มือเครื่องมือโครงสร้างผ้าที่ได้ขึ้นทะเบียน 58 รายการจาก 12 บริษัท

2.6) การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยดำเนินการหาหรือความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์ป่าและสัตว์ป่าระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการดำเนินการปี 2559 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เห็นชอบหลักการการจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกันระหว่างสองประเทศ เกิดแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าและสัตว์ป่าร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.7) ดำเนินการลดและควบคุมมลพิษ ดำเนินการฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่วิกฤตด้านมลพิษ จัดการมลพิษที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและสภาพพื้นที่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง เปลี่ยนขยะให้เป็นผลประโยชน์ของประชาชน ด้วยการใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ตามหลักการ 3Rs โดยใช้สื่อและกิจกรรมที่เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย รมณรงค์ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภค การขับเคลื่อนสู่ Zero Waste Society ผ่านเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียน ชุมชน ศาสนสถานและสถานประกอบการ มีการขยายผลครอบคลุมทั่วประเทศ

2.8) ส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายทุกภาคส่วนในการดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เครือข่ายอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (เครือข่าย ทสม.) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และสร้างแนวร่วมภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 15,660 คน 100 หมู่บ้าน พัฒนาเครือข่ายองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเครือข่ายองค์กรชุมชน ปี 2559 มีจำนวน 265 องค์กร

2.4 ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 แม้จะมีความก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายในหลายประเด็นการพัฒนา แต่ก็ยังคงมีประเด็นการพัฒนาที่ต้องเร่งรัดดำเนินการในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต่อไป ดังนี้

2.4.1 เร่งดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดให้สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ และมีอาชีพ ทั้งในด้านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การได้รับขยายการคุ้มครองทางสังคม และสวัสดิการที่เหมาะสมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และการพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อประกอบอาชีพและยกระดับรายได้ รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ โดยกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึงมากขึ้น

2.4.2 ให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน บังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมที่เป็นมิตรกับประชาชน และเสริมสร้างความปรองดองของคน

ในชาติ โดยปลูกฝังค่านิยมและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา และชาติพันธุ์ พัฒนาระบบการยุติธรรมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีค่าใช้จ่ายน้อย สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความเสมอภาคในการอำนวยความสะดวก รวมทั้งปฏิรูปกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม และเศรษฐกิจโดยยกเลิกกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ที่ล้าสมัย ไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีกระบวนการในการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายต่อประชาชนทั้งก่อน และหลังจากบังคับใช้

2.4.3 เพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐ และลดการทุจริตคอร์รัปชัน โดยกำหนดภารกิจขอบเขตอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน และเกิดการบูรณาการ รวมทั้งเร่งปฏิรูปการดำเนินการของภาครัฐในทุกระดับให้เปิดเผย โปร่งใส ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมและติดตาม กำกับ ตรวจสอบได้ รวมทั้งลดอำนาจของข้าราชการในการใช้ดุลพินิจอนุมัติ อนุญาต ซึ่งเป็นโอกาสในการทุจริต นอกจากนั้น ควรสนับสนุน และปกป้องเสรีภาพของประชาชน และสื่อในการมีส่วนร่วมในการติดตาม และตรวจสอบการทุจริต คอร์รัปชัน

2.4.4 เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งอาชีวศึกษา ควบคู่กับการปรับภาพลักษณ์อาชีวศึกษา ตลอดจน การปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน มุ่งพัฒนาให้เด็กและเยาวชนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และมีความเข้มแข็งทางวิชาการ อาทิ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ส่งเสริมให้เด็กไทยหันมาเรียนสายอาชีวะเพิ่มขึ้น โดยปรับทัศนคติให้สังคมเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาสายอาชีวะ และเร่งพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาให้สามารถพัฒนาสมรรถนะและทักษะของเยาวชนและแรงงานไทยให้รองรับการแข่งขันของประเทศ พร้อมทั้งปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีงาม เป็นคนที่สมบูรณ์ด้วยกาย วาจา และใจ

2.4.5 ส่งเสริมให้คนไทยปรับพฤติกรรมให้หันมาป้องกันและดูแลสุขภาพ ลด ละ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ และลดงบประมาณในด้านสาธารณสุขของรัฐ โดยปรับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ. (อาหาร/ ออกกำลังกาย/ อารมณ์) 2 ส. (ไม่สูบบุหรี่/ ไม่ดื่มสุรา) เพื่อลดอัตราป่วยตายและผลกระทบจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ตลอดจนสร้างกลไกในการจัดทำนโยบายสาธารณสุขที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพตามแนวคิดทฤษฎีนโยบายห่วงใยสุขภาพที่บูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนและมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นนโยบายระดับชาติ พื้นที่ และชุมชน ที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

2.4.6 เร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยให้สามารถรองรับการเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน เร่งปรับโครงสร้างการผลิตทั้งการผลิตภาคเกษตรกรรมให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยส่งเสริมการวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปใหม่ๆ ปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการให้เติบโตอย่างมีศักยภาพ ยกกระดับไปสู่ความเป็นภาคบริการใหม่มากขึ้น ใช้ประโยชน์จากภาคการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาภาคบริการในสาขาอื่น อาทิ การรักษาพยาบาล การขนส่งและโทรคมนาคม เร่งรัดการส่งออกให้สามารถขยายตัวได้เต็มศักยภาพ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎ ระเบียบ เพื่อส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรมและอำนวยความสะดวกการค้า การลงทุน

2.4.7 ส่งเสริมการพัฒนาและลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม อย่างจริงจังและต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยมุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนวิจัยและพัฒนามากขึ้น ปรับปรุงและเพิ่มสิทธิประโยชน์และมาตรการการจูงใจทั้งด้านการเงินและการคลัง ปรับกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ปรับระบบการทำงานในเชิงบูรณาการระหว่างผู้ผลิตงานวิจัยและผู้ใช้ประโยชน์ในรูปแบบเครือข่ายวิจัย เร่งผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนักวิจัยให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา ตลอดจนให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อให้ นักวิจัยและผู้ประกอบการสามารถนำทรัพย์สินทางปัญญาที่หมดอายุไปพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น และสร้างจิตสำนึกในการใช้สินค้าที่มีลิขสิทธิ์ถูกกฎหมาย

2.4.8 สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน เร่งรัดการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบ โลจิสติกส์ ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในภาคพลังงาน เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ การผลิต และการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานสะอาด มีการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานอย่างจริงจัง เร่งรัดการลงทุนเพื่อเพิ่มปริมาณและปรับปรุงคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานและระบบ โลจิสติกส์ให้สอดคล้องกับความต้องการและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

2.4.9 สร้างความเข้มแข็งให้ภาคการเกษตร โดยเสริมสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็งและยั่งยืน ยกกระดับการผลิตสินค้าเกษตรให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น มีคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยอาหาร ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถในการผลิตห่วงโซ่อุตสาหกรรมเกษตร ส่งเสริมและเร่งขยายแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาปัจจัยสนับสนุนในการบริหารจัดการภาคเกษตร

2.4.10 เร่งพัฒนาระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ โดยการสร้างมาตรฐานการขนส่งเพื่อให้เกิด การเชื่อมโยงของภาคการขนส่งทั้งทางบก น้ำ และอากาศ และปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่ล้าสมัยหรือที่ขัดขวางต่อการเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ตลอดจนส่งเสริมการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ มาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพของการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4.11 พัฒนาศักยภาพของภาคธุรกิจให้สามารถใช้โอกาสจากการเปิดตลาดเสรีอาเซียน และตลาดโลกได้อย่างเต็มที่ โดยการอำนวยความสะดวกด้านการเงินและการประกันภัยสินค้าต่างๆ ที่มีส่วน สนับสนุนและเพิ่มบทบาทสำคัญในการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนจัดทำมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้นต่อภาคธุรกิจไทย โดยเฉพาะกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเสริมสร้างโอกาสทาง เศรษฐกิจและเพิ่มระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ

2.4.12 มีมาตรการในการป้องกันและลดการเกิดมลพิษ ลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสีย อันตราย ณ แหล่งกำเนิด ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการ คัดแยกและนำขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุด โดยผลักดันให้เกิดการแปรรูป

ขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน เพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีการกำหนดประเภทและจำนวนอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เพื่อควบคุมการระบายมลพิษตั้งแต่เริ่มกระบวนการไปจนถึงการบำบัดที่สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ควรปรับปรุงกฎหมายในการบริหารจัดการปัญหามลพิษให้เป็นเอกภาพ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน รวมทั้งควรนำหลักการผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficial Pays Principle) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และผู้ที่ได้รับผลประโยชน์

2.4.13 สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเร่งพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความตระหนักที่จะไม่กระทำการใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มที่ระดับเยาวชนผ่านกระบวนการศึกษาในระดับต่างๆ โดยจัดทำหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียน มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำในการสร้างสังคมที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เช่น การรณรงค์ในเรื่องของการใช้น้ำและพลังงานอย่างรู้คุณค่า การคัดแยกและลดปริมาณขยะมูลฝอย การให้ความสำคัญกับพื้นที่อนุรักษ์ เป็นต้น

2.4.14 พัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่ผ่านมากฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เกิดขึ้นหลายฉบับ แต่การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญหลายประเภทยังเป็นไปตามกฎหมายเดิมในอดีต จึงควรเร่งปรับปรุงให้แล้วเสร็จ รวมทั้งออกกฎหมายใหม่และพัฒนากลไกทางการเงินการคลัง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น กลไกทางการเงินการคลังที่ควรพัฒนา ได้แก่ ระบบภาษีที่ดินในรูปกำไรส่วนเพิ่ม (Capital Gain Tax) และภาษีที่ดินสำหรับพื้นที่สีเขียวเพื่อนำไปสู่การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง การปรับปรุงกองทุนสิ่งแวดล้อมด้านแหล่งที่มาของรายได้และบทบาทหน้าที่ของกองทุนสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง การจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมจากสัมปทานแร่ การเก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำตามต้นทุนที่แท้จริงหรือการกำหนดอัตราค่าบริการซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนที่นำไปสู่การพัฒนาพลังงานหมุนเวียนโดยใช้ต้นทุนต่ำ เป็นต้น

3 แนวทางการติดตามประเมินผลการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2559 จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ ที่ได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในระยะ 20 ปี พร้อมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางหลักที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายระยะยาวของประเทศ โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ในลักษณะของการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ระยะยาวลงสู่การปฏิบัติในช่วงเวลา 5 ปี นอกจากนี้ ยังได้คำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน

การพัฒนาประเทศไทยใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนา 10 ยุทธศาสตร์ แต่ละยุทธศาสตร์ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา

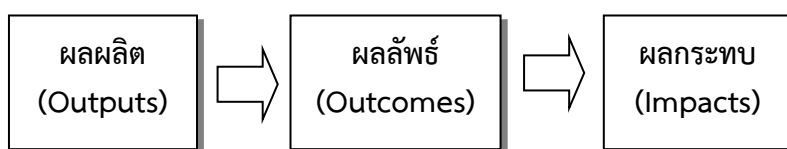
พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่ การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

3.1 ระบบการประเมินผลกระทบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับศูนย์บริการ วิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹⁰ ศึกษาการวางระบบการติดตามประเมินผลกระทบการดำเนินงานตาม ยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผล แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยเป็นการประเมินผลกระทบการดำเนินที่เชื่อมโยงจากระดับยุทธศาสตร์ ระดับ ภารกิจหรือระดับกระทรวง และระดับพื้นที่ ทั้งนี้ การติดตามประเมินผลในระดับพื้นที่และระดับกระทรวงมุ่ง ประเมินความสำเร็จของแผนงาน/โครงการของจังหวัดและกระทรวง โดยพิจารณาปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบโดยใช้โมเดลเชิงตรรกะ (Logic Model) เป็นเครื่องมือ ส่วนการติดตามประเมินผล ในระดับยุทธศาสตร์ที่มุ่งประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ จะใช้ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) เป็นเครื่องมือ สำหรับศึกษาเปรียบเทียบการประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบระหว่างค่าที่เกิดขึ้นจริงกับค่าที่คาดหวังในแต่ละตัวชี้วัด ทั้งนี้ การติดตามประเมินผลใน แต่ละระดับทั้งระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจ พื้นที่ จะต้องแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงในแต่ละระดับ

3.1.1 โมเดลเชิงตรรกะ เป็นโมเดลการอธิบายปัจจัยความสำเร็จ โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่าง ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ โมเดลเชิงตรรกะมีแนวความเชื่อในเชิงระบบ โดยเชื่อว่า ผลกระทบ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการดำเนินงานโครงการ/แผนงานเกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ และผลลัพธ์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 โมเดลเชิงตรรกะ

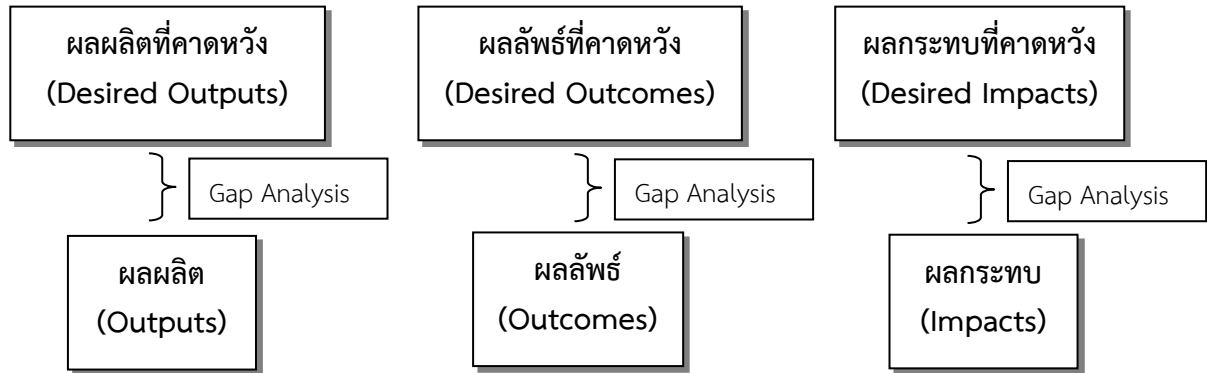
ที่มา : ร่างรายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลกระทบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ศูนย์บริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิถุนายน 2560

3.1.2 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตาม ยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ เนื่องจากผลกระทบเป็นผลปลายทางหรือเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการให้เกิดขึ้น การประเมินผลกระทบจะเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง (Gap

¹⁰ ร่างรายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลกระทบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ศูนย์บริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิถุนายน 2560

Analysis) ระหว่างผลผลิตที่คาดหวัง (Desired Outputs) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Desired Outcomes) และผลกระทบที่คาดหวัง (Desired Impacts) กับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง การใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง คือ การที่นักประเมินมุ่งหาคำอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความสำเร็จและความล้มเหลวในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญ ดังแผนภาพที่ 2

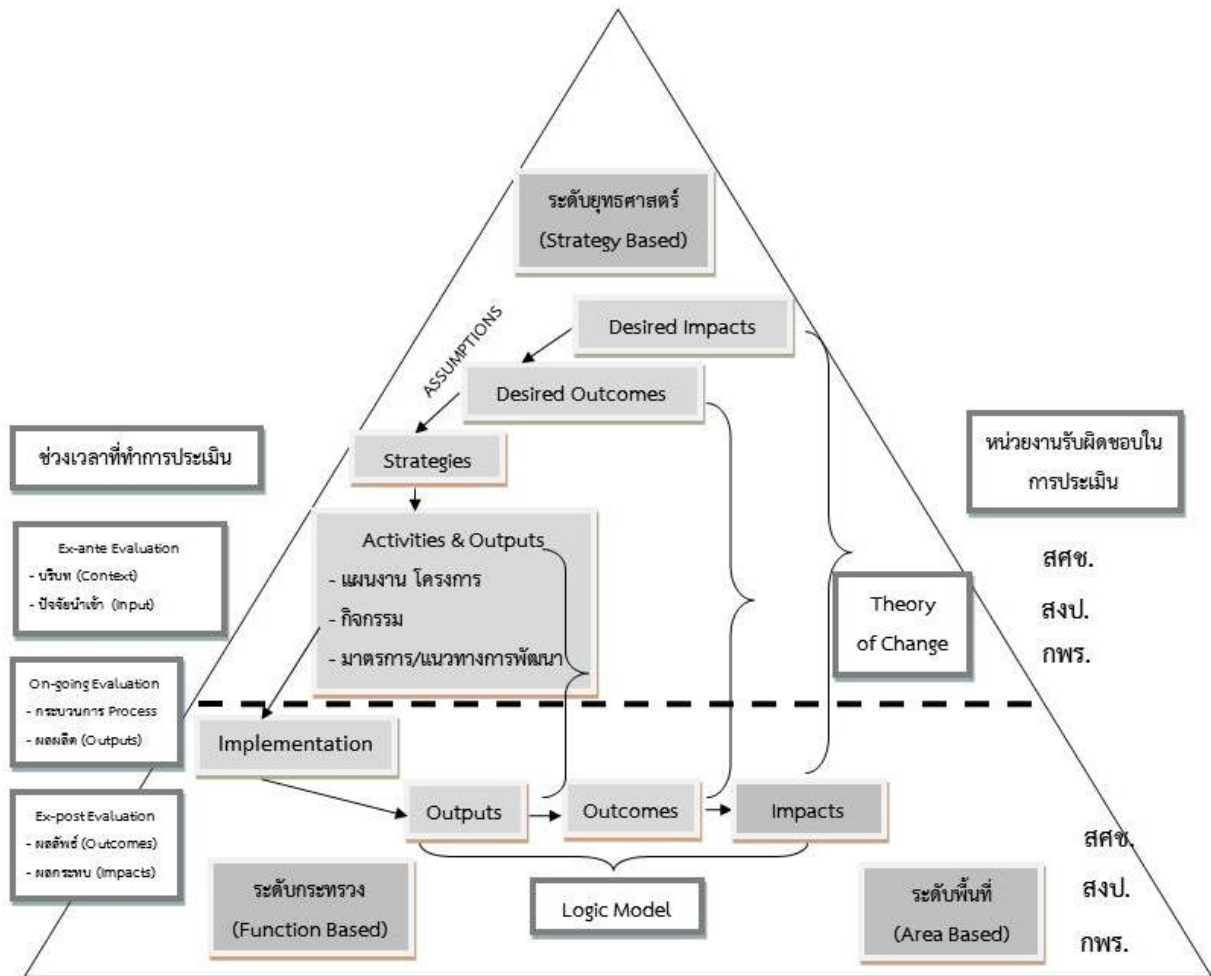
แผนภาพที่ 2 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change)

ที่มา : ร่างรายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลกระทบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ศูนย์บริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิถุนายน 2560

3.1.3 การติดตามประเมินผลโดยใช้ระบบการประเมินผลกระทบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญ โดยใช้รูปสามเหลี่ยมในตัวแบบ เป็นการประเมินใน 2 มิติ คือ มิติที่ 1 ระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นระดับที่เป็นเป้าหมายที่คาดหวังจะพัฒนาประเทศ เป็นจุดสูงสุดของรูปสามเหลี่ยมที่ต้องการให้เกิด ในมุมมองมิติระดับยุทธศาสตร์ จะเป็นการมองผลผลิตที่คาดหวัง (Desired Outputs) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Desired Outcomes) และผลกระทบที่คาดหวัง (Desired Impacts) และมิติที่ 2 ระดับกระทรวง (Functional Based) และระดับพื้นที่ (Area Based) ซึ่งเป็นฐานของรูปสามเหลี่ยม เนื่องจากเป็นข้อมูลที่นำไปสู่การวิเคราะห์ผลกระทบในระดับยุทธศาสตร์ต่อไป มิติที่ 2 นี้เป็นระดับปฏิบัติการที่นำโครงการ/แผนงาน กิจกรรมและมาตรการต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ เป็นการมองผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง ความสำเร็จในระดับยุทธศาสตร์จะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องอาศัยความสำเร็จจากการดำเนินงานของโครงการ/แผนงาน กิจกรรมและมาตรการต่างๆ ทั้งในระดับกระทรวง (Functional Based) และระดับพื้นที่ (Area Based) ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 โมเดลกรอบการติดตามประเมินผล

ที่มา : ร่างรายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลกระทบบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ศูนย์บริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิถุนายน 2560

3.2 ข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป

3.2.1 ปรับปรุงระบบติดตามและประเมินผลที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้เป็นการติดตามประเมินผลแบบถ่ายทอดระดับ (Cascade) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นต้นไป โดย

1) **ระดับกระทรวง (Function-based) และระดับพื้นที่ (Areas-based)** โดยกระทรวงร่วมกับพื้นที่จังหวัดทำหน้าที่จัดทำรายงานติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ ทั้งในระดับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ

2) **ระดับยุทธศาสตร์ (Strategic-based)** โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับ สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จัดทำรายงานติดตามประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เชื่อมโยงกับแผนงาน/โครงการทั้งในระดับกระทรวงและพื้นที่ และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยการใช้ตัวชี้วัดผลผลิตร่วม (Output JKPI)

ตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม (Outcome JKPI) ตัวชี้วัดผลกระทบร่วม (Impact JKPI) เป็นเครื่องมือวัดผลการพัฒนาในภาพรวมของประเทศ

3.2.2 วางระบบการติดตามประเมินผล 3 ระยะเวลา

1) การประเมินผลก่อนการปฏิบัติการหรือก่อนเริ่มโครงการ (Ex-ante Evaluation) อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นการประเมินสถานการณ์และสำรวจข้อเท็จจริง สมมติฐานความเป็นไปได้ในขั้นตอนการจัดเตรียมนโยบาย ทั้งรูปกฎหมายและมีใช้กฎหมายเพื่อถ่วงดุลโครงการ เช่น ศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ ต้นทุนการดำเนินงาน เป็นต้น

2) การประเมินผลระหว่างดำเนินการ (On-Going Evaluation) เป็นการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าในระยะที่กำลังดำเนินงาน เพื่อศึกษาว่ามีปัญหาอุปสรรคใดบ้างในการดำเนินงานทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงาน

3) การประเมินผลหลังการดำเนินงาน (Ex-Post Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อสรุปเมื่อสิ้นสุดแผนแล้วได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด มีผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดแผนเมื่อเทียบกับที่ออกแบบไว้ในตอนเริ่มต้น

3.2.3 พัฒนาระบบตรวจสอบระบบติดตามประเมินผล (Evaluation Audit) เพื่อปรับระบบติดตามประเมินผลให้มีมาตรฐานสากล โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ควรมีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบ (Auditor) ระบบประเมินผล เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการติดตามประเมินผล และเพื่อให้ระบบการติดตามประเมินผลเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้ง การมีเครือข่ายด้านการติดตามประเมินผล เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2.4 ตั้งหน่วยวิจัยและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลให้มีมาตรฐานสากลและทันสมัย รวมทั้งฝึกอบรม เทคนิค วิธีการ หลักการ แนวคิดในการประเมินผลแผนงาน/โครงการ ให้กับหน่วยงานปฏิบัติ ให้มีความรู้ความสามารถในการติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ

3.2.5 พัฒนาระบบการมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนรวมรับฟังความคิดเห็น และตรวจสอบแผนงาน/โครงการ

ส่วนราชการที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล
ผลการดำเนินงานโครงการสำคัญตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

1	กระทรวงกลาโหม
2	กระทรวงการคลัง
3	กระทรวงการต่างประเทศ
4	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
5	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
6	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
7	กระทรวงคมนาคม
8	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
9	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
10	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
11	กระทรวงพาณิชย์
12	กระทรวงมหาดไทย
13	กระทรวงยุติธรรม
14	กระทรวงแรงงาน
15	กระทรวงวัฒนธรรม
16	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
17	กระทรวงสาธารณสุข
18	กระทรวงอุตสาหกรรม
19	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
20	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
21	สำนักนายกรัฐมนตรี

คณะที่ปรึกษา

1. นายปรเมธี วิมลศิริ	เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. นางปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล	รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวมารยาท สมุทรสาคร	ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา
2. นางสาววิณา เตชะพนาดร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
3. นางนิสวันต์ พิษณุดำรง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
4. นางณัจจา หนูนงักดี	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
5. นางสาวอมรารวรรณ ทิวถนอม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
6. นางสาวปภานัน วรรณสนสกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
7. นายสุธัมมะ ธรรมศักดิ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
8. นายณัฐวุฒิ กรกำจายฤทธิ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
9. นางสาวพรรณภา พูลมาก	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

โทร 0-2282-4841-2 โทรสาร 0-2281-9705